

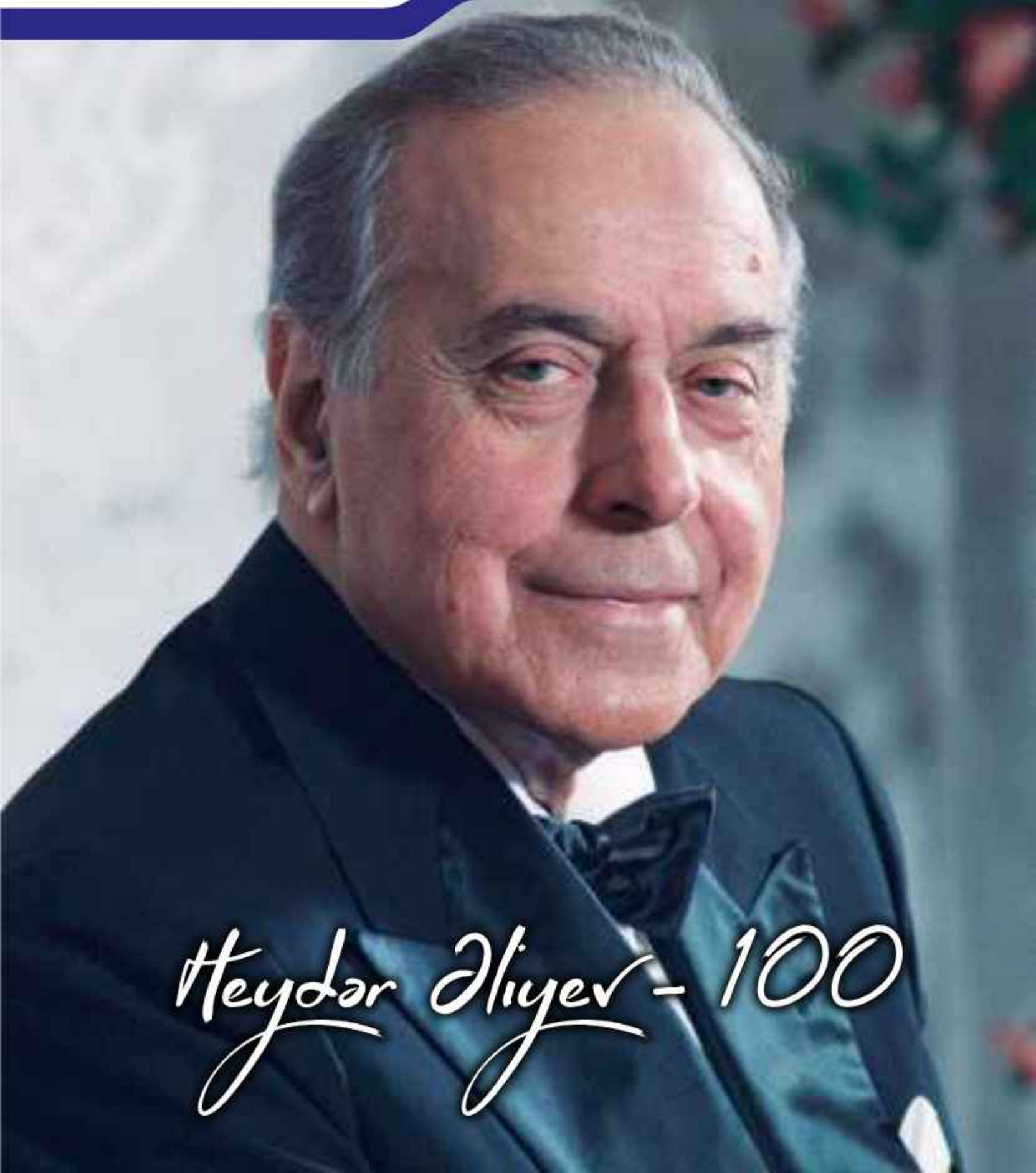
Azərbaycan Universitetinin nəşri

ÇAĞLAYAN

2023/1 (12)

www.au.edu.az

Heydər Əliyev - 100

2023 - Heydar Əliyev ili

2023 Heydər Əliyev ili

"Təhsil
millətin gələcəyi,
müstəqil
dövlətin
təməlidir".

ÇAĞLAYAN

Təsisçi və baş redaktor

Azərbaycan Universitetinin rektoru
Səadət Əliyeva

Redaksiya heyəti

Yusif Qasimov
Nüşabə Quliyeva
Qabil Əliyev
Səfər Məmmədov
Elvin Talişinski
Asif Paşayev
Samirə Məmmədova
Hüseyn Hüseynli

Dizayner və fotoqraf

Elxan Fərzəliyev

Assistentlər

Təhminə Hüseynova
Elvira Bayramova

İcraçı redaktor

Lalə Dilənova

"Çağlayan" jurnalı

Azərbaycan Universiteti tərəfindən nəşr olunur.
(Ədliyyə Nazirliyinin reyestr nömrəsi 4138; 13.10.2017)

AZ1007, Azərbaycan Respublikası
Bakı şəhəri, Nəsimi rayonu
Ceyhun Hacıbəyli küçəsi, 71
Tel: (+994 12) 431 41 12 /13/16
www.au.edu.az

İçindəkilər

- 7 — Azərbaycan Respublikasında 2023-cü ilin "Heydər Əliyev İli" elan edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı
- 9 — Dünya Heydər Əliyev haqqında
- 13 — Ümummilli lider Heydər Əliyev və təhsil
- 20 — Universitet xəbərləri
- 25 — Yeni kitablar
- 28 — Beynəlxalq əlaqələr
- 29 — Elmi fəaliyyət
- 38 — Heydər Əliyevin dövlət siyasətində milli maraqlar
- 40 — Heydər Əliyev fenomeni
- 42 — Heydər Əliyev və Qarabağ
- 56 — Azərbaycan xalqının mədəni irs nümunələri
- 66 — Tələbə həyatı
- 76 — Məzunların izi ilə
- 79 — Karyera məsləhəti: Gələcəyin peşələri
- 81 — Aktual: Elektromobil

Təhsil millətin gələcəyi,
müstəqil dövlətin temelidir.
Heydər Əliyev

AZƏRBAYCAN
UNİVERSİTETİ

Redaksiyadan

Əziz oxucularımız,

Hər birinizi ürəkdən salımlayır, "Çağlayan" jurnalının növbəti nömrəsini də sizlərə böyük qururla təqdim edirik. Vərəqləməyə başladığınız yeni nömrəmiz də olduqca zəngindir və maraqla oxuyacağınıza inanırıq.

Biz bu il böyük bir şəxsiyyətin, Azərbaycan xalqının ümummilli liderinə çevrilmiş dahi insanın - Heydər Əliyevin anadan olmasının 100 illik yubileyini qeyd edirik. Prezident İlham Əliyevin imzaladığı 29 sentyabr 2022-ci il tarixli sərəncamla 2023-cü il ölkəmizdə "Heydər Əliyev ili" elan edilib. Müstəqil Azərbaycan dövlətinin memarı və qurucusu Heydər Əliyevin xatirəsi xalqımız tərəfindən hər zaman ehtiramla yad edilir, Azərbaycan xalqı və dövləti qarşısındakı misilsiz xidmətləri daim hörmətlə xatırlanır və zəngin irsinin gələcək nəsillərə çatdırılması üçün mühüm tədbirlər həyata keçirilir.

Cənab Prezidentin sərəncamını rəhbər tutaraq Azərbaycan Universitetində də geniş tədbirlər planı icra olunur. Ümummilli liderin 100 illik yubileyinə həsr olunan elmi-akademik, beynəlxalq, sosial, kütləvi və bədii tədbirlərdə, elmi konfrans, ustad dərsi, dəyirmi masa müzakirələri, müsabiqə, elmi seminar, bilik yarış, olimpiada, görüş, ədəbi-bədii proqramlar, xüsusi mühazirə və dərslərdə görkəmli dövlət xadiminin ideyalarının təbliği, zəngin və çoxşaxəli dövlətçilik təcrübəsinin, azərbaycançılıq ideologiyasının, idarəetmə fəlsəfəsinin öyrənilməsi və gənc nəsillə çatdırılması diqqət mərkəzində saxlanılır. Tanınmış ictimai-siyasi xadimlər, elm, sənət, mədəniyyət adamları, ümummilli liderin irsinin tədqiqatçıları onun Azərbaycan dövlətçiliyi yolunda yorulmaz fəaliyyətindən danışır, xatirələrini bölüşürlər. Bütün bu tədbirlər haqqında səhifələrimizdə daha ətraflı oxuya bilərsiniz.

"Heydər Əliyevin dövlət siyasətində milli maraqlar" və "Heydər Əliyev fenomeni" başlıqlı publisistik yazılarımız öz fəaliyyətini Azərbaycanın hər tərəfli inkişafına həsr edən ümummilli lider haqqındadır. "Heydər Əliyev və Qarabağ" başlıqlı yazımız ümummilli liderin bölgənin iqtisadi-mədəni inkişafı naminə xüsusi səylərinə, böyük diqqət və qayğısına həsr olunub. Vətənimizin hər guşəsi kimi Qarabağ da Heydər Əliyev üçün əziz və doğma idi.

Azərbaycana rəhbərliyinin hər iki dövründə ölkəmizin müstəqil inkişafı və ərazi bütövlüyünün təmin edilməsində onun misilsiz xidmətləri vardır. Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin Azərbaycanın ərazi bütövlüyü çərçivəsində, beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərinə uyğun həll edilməsi Heydər Əliyevin siyasi xəttinin və diplomatik fəaliyyətinin əsasını təşkil edib.

Hər gün dəyişən dünya və dünyada gedən dinamik inkişaf tendensiyaları ali təhsilin qarşısında yeni mühüm vəzifələr qoyur. Paralel olaraq əmək bazarı da yeni dövrün tələblərinə uyğun yüksək hazırlıqlı, müasir bilik, bacarıq və kompetensiyalara malik mütəxəssislər tələb edir. Biliyin tətbiqinə əsaslanan, bacarıq əsaslı təhsil ön plana keçir. Universitetimizdə də yeni çağırışlar və zamanın diqqət etdiyi tələblər ilə ayaqlaşmaq istiqamətində mühüm addımlar atılır. Həm dərslərin məzmununun yenilənməsi, həm də pedaqoji heyətin bilik və bacarıqlarının artırılması prioritet olaraq qalır. Bu istiqamətlərdə görülən ardıcıl və məqsədyönlü işləri də bu sayımızda diqqətinizə çatdırırıq.

Sevindirici haldır ki, Sosial iş ixtisasımız bakalavriat səviyyəsi üzrə 5 il müddətinə beynəlxalq akkreditasiyadan keçib. Akkreditasiya prosesi Akkreditasiya və Reyting üzrə Müstəqil Agentlik (Independent Agency For Accreditation and Rating) tərəfindən aparılıb. Azərbaycan Universitetinin tarixində bir ilk olan bu hadisə universitetin beynəlmilləşməsi baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Universitetimizin elmi fəaliyyəti, beynəlxalq əlaqələri, əməkdaşlarımızın yeni tədqiqatları, beynəlxalq və yerli elmi tədbirlərdə iştirakı, tələbə həyatına dair məlumatlar, qısaca bütün yeniliklər bu buraxılışda da öz əksini tapıb.

"Məzunlarımızın izi ilə" səhifələrimizdə Azərbaycan Respublikası Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi tabeliyində Sosial Xidmətlər Agentliyində işləyən bakalavriat və magistratura məzunlarımız ilə tanış ola bilərsiniz. "Karyera məsləhəti" səhifələrimizdə isə gələcəyin proqnozlaşdırılan ixtisasları haqqında məlumat əldə etmək mümkündür.

Jurnalımızın növbəti nömrələrində yenidən görüşmək ümidilə...

Üçrəngli bayrağınla məsud yaşa!
Üçrəngli bayrağınla məsud yaşa!

Minlərlə can qurban oldu,
Sınan hər bə meydan oldu!
Hüququndan keçən əsgər,
Hər bir qəhrəman oldu!

Gülüstan,
an qurban!
məhəbbət
muş məkan!

**HEYDƏR
ƏLİYEV İLİ**

2023

Azərbaycan Respublikasında 2023-cü ilin "Heydər Əliyev ili" elan edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

2023-cü il mayın 10-da Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri, müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurucusu, görkəmli siyasi və dövlət xadimi Heydər Əliyevin anadan olmasının 100 ili tamam olur.

Heydər Əliyev öz xalqını zamanın mürəkkəb tarixi-siyasi sınaqlarından uğurla çıxarmış və ardıcıl mübarizə apararaq onu müstəqilliyə qovuşdurmuş qüdrətli şəxsiyyətdir. Azərbaycan xalqı yeni əsrə və yeni minilliyə məhz Heydər Əliyev zəkasının işığında qədəm qoymuşdur. Davamlı yüksəliş yolunda inamla irəliləyən müasir Azərbaycan Heydər Əliyevin həyat amalının təntənəsidir.

Azərbaycana rəhbərliyinin birinci dövründə Heydər Əliyev özünün qeyri-adi idarəçilik bacarığı, polad iradəsi və yüksək vətənpərvərliyi sayəsində, uzaqqörən və məqsədyönlü qərarları ilə çox qısa müddətdə respublikamızda sosial-iqtisadi, elmi-texniki və mədəni sahələrin inkişafında böyük sıçrayışa nail olmuşdur. Tariximizin gedişatının və həyatımızın ahənginin köklü surətdə dəyişdiyi, azadlıq və müstəqillik duyğularının milli düşüncəmizdə üstünlük təşkil etməyə başladığı bu illər Azərbaycanın quruculuq salnaməsinin ən parlaq səhifələridir. Ulu Öndərin xalqın yaradıcılıq enerjisini bir məqsədə yönəltməklə tarixi yaddaşın bərpası istiqamətində atdığı qətiyyətli addımlar o dövrdə milli ruhun canlanmasına xidmət göstərmiş, özünüdərkli və soy-kökə qaydışı təmin etmiş, müstəqil dövlət quruculuğuna aparıcı yolun təməl daşına çevrilmişdir.

Böyük siyasi iradəyə, sarsılmaz əqidəyə malik olan Heydər Əliyevin tükənməz dövlət idarəçiliyi istedadı onun SSRİ-nin rəhbərlərindən biri kimi çalışdığı və irimiqyaslı layihələr həyata keçirdiyi illərdə özünü bir daha parlaq surətdə təzahür etdirmişdir. Heydər Əliyev bütün varlığı ilə sevdiyi və canından əziz bildiyi doğma xalqının mənafələrini daim önə çəkmiş və respublikamızın inkişafı üçün malik olduğu bütün imkanlardan istifadə etmişdir.

Zamanın hökmü ilə ötən əsrin 90-cı illərində dövlət müstəqilliyini bərpa edən Azərbaycan Ermənistanın təcavüzü, xarici təzyiqlər və daxili çəkişmələr üzündən dünyanın siyasi xəritəsindən silinmək və dövlətçiliyini itirmək təhlükəsi ilə qarşılaşmışdır. Taleyimizin həll olunduğu ağır bir zamanda xalqın təkidli tələbinə səs verərək yenidən hakimiyyətə qayıdan Heydər Əliyev doğma Vətənin xilasını naminə misilsiz fədakarlıq nümayiş etdirmiş, ölkəmizi ictimai-siyasi pərakəndəliyin və anarxiyanın mənəfəsindən qurtarmış, bütün sahələrdə müşahidə olunan dərin tənəzzülün qarşısını almış, yenidən qurduğu və hər cür qəsdlərdən qoruduğu dövlətin dayanıqlı inkişaf yolunu müəyyən etmişdir. Heydər Əliyevin ölkəmizə rəhbərliyi illəri xalqımızın nadir tarixi imkandan faydalanaraq, böyük əziyyətlər bahasına öz müstəqilliyini əbədi və dönməz etdiyi taleyüklü mərhələdir.

Heydər Əliyevin zəngin həyat yolu və müstəsna fəaliyyətinin bütün mərhələləri bir-birini tamamlamış, öz xalqına sıx bağlılığın, milli dövlətçilik məfkurəsinə sadiqliyin canlı təcəssümü olmuşdur. Geniş bilik və dərin təfəkkür sahibi olan Heydər Əliyev düşünülən və cəsarətli qərarları ilə təkcə müstəqillik dövründə deyil, bütün dövrlərdə Azərbaycan ictimaiyyətini ən ciddi şəkildə düşündürən məsələləri uğurla həll etmişdir. Ulu Öndər cəmiyyət həyatının müxtəlif sahələri arasında üzvi bağlılığı aydın görərək, müəllifi olduğu milli inkişaf strategiyasında ictimai, siyasi, sosial, iqtisadi, mədəni və digər sahələrdə qarşıda duran vəzifələri düzgün müəyyənləşdirmiş və məharətlə həyata keçirmişdir. Heydər Əliyevin milli neft strategiyasının uğurla reallaşdırılması nəticəsində xalqımız öz təbii sərvətlərinin tam sahibinə çevrilmiş və qısa müddətdə ölkəmizin inkişafına güclü təkan verən resurslar əldə edilmişdir. Azərbaycan Respublikasının ilk Konstitusiyasının qəbul olunması və bütün sferaları əhatə edən köklü islahatların həyata keçirilməsi, demokratik, hüquqi dövlət quruculuğu, nizami ordunun yaradılması Heydər Əliyevin Azərbaycan xalqı qarşısında müstəsna xidmətləridir. Xalqımızı vahid amal ətrafında birləşdirən azərbaycançılıq ideologiyasının formalaşdırılması, ana dilinin dövlət qayğısı ilə əhatə olunması, ictimai-siyasi, elmi və mədəni fikir tariximizin əlamətdar hadisələrinin müntəzəm qeyd edilməsi ənənəsinin yaradılması, Azərbaycanın çoxəsrlik mədəni-mədəni irsə sahib qədim diyar və sivilizasiyaların qovşağında yerləşən tolerantlıq məkanı kimi geniş şöhrət qazanması Heydər Əliyevin mükəmməl quruculuq proqramının tərkib hissələri olmuşdur.

Dövrünün ən nüfuzlu siyasətçiləri ilə bir sırada duran Heydər Əliyev Azərbaycanın müasir simasının, xalqımızın zəngin dəyərlərinin tanidilməsi və ölkəmizin beynəlxalq münasibətlər sistemində layiqli mövqə qazanmasında müstəsna rol oynamışdır. Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsinin beynəlxalq hüququn norma və prinsipləri əsasında həlli Ulu Öndərin qarşıya qoyduğu başlıca vəzifə olmuş, ölkəmizin bütün resursları, xalqımızın potensialı tarixi ədalətin bərpası üçün səfərbər edilmişdir. Ulu Öndərin şah əsəri olan güclü Azərbaycan dövləti öz suverenliyini, müstəqilliyini qorumağa qadir olduğunu 44 günlük Vətən müharibəsində şanlı Zəfər qazanmaqla sübuta yetirmişdir.

Dövlətçilik salnaməmizdə silinməz izlər qoymuş, azərbaycanlı olması ilə ömür boyu fəxr etmiş, milli qürur və iftixar mənbəyimiz olan Heydər Əliyev bütün dünyada Azərbaycanın rəmzi kimi qəbul edilir. Xalqımız onun əziz xatirəsini həmişə uca tutur və minnətdarlıqla anır, yenidən hakimiyyətə gəldiyi günü Azərbaycan Respublikasının dövlət bayramı – Milli Qurtuluş Günü kimi qeyd edir.

Müstəqil Azərbaycan Ulu Öndərin indiki və gələcək nəsillərə əmanəti, onun zəngin və çoxşaxəli irsi isə xalqımızın milli sərvətidir. Bu müqəddəs mirası qoruyub saxlamaq hər bir azərbaycanlının şərəfli vəzifəsidir.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq, Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin 100 illik yubileyinin dövlət səviyyəsində qeyd olunmasını təmin etmək məqsədilə qərara alıram:

1. Azərbaycan Respublikasında 2023-cü il "Heydər Əliyev ili" elan edilsin.
2. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyası Azərbaycan Respublikasında 2023-cü ilin "Heydər Əliyev ili" elan edilməsi ilə bağlı tədbirlər planına dair təkliflərini iki ay müddətində hazırlayıb Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etsin.

İlham Əliyev
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti
Bakı şəhəri, 29 sentyabr 2022-ci il

AZƏRBAYCAN XALQININ ÜMUMMİLLİ LİDERİ
HEYDƏR ƏLİRZA OĞLU ƏLİYEV
1923-2003

Heydər Əlirza oğlu Əliyev 1923-cü il mayın 10-da Azərbaycanın Naxçıvan şəhərində anadan olmuşdur. 1939-cu ildə Naxçıvan Pedaqoji Texnikumunu bitirdikdən sonra Azərbaycan Sənaye İnstitutunun (indiki Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universiteti) memarlıq fakültəsində daxil olmuş, lakin İkinci Dünya müharibəsinin başlanması ilə əlaqədar təhsili yarımçıq qalmışdır.

Heydər Əliyev 1941-ci ildən Naxçıvan MSSR Xalq Daxili İşlər Komissarlığında şöbə müdiri və Xalq Komissarları Sovetində məsul vəzifələrdə çalışmış, 1944-cü ildən isə dövlət təhlükəsizliyi orqanlarında işə göndərilmişdir. Leningrad (indiki Sankt-Peterburq) və Moskva şəhərlərində xüsusi ali təhsil almış, 1957-ci ildə isə Azərbaycan Dövlət Universitetinin tarix fakültəsini bitirmişdir. Dövlət təhlükəsizliyi orqanlarında 25 il çalışmış Heydər Əliyev 1964-cü ildən Azərbaycan SSR Nazirlər Soveti yanında Dövlət Təhlükəsizliyi Komitəsinin sədr müavini, 1967-ci ildən sədri vəzifələrində işləmiş və general-mayor rütbəsinə yüksəlmişdir.

Heydər Əliyev Azərbaycan Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin 1969-cu il iyul plenumunda Azərbaycan Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin birinci katibi seçilərək respublikanın rəhbəri olmuşdur.

1976-cı ildə Sovet İttifaqı Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsi Siyasi Bürosu üzvlüyünə namizəd, 1982-ci ilin dekabrında isə Siyasi Büronun üzvü seçilən Heydər Əliyev SSRİ Nazirlər Soveti sədrinin birinci müavini vəzifəsinə təyin edilmişdir. Bu vəzifədə işləyərkən Heydər Əliyev SSRİ-nin iqtisadi, sosial və mədəni həyatının ən mühüm sahələrinə rəhbərlik etmişdir.

Heydər Əliyev 20 il ərzində SSRİ və Azərbaycan SSR Ali Sovetlərinin deputatı olmuş və beş il SSRİ Nazirlər Soveti sədrinin birinci müavini vəzifəsində çalışmışdır.

1987-ci ilin oktyabrında Sovet İttifaqı Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsi Siyasi Bürosunun və şəxsən Baş katib Mixail Qorbaçovun yeritdiyi siyasi xəttə etiraz əlaməti olaraq tutduğu vəzifələrdən istefa vermişdir.

Heydər Əliyev 1990-cı il yanvarın 20-də sovet qoşunlarının Bakıda törətdiyi qanlı faciənin ertəsi günü Azərbaycanın Moskvadakı nümayəndəliyində bəyanatla çıxış edərək

Azərbaycan xalqına qarşı törədilmiş cinayətin təşkilatçıları və icraçılarının cəzalandırılmasını tələb etmişdir. SSRİ rəhbərliyinin ikiüzlü siyasəti nəticəsində Dağlıq Qarabağda yaranan kəskin münaqişə vəziyyətinə etiraz əlaməti olaraq, 1991-ci ilin iyulunda Sovet İttifaqı Kommunist Partiyasının sıralarını tərk etmişdir.

1990-cı ilin iyulunda Azərbaycana qayıdan Heydər Əliyev ilk əvvəl Bakıda, sonra isə Naxçıvanda yaşamış, həmin ildə də Azərbaycan Ali Sovetinə deputat seçilmişdir. 1991-1993-cü illərdə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin sədri, Azərbaycan Respublikasının Ali Məclisinin sədr müavini vəzifələrində çalışmışdır. Heydər Əliyev 1992-ci ildə Yeni Azərbaycan Partiyasının Naxçıvan şəhərində keçirilmiş təsis qurultayında partiyanın sədri seçilmişdir.

1993-cü ilin may-iyun aylarında hökumət böhranının son dərəcə kəskinləşməsi nəticəsində ölkədə vətəndaş müharibəsinin baş verməsi və müstəqilliyin itirilməsi təhlükəsi yarananda Azərbaycan xalqı Heydər Əliyevin hakimiyyətə gətirilməsi tələbini irəli sürmüş və Azərbaycanın o dövrdə rəhbərliyi Heydər Əliyevi Bakıya dəvət etməli olmuşdur.

Heydər Əliyev 1993-cü il iyunun 15-də Azərbaycan Ali Sovetinin sədri seçilmiş, iyulun 24-də isə Milli Məclisin qərarı ilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin səlahiyyətlərini həyata keçirməyə başlamışdır.

Heydər Əliyev 1993-cü il oktyabrın 3-də keçirilən səsvermə nəticəsində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilmişdir.

1998-ci il oktyabrın 11-də keçirilmiş seçkilərdə o, yenidən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilmişdir. Öz namizədliyinin növbəti prezident seçkilərində irəli sürülməsinə razılıq vermiş Heydər Əliyev səhhətində yaranmış problemlərlə bağlı 2003-cü il oktyabrın 15-də keçirilən seçkilərdə iştirakdan imtina etmişdir.

Azərbaycanın ümummilli lideri Heydər Əliyev 2003-cü il dekabrın 12-də müalicə olunduğu Klivlend klinikasında (ABŞ) vəfat etmiş, dekabrın 15-də Bakıda Fəxri xiyabanda dəfn olunmuşdur.

DÜNYA HEYDƏR ƏLİYEV HAQQINDA

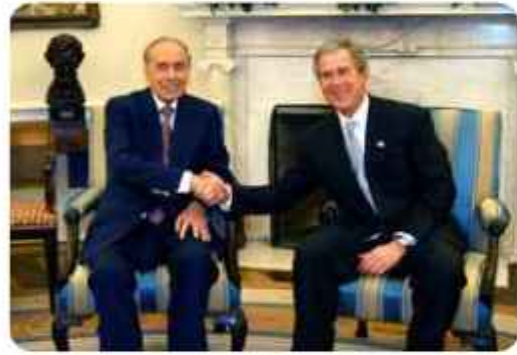
Rəcəb Tayyib Ərdoğan Türkiyə Respublikasının Prezidenti

"Mərhum Heydər Əliyev Azərbaycanın xoşbəxtliyi və firavanlığı, bölgədə və dünyada sülh naminə göstərdiyi fəvqəladə xidmətlə türk və dünya tarixində şərəfli yer tutmuşdur".

Corc Buş Amerika Birləşmiş Ştatlarının Prezidenti

"Heydər Əliyev Cənubi Qafqazda uzun müddət ərzində ən əsas şəxsiyyət olmuşdur. Bu günlərdə Amerika Birləşmiş Ştatları və Azərbaycanın bəhrələndiyi dostluq əlaqələrinin qurulmasında və Azərbaycanın müstəqilliyinin qorunmasında onun şəxsi söyləri həyati əhəmiyyət daşımışdır. Məhz onun rəhbərliyi altında Amerika Birləşmiş Ştatları və Azərbaycan, Əfqanıstan və İraqdakı əməliyyatlar da daxil olmaqla, terrorizmə qarşı mübarizədə tərəfdaş

olmuşlar. Dağlıq Qarabağ faciəsinin sülh danışıqları vasitəsilə ədalətli və uzunmüddətli həllinə nail olmaq sahəsində onun nümayiş etdirdiyi qətiyyət regionda sülh və sabitliyin saxlanmasında mühüm əhəmiyyət kəsb etmişdir. Eyni zamanda, onun mövqeyi və göstərdiyi söylər Azərbaycanın iqtisadi inkişafını möhkəmləndirən böyük həcmli xarici sərmayələrin cəlb olunmasında əsas rol oynamışdır. Bu nailiyyətlər milyonlarla azərbaycanlının həyatını yaxşılaşdırmış və Azərbaycanın XXI əsrə müasir dövlət kimi daxil olmasına imkan yaratmışdır".

Vladimir Putin Rusiya Federasiyasının Prezidenti

"Bütün dünyada layiqli hörmət və böyük nüfuz qazanmış görkəmli dövlət xadimi həyatdan getmişdir. Uzun illər ərzində Heydər Əlirza oğlu Əliyevin səmərəli fəaliyyəti xalqlarımızın ümumi tarixi ilə bilavasitə bağlı olmuşdur. O, Rusiya və Azərbaycanın strateji tərəfdaşlığının təməlini qoymuş, dostluğumuzun və qarşılıqlı anlaşmamızın möhkəmlənməsinə böyük şəxsi töhfə vermişdir. Onun vəfatı Müstəqil Dövlətlər Birliyi, bütün beynəlxalq birlik üçün əvəzsiz itkidir".

Jak Şirak Fransa Respublikasının Prezidenti

"Bu qeyri-adi şəxsiyyət Azərbaycanı çiçəklənmə yoluna gətirib çıxarmışdır. Müxtəlif görüşlərimiz zamanı, xüsusilə Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ətrafında müzakirələr apararkən, münaqişənin sülh yolu ilə həllində onun cəsarətini, müdriqliyini və qətiyyətini yüksək qiymətləndirdim".

Toni Bleyer
Böyük Britaniyanın Baş naziri

"Heydər Əliyev Azərbaycanın böyük lideri idi. O, böhranlar dövründə öz ölkəsinə sabitlik gətirdi. Azərbaycan xalqı onun qoyduğu irs ilə fəxr edə bilər. Onun Prezident kimi fəaliyyəti dövründə ölkələrimiz arasında münasibətlərdə tərəqqi yarandı və Azərbaycan Avropa ilə əlaqələrini daha da yaxınlaşdırdı. Onun 1998-ci ilin iyulunda Britaniyaya uğurlu səfəri, xüsusilə də, Dauninq küçəsi 10 ünvanında yerləşən iqamətgahımda bizim görüşümüz yaxşı yadımdadır.

O, Azərbaycanla Birləşmiş Krallıq arasında hazırda mövcud olan güclü əlaqələrin təməlini qoydu. Fəxr edirik ki, Britaniya şirkətləri tərəfindən qoyulan böyük sərmayələr vasitəsilə Birləşmiş Krallıq Azərbaycanın gələcək tərəqqisinə töhfələr verir".

Nursultan Nazarbayev
Qazaxıstan Respublikasının Prezidenti

"Heydər Əlirza oğlu Azərbaycan Respublikası üçün, MDB-nin inkişafı üçün, Qazaxıstan və Azərbaycan xalqlarının çoxəsrlik dostluğunun möhkəmlənməsi üçün çox işlər görmüşdür".

İslam Kərimov
Özbəkistan Respublikasının Prezidenti

"Azərbaycanın müstəqilliyinin təşəkkülündə və möhkəmlənməsində, beynəlxalq aləmdə nüfuzunun yüksəlməsində, ölkələrimiz və xalqlarımız arasında ikitərəfli münasibətlərin inkişafında və genişlənməsində Heydər Əliyevin tarixi rolu misilsizdir".

Kraliça II Elizabet

"Heydər Əliyevin Azərbaycanın inkişafında və ölkələrimiz arasında əlaqələrin gücləndirilməsində əvəzsiz xidmətləri olmuşdur. 1998-ci ilin iyul ayında Birləşmiş Krallığa səfəri zamanı onunla olan görüşümüzü çox yaxşı xatırlayıram".

Gerhard Şröder
Almaniya Federativ Respublikasının Federal kansleri

"Heydər Əliyevin simasında Azərbaycan Respublikası uzun illər ərzində ölkənin bütün həyatına dərinləndirilmiş nüfuz etmiş və Azərbaycanın tarixində əbədi yer tutmuş böyük dövlət xadimini itirmişdir. Onun adı ölkənin müstəqilliyinin bərqərar olmasında qazandığı tarixi nailiyyətlərlə daim bağlı olacaqdır".

**II İohan Pavel
Roma papası**

"Görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə müstəqil Azərbaycan Respublikası son illər dünya birliyində layiqli yer tutmuşdur. Azərbaycanda hüquqi dövlət quruculuğu, iqtisadi islahatların uğurla həyata keçirilməsi sahəsində görülən işləri diqqətlə izləyir və onları dəstəkləyirəm".

**Çingiz Aytmatov
Qırğızistan Xalq yazıçısı**

"Heydər Əliyev XX əsrin görkəmli liderlərindən biri kimi müasir demokratik Avrasiyanın yeni tarixinin bugünkü qurucularındandır".

**Butros-Butros Qali
BMT-nin sabiq Baş katibi**

"Heydər Əliyev böyük şəxsiyyətdir. O, mənim dostum, qardaşımdır. Onun yeri həmişə ürəyimin başındadır".

**Seyid Məhəmməd Xatəmi
İran İslam Respublikasının Prezidenti**

"Cənab Heydər Əliyevin regional sülh və dostluğa nail olunması, iki dost, qardaş ölkə olan İran İslam Respublikası ilə Azərbaycan Respublikası arasında əlaqələrin dərinləşdirilməsi yolunda xidmətləri heç vaxt xatirələrdən silinməyəcəkdir. Onun keçən il İran İslam Respublikasına çox səmərəli səfəri ölkələrimizin əlaqələrində dönüş nöqtəsi olmuşdur".

**Əsgər Akayev
Qırğızistan Respublikasının Prezidenti**

"Qırğızstanda Heydər Əlirza oğlunu müstəqil Azərbaycanın təşəkkülünə və inkişafına misilsiz töhfə vermiş görkəmli dövlət xadimi, dünya miqyaslı siyasətçi kimi yaxşı tanıyırdılar. Onun rəhbərliyi ilə Azərbaycan Respublikası müstəqil inkişaf yolunda böyük uğurlar qazanmış, dünya birliyinin tanınmış və hörmətli üzvü olmuşdur. Heydər Əlirza oğlu özünün bütün istedad və müdrikliyini, Vətənə məhəbbətini, əməksevərliyini və fədakarlığını Azərbaycanın tərəqqisi işinə həsr etmişdir".

Emoməli Rəhmonov
Tacikistan Respublikasının Prezidenti

"Onun adı doğma torpaqla qırılmaz surətdə bağlıdır. Müstəqil və suveren Azərbaycanın çiçəklənməsi və tərəqqisi, ölkədə ictimai-siyasi vəziyyətin sabitləşməsi və regionda yorulmadan möhkəm sülh axtarışı Heydər Əlirza oğluna bütün dünyada yüksək nüfuz və səmimi hörmət qazandırmışdır. Onun işləri və xidmətləri qədirdilən Azərbaycan xalqının və bütün xoşməramlı insanların xatirəsində əbədi yaşayacaqdır".

Xu Szintao
Çin Xalq Respublikasının Sədri

"Beynəlxalq aləmdə tanınmış siyasətçi, Çin Xalq Respublikasına dostluq münasibəti bəsləyən, Çin xalqının qədim dostu olan cənab Heydər Əliyev Çin-Azərbaycan dostluq münasibətlərinin inkişafında böyük rol oynamışdır".

Vladimir Voronin
Moldova Respublikasının Prezidenti

"Moldova Respublikasında Heydər Əliyevi həmişə böyük vətənpərvər kimi, ölkələrimiz arasında dostluq münasibətlərinin möhkəmləndirilməsi uğrunda, Avropada və bütün dünyada demokratiya idealları uğrunda, sabitliyin və təhlükəsizliyin qorunub saxlanması uğrunda mübariz kimi tanımış və qiymətləndirmişlər".

Georgi Pirvanov
Bolqarıstan Respublikasının Prezidenti

"Hörmətli siyasətçi və dövlət xadimi kimi Heydər Əliyevin adı və nüfuzu Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq birlikdə qazandığı layiqli yerlə qırılmaz surətdə bağlı olacaqdır. Biz müasir beynəlxalq gerçəklik şəraitində Bolqarıstan-Azərbaycan dostluq münasibətlərinin inkişafına və möhkəmlənməsinə Heydər Əliyevin böyük şəxsi töhfəsini yüksək qiymətləndiririk".

Mintimer Şaymiyev
Tatarıstan Respublikasının Prezidenti

"Müstəqil Dövlətlər Birliyi ölkələrinin siyasi həyatında Heydər Əlirza oğlunun oynadığı rolu lazımcına qiymətləndirmək çətinidir. Müdrik siyasətçi olaraq o, ən mürəkkəb vəziyyətlərdə konstruktiv qərarlar tapmağı bacarırdı. Təkcə Azərbaycan deyil, həm də postsovet məkanının bütün ölkələri nüfuzlu dövlət liderini itirdilər".

HEYDƏR ƏLİYEV VƏ TƏHSİL

Azərbaycan xalqının ümummilli lideri, görkəmli dövlət xadimi, Azərbaycan dövlətini davamlı iqtisadi inkişafa aparan düşünülmüş strategiyanın banisi Heydər Əliyevin zəngin nəzəri-əmali irsində və çoxşaxəli ictimai-siyasi fəaliyyətində təhsil məsələləri də xüsusi yer tutur. Respublikaya rəhbərliyinin hər iki dövründə - istər ötən əsrin 70-80-ci illərində, istərsə də müstəqillik dövründə ümummilli lider xalqımızın təkə bu gününü deyil, gələcəyini də düşünərək bu sahənin inkişafına xüsusi həssaslıqla yanaşmış, məqsədyönlü və sistemli tədbirlər həyata keçirmişdir.

Ümummilli liderin Azərbaycana rəhbərliyinin birinci dövründə həyata keçirilən təhsil islahatları ilə həm ümumi təhsil, peşə təhsili, ali və orta ixtisas təhsili müəssisələrinin şəbəkəsi xeyli genişləndirilmiş, həm də təhsil sahəsində əsaslı keyfiyyət dəyişikliyinə nail olunmuşdur. Təhsil müəssisələrinin geniş şəbəkəsinin yaradılması və həmin şəbəkənin zəngin maddi-texniki bazasının formalaşdırılması, azərbaycanlı gənclərin respublikanın hüdudlarından kənardakı ali məktəblərə təhsil almağa göndərilməsi, hərbi kadrların yetişdirilməsi gələcəkdə milli müstəqillik üçün zəruri intellektual zəmin yaratmışdır. 1972-ci ildə qəbul edilmiş "Gənclərin ümumi orta təhsilə keçidini başa çatdırmaq və ümumtəhsil məktəbini daha da inkişaf etdirmək haqqında" və 1973-cü ildə qəbul edilmiş "Kənd ümumtəhsil

məktəblərinin iş şəraitini daha da yaxşılaşdırmaq haqqında" qərarların icrası nəticəsində Azərbaycanda orta ümumtəhsil məktəblərinin sayı 1979-cu ildə 1965-ci ilə nisbətən üç dəfədən çox artaraq 2 min 117-yə, 1982-ci ildə isə 4 min 267-yə çatdırılmışdır. Bu da yüzlərlə ucqar yaşayış məskənində orta ümumtəhsil məktəblərinin açılışı, minlərlə azyaşlının təhsilə cəlb edilməsi demək idi. 1970-ci ilə qədər ölkədə 76 texniki peşə məktəbi fəaliyyət göstərirdisə, 1982-ci ildə bu rəqəm 184 olmuşdur. Bu dövrdə 5 yeni ali təhsil müəssisəsi fəaliyyətə başlamış, ali təhsil ocaqlarının sayı 12-dən 17-yə, tələbələrin sayı 70 mindən 100 minə qədər yüksəlmişdir. Həmçinin məktəblərin dərsliklərlə təminatı problemi həll edilmiş və 1978-ci ildən etibarən şagirdlərə dərsliklərin pulsuz verilməsinə başlanılmışdır.

"Mən yer üzündə müəllimdən yüksək ad tanımıram. Hər birimizdə müəllimin hərarətli qəlbinin bir zərrəciyi vardır. Məhz müəllim doğma yurdumuzu sevməyi, hamının rifahı naminə vicdanla işləməyi müdrikliklə və səbirlə bizə öyrətmiş və öyrədir. Hər birimizin öz müəllimi vardır və biz bütün ömrümüz boyu onun xatirəsini hörmətlə, minnətdarlıqla qəlbimizdə yaşadıırıq".

Ümummilli lider Heydər Əliyev

Dahi rəhbər azərbaycanlıların keçmiş ittifaqın ən nüfuzlu təhsil müəssisələrində oxumasına çalışmış və bu istiqamətdə əsaslı dönüş yaratmışdır. Məhz Heydər Əliyevin təşəbbüsü və birbaşa himayəsi nəticəsində 1970-ci ildən başlayaraq hər il 800-900 nəfər gənc SSRİ-nin nüfuzlu ali məktəblərində təhsil almağa göndərilmişdir ki, bu da respublikanın milli kadr potensialının daha da gücləndirilməsinə imkan yaratmışdır. Bir neçə il ərzində bu yolla 15 minə yaxın azərbaycanlı gənc ittifaqın nüfuzlu universitetlərində nadir ixtisaslar üzrə ali təhsil almışdır.

Onun səyləri nəticəsində 1971-ci ildə Bakıda Cəmşid Naxçıvanski adına hərbi məktəb fəaliyyətə başlamışdır. Bu, Azərbaycanın müstəqilliyinin qorunması uğrunda qəhrəmanlıq göstərəcək milli zabit korpusunun hazırlanması istiqamətində atılmış ən cəsarətli addım idi. Heydər Əliyevin təşəbbüsü və rəhbərliyi ilə Cəmşid Naxçıvanski adına hərbi məktəb yaradılması Azərbaycanda hərbi məktəblər şəbəkəsinin sonrakı inkişafında mühüm rol oynadı. 1993-cü ildə xalqın təkidli tələbi ilə yenidən ölkəyə rəhbərlik edən Heydər Əliyev bu dövrdə də elm və təhsilin problemlərinə və inkişafına kompleks şəkildə yanaşmışdır. Milli təhsili qabaqcıl, beynəlxalq standartlar səviyyəsinə yüksəltmək təhsilə strateji sahə kimi baxan müdrik rəhbərin yürütdüyü siyasətin başlıca istiqamətini təşkil etmiş, təhsilin inkişafını, müasir tərəkürlü, düşüncəli, hərtərəfli biliyə malik

savadlı, bilikli gənclərin yetişdirilməsini prioritet vəzifə kimi qarşıya qoymuşdur. Azərbaycanın təhsil sisteminin normativ-hüquqi bazasının yaradılması, təhsilin məzmununun yeniləşdirilməsi və təkmilləşdirilməsi, təhsilin idarə olunmasının demokratikləşdirilməsi, təhsil sahəsində beynəlxalq əlaqələrin genişləndirilməsi istiqamətində çox böyük işlər görülmüşdür. Ümummilli lider təhsilin hər bir dövlətin, ölkənin, cəmiyyətin mühüm sahəsi olduğunu ön plana çəkmiş, imzalanan fərman və sərəncamlar, onun rəhbərliyi, tövsiyəsi ilə hazırlanmış proqramlar, strateji yol Azərbaycan təhsilinin, onun maddi-texniki bazasının uzunmüddətli, dinamik inkişafını təmin etmişdir. Ötən əsrin 80-ci illərinin sonu - 90-cı illərinin əvvəllərindən başlayaraq Ermənistanın təcavüzkar siyasəti nəticəsində soydaşlarımızın deportasiyası və Qarabağın dağlıq hissəsinin işğal edilməsi ilə bir milyondan çox azərbaycanlının öz tarixi torpaqlarında qaçqın və məcburi köçkün vəziyyətinə düşməsi Azərbaycan təhsili üçün əlavə çətinliklər yaratmışdı. Respublikanın çox ağır vəziyyətində rəhbərliyə qayıdan Heydər Əliyev bir çox problemi həll etməklə yanaşı, təhsil sahəsində də zamanın tələblərinə uyğun islahatlar həyata keçirmişdir. Təhsil müəssisələrinin pozulmuş fəaliyyəti normal vəziyyətə gətirilmiş, planlı islahatların əsası qoyulmuşdur.

1993-1994-cü tədris ilindən ali təhsildə ikipilləli sistemə - 4 illik bakalavriatura və 2 illik magistraturaya keçilmişdir. 1997-ci ildə bakalavriaturanın ilk buraxılışı olmuş, eyni zamanda həmin il ilk dəfə olaraq magistr hazırlığına başlanmışdır. Bir sıra ali təhsil müəssisələri yenidən qurulmuş və universitet statusu almışdır. Ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən 1994-cü ildə "Ümumtəhsil məktəblərinin nümunəvi Əsasnaməsi"nin yaradılması məsələsi qaldırılmış, respublikanın iqtisadi vəziyyətinin ağır olduğu bir dövrdə ibtidai siniflər üçün dərsliklərin pulsuz verilməsi barədə qərar qəbul edilmiş, orta ümumtəhsil məktəblərinin pulsuz dərsliklərlə təmin edilməsi imtiyazı bərpa edilmişdir. Əvvəlcə 1-4-cü siniflər, sonra isə yuxarı siniflər üçün dərsliklər dövlət vəsaiti hesabına çap olunaraq şagirdlərin istifadəsinə verilmişdir.

1995-ci il noyabrın 12-də ümumxalq səsverməsi yolu ilə qəbul edilmiş Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasına əsasən, ölkəmizdə icbari ümumi orta təhsilə keçilmişdir. Ümumxalq səsverməsi yolu ilə qəbul olunmuş Konstitusiyada təhsil hüququ təsbit edilmiş, dövlət vətəndaşların pulsuz icbari, ümumi və orta təhsil almaq hüququnu təmin etmişdir. Konstitusiyanın bu müddəası Azərbaycan

Respublikasında təhsil fəaliyyətinin əsas prinsipidir. Təhsilin istehsalatla əlaqəsinə xüsusi diqqət yetirən müdrik rəhbərin təşəbbüsü ilə 1996-cı il avqustun 23-də "Azərbaycan Respublikasında peşə təhsilinin təkmilləşdirilməsi tədbirləri haqqında" Qərarın qəbulu və icrası özünün müsbət nəticələrini verir. Ümummilli lider 1998-ci ilin martında "Təhsil sahəsində islahatlar üzrə Dövlət Komissiyasının yaradılması haqqında" sərəncam imzalamaqla təhsil sistemində əsaslı dönüş yaradılmasına nail olmuş, təhsil sahəsində islahatlar üzrə dövlət komissiyası yaradılmış, təhsil sektorunun bütün sahələrini əhatə edən islahatlar proqramı hazırlanmışdır.

1998-ci il sentyabrın 26-da Azərbaycan müəllimlərinin I qurultayı keçirilmiş, Heydər Əliyev qurultayda tarixi çıxış etmişdir. "Mən sizi, müstəqil Azərbaycanın ilk müəllimlər qurultayını, bu qurultayın nümayəndələrini və bu möhtəşəm salona toplaşanların hamısını səmimi qəlbədən salamlayıram, sizə cansağlığı, səadət arzulayıram" sözləriylə başlayan bu çıxış təhsil işçilərinin qarşısında duran vəzifələrin həlli üçün proqram idi. Qurultayda ölkəmizin təhsil tarixində ilk dəfə Respublika Təhsil Şurası yaradılmışdır. Ümummilli liderin tapşırığı əsasında Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin 26 aprel 1999-cu il tarixli Qərarı ilə Azərbaycan Respublikasında ümumi orta təhsilin dövlət standartının təsdiq edilməsi və buna uyğun olaraq həyata keçirilən islahatlar təhsil sistemində mühüm yeniləşməyə rəvac vermişdir. 15 iyun 1999-cu il

tarixli Sərəncamla qəbul olunmuş "Azərbaycan Respublikasının təhsil sahəsində İslahat Proqramı" bu sahədə hərtərəfli inkişafa geniş şərait yaradan qiymətli dövlət konsepsiyasıdır. Ümummilli lider "Təhsil Sahəsində İslahat Proqramı"nı Milli Qurtuluş Günündə xüsusi sərəncamla təsdiq edərək təhsil sistemində islahatların əsas məqsədini özü müəyyən etmişdir. İslahatyönümlü tədbirlərin Dünya Bankının Beynəlxalq İnkişaf Assosiasiyası ilə birgə həyata keçirilməsinin təşəbbüskarı olmuş və beləliklə ölkə təhsilinin qabaqcıl təcrübəyə inteqrasiyası yolu ilə inkişafına möhkəm zəmin yaratmışdır. Proqramın əsas məqsədi məktəbəqədər orta, ali, ali təhsildən sonrakı peşə və ona uyğun əlavə təhsil pillələrində toplanmış potensialı saxlamaq və inkişaf etdirmək, təhsil sistemini tənzimləyən müvafiq normativ-hüquqi bazanı yaratmaq, cəmiyyətin Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasında, Təhsil Qanununda təsbit olunmuş tələbləri, siyasi, iqtisadi və sosial həyatın demokratikləşməsinə əsaslanan dövlət siyasətini həyata keçirməkdən ibarət olmuşdur.

Təhsil İslahatı Proqramının əsas müddəalarının Dünya Bankının maliyyə yardımı ilə həyata keçirilməsinə başlanmış, Təhsil Qanununun layihəsi ümumxalq müzakirəsinə çıxarılmışdır. Ümumi orta təhsilin dövlət standartları hökumət səviyyəsində təsdiq edilmiş, Azərbaycan təhsili dünyanın aparıcı dövlətlərinin təhsilinə inteqrasiya edilmişdir. Xüsusi istedadlı olan şagirdlərə və gənclərə diqqət artırılmış, istedadlı gənclərə dövlət qayğısı

Konstitusiyada öz əksini tapmışdır.

Dövlət müstəqilliyinin bərpasından sonra təhsil sahəsində ən ciddi problemlərdən biri də məktəb tikintisi, ümumtəhsil məktəblərinin təmiri və lazımi avadanlıqlarla təchizatı idi. Heydər Əliyev 2000-ci il iyunun 13-də "Azərbaycan Respublikasında təhsil sisteminin təkmilləşdirilməsi haqqında" fərman imzalamaqla bu problemi aradan qaldırmışdır. Bu fərman təhsil sisteminin əsaslı şəkildə təkmilləşdirilməsinə, idarəetmənin müasir prinsiplər üzrə təşkilinə, təhsil sisteminin beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılmasına və dünya təhsil sistemində inteqrasiyasına zəmin yaratmışdır. Təhsil sektorunda müasir islahatlara, yenidənqurmaya geniş imkanlar açan mühüm tarixi sənəd olan bu fərmanın ardınca imzalanan "Azərbaycan Respublikasında ümumtəhsil məktəblərinin maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi haqqında" sərəncam məktəblərdə təlim-tədris şəraitinin yaxşılaşdırılmasında yeni mərhələnin əsasını qoymuşdur. "Azərbaycan Respublikası ümumtəhsil məktəblərinin maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi haqqında" 4 oktyabr 2002-ci il tarixli sərəncam və həmin sərəncamla hazırlanmış xüsusi proqram sayəsində Azərbaycanda dünya standartlarına uyğun müasir tipli məktəb binaları tikilməyə başlanmışdır.

"Dövlət dilinin tətbiqi işinin təkmilləşdirilməsi haqqında" 18 iyun 2001-ci il tarixli fərman, "Azərbaycan əlifbası və Azərbaycan dili gününün təsis edilməsi haqqında" 9 avqust 2001-ci il tarixli fərman, "Azərbaycan Respublikasında dövlət dili haqqında Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi haqqında" 2 yanvar 2003 tarixli fərman Azərbaycan dilinin öyrədilməsinə, Dövlət dili statusunda təbliğinə diqqəti artırmışdır.

Təhsil sahəsində yüksək nəticələr əldə etmiş tələbələrə dövlət qayğısını gücləndirmək, onların təhsil alması üçün daha əlverişli şərait yaradılmasını təmin etmək və təhsilə olan həvəslərini artırmaq məqsədilə ali məktəbə qəbul imtahanlarında ən yüksək nəticə göstərən 102 nəfər tələbə üçün Prezident təqaüdünün təsis edilməsi ilə bağlı fərman ümummilli liderin gənclərin ali təhsil almalarına böyük dəstəyinin təzahürüdür. Prezident təqaüdü bu gün gənclər arasında yüksək bilik, bacarıq, səriştələr və yüksək mənəvi dəyərlər qazanmaq uğrunda yarışa çevrilmişdir.

Yeri gəlmişkən, bir faktı xüsusi qeyd etmək lazımdır ki, Heydər Əliyev 2000-ci ilin sentyabrında yeni dərslərinin başlanması münasibətilə Bakı şəhərinin Nərimanov rayonundakı 82 nömrəli tam orta məktəbin kollektivi ilə görüşü zamanı "Tarix" dərsləri ilə maraqlanmış və bu dərslərin Azərbaycanı həqiqi tarixini əks etdirmədiyini görüb bunu

"Təhsilimizin məqsədi gənc nəsə, uşaqlara təhsil verib onları gələcəyə hazırlamaqdır. Hər bir insan gərək, eyni zamanda vətəndaş olsun. Dövlətinə sadıq, millətinə sadıq, ənənələrinə sadıq, xalqına sadıq vətəndaş olsun".

Ümummilli lider Heydər Əliyev

dərhal qeyd etmişdir. Ümummilli lider görüşdən sonra gerçək tariximizin yazılması ilə bağlı tapşırıq vermiş və yeni dərslərin hazırlanması məqsədilə maliyyə vəsaitinin ayrılması haqqında sərəncam imzalamışdır. Bu, müdrik rəhbərin həm də vətəndaşlıq mövqeyi idi. Ümumiyyətlə, qəbul və icra olunmuş bütün bu sənədlər, onların həyata keçirilməsi müstəqil Azərbaycanda təhsil sektorunun hərtərəfli yüksəlişinə və təkmilləşdirilməsinə, təhsilin məzmunca yeniləşməsinə, maddi-texniki cəhətdən möhkəmlənməsinə və dünya standartlarına yaxınlaşmasına, idarəetmənin müasir prinsiplər üzrə təşkilinə, onun beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılmasına və dünya təhsil sistemində inteqrasiyasına zəmin yaratmışdır. Ümummilli lider Heydər Əliyevin Azərbaycan dövləti və xalqı qarşısında xidmətlərini saymaqla bitirmək mümkün deyil. Bu gün biz gündəlik həyat və fəaliyyətimizin hər addımında olduğu kimi təhsil sahəsində də bu dəhi insanı xatırlayır, onun müdrik və uzaqgörən əməllərinin uğurlu nəticələri ilə rastlaşırıq. Bu yazıda onun məhz təhsil sahəsində gördüyü nəhəng işlərdən əsas məqamları qeyd etməklə yığcam şəkildə bəhs etməyə çalışdıq. Əminliklə deyə bilərik ki, ölkəmizin təhsil siyasəti təməli ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan və möhkəmləndirilən etibarlı zəmin üzərində inkişaf etdirilir. 2003-cü ildən bugünədək Azərbaycanın ictimai-siyasi, sosial-iqtisadi sahələrdə əldə etdiyi uğurlar Heydər Əliyev ideallarına, ulu öndərin siyasi kursuna sadıqlığın əyani təzahürüdür. Heydər Əliyev siyasi kursunun layiqli davamçısı Prezident İlham Əliyevin böyük söyləri sayəsində təhsil Azərbaycanın davamlı inkişaf strategiyasının mühüm istiqamətlərindən biri olmağa davam edir.

"İqtisadiyyatı güclü olan dövlət hər şeyə qadirdir" mövzusunda elmi seminar

Ümummilli lider Heydər Əliyevin zəngin və çoxşaxəli həyat və fəaliyyətini əks etdirən tədbirlərə fevral ayında start verilib. İlk tədbiri Maliyyə və mühasibat kafedrası keçirib. "İqtisadiyyatı güclü olan dövlət hər şeyə qadirdir" mövzusunda elmi seminarla "Heydər Əliyev və Azərbaycan iqtisadiyyatının inkişaf strategiyası və mərhələləri", "İqtisadiyyatın Azərbaycan modeli", "Gələcək inkişafın təməl prinsipləri", "Özəlləşdirmə və torpaq islahatı", "Uğurlu neft strategiyası", "Regionların inkişafı və sosial rifah", "Qələbəyə aparən yol" mövzularında müzakirə və çıxışlar dinlənilib.

"Azərbaycanın iqtisadi inkişaf strategiyasında Heydər Əliyev irsi" mövzusunda tədbir

Tədbirdə Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin Qiyabi və əlavə təhsil mərkəzinin direktor müavini, universitetin Qadınlar Şurasının sədri, iqtisad elmləri doktoru Tərane Kərimova tələbələr qarşısında çıxış edib. Çıxış ümummilli lider Heydər Əliyevin Azərbaycana rəhbərliyi dövründə ölkə iqtisadiyyatında islahatlar yolu ilə tərəqqiyə nail olunması, Azərbaycan dövlətinin iqtisadi əsaslarının möhkəmləndirilməsi, bazar iqtisadiyyatının formalaşdırılması kimi mövzuları əhatə edib. Məruzədə qeyd olunub ki, həyata keçirilən islahatlar nəticəsində müstəqilliyin ilk illərində baş vermiş tənəzzülün qarşısı uğurla alınıb və 1995-ci ildən başlayaraq Azərbaycanda inkişafın yeni mərhələsi – bərpa və dinamik inkişaf dövrü başlayıb.

"Heydər Əliyev müasir Azərbaycanın qurucusudur" mövzusunda dəyirmi masa

Dəyirmi masada iştirakçılar ümummilli lider Heydər Əliyevin zəngin dövlətçilik və siyasi fəaliyyətinin ilk tədqiqatçısı və ilk doktorluq dissertasiyasının müəllifi, Bakı Dövlət Universitetinin "Qafqaz xalqları tarixi" kafedrasının müdiri, tarix elmləri doktoru, professor İradə Hüseynovanın məruzəsini dinləyiblər. İradə Hüseynova çıxışında ümummilli liderin həyat və fəaliyyətinin seçiyəvi dövrləri haqqında məlumat verib. Qeyd edib ki, Heydər Əliyev bütün fəaliyyəti dövründə hərbi quruculuq, elm, təhsil, səhiyyə, mədəniyyət və iqtisadiyyatın inkişafına, milli-mənəvi dəyərlərin qorunmasına xüsusi qayğı ilə yanaşıb, ölkədə cərəyan edən təhlükəli proseslərin qarşısını qətiyyətlə alıb. Onun Azərbaycan dövləti və xalqı qarşısında xidmətləri misilsizdir.

"Heydər Əliyev və Azərbaycanda sosial siyasət" mövzusunda tədbir

Sosial işin təşkili kafedrasının keçirdiyi tədbirdə qeyd olunub ki, Heydər Əliyevin Azərbaycan xalqı qarşısında xidmətləri çoxşaxəlidir. Ulu öndər Azərbaycan xalqına demokratik və hüquqi dövlət miras qoyub. Ədalətli və humanist sosial siyasətə nail olmaq onun sosial siyasətinin əsas prinsipi olub. Heydər Əliyevin gələcəyə hesablanan strateji proqramında sosial müdafiənin daim gücləndirilməsi və Azərbaycan xalqının sosial rifahının artırılması başlıca məqsəd kimi qarşıya qoyulub. O, Azərbaycana rəhbərliyinin bütün dövrlərində qadın problemlərinə də xüsusi diqqət yetirib və onların hüquqlarının müdafiəçisinə çevrilib.

"Heydər Əliyev və ədəbiyyat sevgisi" mövzusunda görüş

Ümummilli lider Heydər Əliyevin həyat və fəaliyyətinə həsr olunan tədbirin qonağı yazıçı, publisist, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, Azərbaycan Beynəlxalq Radiosunun direktor müavini Natevan Dəmirçioğlu olub. Görüşdə qeyd edilib ki, Heydər Əliyev sadə bir vətəndaşdan öz böyük siyasi təcrübəsi və müdrikliyi ilə bir xalqın ümummilli liderinə çevrilib. Azərbaycan xalqı qarşısında misilsiz xidmətləri olan Heydər Əliyev Azərbaycan klassik ədəbiyyatının görkəmli nümayəndələrinə həmişə böyük dəyər verib, müasiri olduğu yazıçılara və söz adamlarına xüsusi qayğı ilə yanaşıb.

"Heydər Əliyev və mədəniyyət siyasəti" mövzusunda görüş

Tədbirin qonaqları AMEA-nın Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun şöbə müdiri, professor Sakit Hüseynov və Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin baş müəllimi, tarix üzrə fəlsəfə doktoru Sevil Bəhrəmovaya olub. Sakit Hüseynov çıxışında ümummilli lider Heydər Əliyevin müxtəlif din və mədəniyyətlərə tolerant münasibəti haqqında danışmış. Sevil Bəhrəmovanın çıxışı isə "Heydər Əliyevin Azərbaycan tarixində qoyduğu izlər" mövzusunda həsr olunub. Çıxışlarda ümummilli lider Heydər Əliyevin müxtəlif din və mədəniyyətlərə tolerant münasibəti, Azərbaycandakı tolerant və multikultural mühit haqqında məlumat verilib. Qeyd olunub ki, Heydər Əliyev Azərbaycana rəhbərliyinin bütün dövrlərində incəsənətin və mədəniyyətin inkişafına xüsusi qayğı göstərmiş və diqqət mərkəzində saxlayıb.

"Heydər Əliyev və dövlət gənclər siyasəti" mövzusunda tədbir

Siyasi elmlər kafedrası, Yasamal rayonu Gənclər və İdman sektoru və "Elin Səsi" Milli-mənəvi dəyərlərimizin qorunması İctimai Birliyinin birgə təşkilatçılığı ilə "Heydər Əliyev və dövlət gənclər siyasəti" mövzusunda konfrans təşkil olunub. Tədbir müasir və müstəqil Azərbaycanın qurucusu ulu öndər Heydər Əliyevin gənclərə olan diqqət və qayğısı, yürütdüyü dövlət gənclər siyasətinin mühüm aspektlərinə həsr olunub. Azərbaycan Respublikası Gənclər və İdman Nazirliyinin yaranmasının 29-cu ildönümü münasibətilə keçirilən konfransın iştirakçıları Yasamal rayonu Heydər Əliyev Mərkəzində açılan "Ümummilli lider Heydər Əliyev və Azərbaycan mədəniyyəti-100" fotosərgisi ilə də tanış olublar.

Heydər Əliyevə həsr olunmuş təqdimatların nümayişi

Biznes və iqtisadiyyat fakültəsinin ingilis dili üzrə hazırlıq qruplarında oxuyan tələbələrin ümummilli lider Heydər Əliyevə həsr etdikləri təqdimatların nümayişi təşkil olunub. İngilis dilində hazırlanan təqdimatlarda ümummilli lider Heydər Əliyevin ömür yoluna nəzər salınıb, irsi, ideyaları, gördüyü işlər öz əksini tapıb. Təqdimatlarda vurğulanı ki, ümummilli liderin atdığı hər addım, gördüyü hər iş Azərbaycan dövlətinin müstəqilliyinin qorunub saxlanmasına, əbədi və dönməz olmasına xidmət edib. Azərbaycan dövlətinin inkişaf strategiyasının əsas istiqamətlərini müəyyən edən ümummilli lider öz xalqını tarixin mürəkkəb sınaqlarından uğurla çıxarıb.

"Heydər Əliyev və müasir Azərbaycan" mövzusunda bilik yarışı

Ümummilli lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 100-cü ildönümünə həsr olunmuş bilik yarışında tələbələr "Heydər Əliyevin ömür yolu", "Heydər Əliyev və Azərbaycan mədəniyyəti", "Heydər Əliyevin siyasi fəaliyyəti", "Heydər Əliyev və Azərbaycan iqtisadiyyatı", "İKT və ümumi dünyagörüşü" mövzuları üzrə biliklərini sınaayıblar. "Ağarta", "Xarı Bülbül", "Xəmsə", "Dəmir yumruq", "Uğur", "Qladiatorlar", "Alagöz", "Zəfər" komandalarının iştirak etdiyi yarış maraqlı və gərgin mübarizə şəraitində keçib. Bilik yarışının qalibi "Uğur" komandası olub. Komandanın kapitanı Ağaqaşlı Əliyev və komandanın üzvləri Nahid Məmmədov, Sahib Məcidli, Qurban Soltanov və Rəsul Quliyevə kubok və hədiyyələr təqdim olunub.

Ümummilli lider Heydər Əliyevin 100 illik yubileyinə həsr olunan tennis və dama yarışları

Biznes və iqtisadiyyat fakültəsinin təşkilatçılığı ilə keçirilən stolüstü tennis yarışının nəticəsinə əsasən I yeri Nicat Talbov (Biznes və iqtisadiyyat fakültəsi, III kurs), II yeri Ləman Heydərova (Biznes və iqtisadiyyat fakültəsi, III kurs), III yeri Rəvan Nəğdəliyev (Biznes və iqtisadiyyat fakültəsi, III kurs) tutub. Dama yarışının nəticəsinə əsasən I yeri Elmir Hacızadə (Humanitar fənlər fakültəsi, I kurs), II yeri Ağasəid Balakışiyev (Biznes və iqtisadiyyat fakültəsi, II kurs) çıxıb.

"Heydər Əliyev irsi" mövzusunda ən yaxşı təqdimat müsabiqəsi

Ümummilli lider Heydər Əliyevin 100 illik yubileyinə həsr olunmuş müsabiqəyə təqdim olunan işlər münisiflər heyəti tərəfindən iştirakçının təqdimat mövzusu haqqında dolğun məlumata sahib olması, nitqinin səlisliyi, lüğət ehtiyatının zənginliyi, yaradıcılıq səviyyəsi meyarları əsasında dəyərləndirilib. Müsabiqənin nəticələrinə əsasən I yere Məmmədova Nurənə Asim qızı (Humanitar fənlər fakültəsi, Dövlət və ictimai münasibətlər, I kurs), II yere Qurbanova Mınaya Elşən qızı (Humanitar fənlər fakültəsi, Təhsildə sosial-psixoloji xidmət, II kurs), III yere Qəribov Şəhriyar Azad oğlu (Biznes və iqtisadiyyat fakültəsi, Beynəlxalq ticarət və logistika, I kurs) layiq görülüb.

Ümummilli lider Heydər Əliyevin 100 illik yubileyinə həsr olunan mini futbol turniri

16 komandanın iştirak etdiyi (Qartal, Tıqres, Red Devils, NewCastle, Fury, Alqoritm, Sierra, Knight, Team 807, Wolves, Qarabağ, Siberteam, Turan, Dinamo 807, Hellboys, Dortmund) iştirak etdiyi yarışın final oyununda "Sierra" və "Team 807" komandaları mübarizə aparıb. Turnirin qalibi Sosial iş tələbələrindən ibarət "Team 807" komandası olub. Sosial iş ixtisası üzrə IV kurs tələbəsi Namiq Abdullayev turnirin ən yaxşı futbolçusu adına layiq görülüb, Tarix ixtisası üzrə III kurs tələbəsi Rəvan Məmmədov isə turnirin ən yaxşı qapıçısı seçilib. Ən çox qol vuran oyunçu isə Sosial iş ixtisası üzrə IV kurs tələbəsi Suleyman Mirzəyev olub.

"Huawei Azerbaijan" şirkəti ilə əməkdaşlıq görüşü

"Huawei Azerbaijan" şirkətinin ictimai əlaqələr üzrə vitse-prezidenti Chen Liang və tərəfdaşlarla iş üzrə menecer Eldəniz Əliyevin iştirak etdiyi görüşdə əməkdaşlıq perspektivləri müzakirə olunub. Azərbaycan Universitetində "Huawei İKT Akademiyası"nın yaradılması imkanlarının araşdırılması üçün növbəti görüşün keçirilməsi qərara alınıb. Görüşdə bildirilib ki, şirkət, Qarabağda "ağıllı kənd"lərin qurulması və inkişafında iştirak edir. Azərbaycanın mobil operatorlarının şəbəkə avadanlıqlarının 70 faizi "Huawei" şirkətinin payına düşür. Şirkət müxtəlif təcüba və təhsil proqramları da təqdim edir.

Özbəkistan nümayəndə heyəti ilə görüş

Azərbaycan dili və ədəbiyyat kafedrasında Ürgənc Dövlət Pedaqoji İnstitutunun nümayəndələri - Filologiya və sənət fakültəsinin dekani Zəfər Adilov, Ümumi filologiya kafedrasının müdiri Marğuba Matquliyeva, kafedranın əməkdaşları Anorgul Atajonova, Nasiba Sobirova ilə görüş olub. Azərbaycan dili və ədəbiyyat kafedrasının professoru Asif Hacıyev, filologiya üzrə elmlər doktoru Şaban Hüseynov, dosent Lalə Əliquliyevanın iştirak etdiyi görüşdə qeyd olunub ki, iki dost və qardaş ölkə arasındakı əlaqələr, o cümlədən mədəni əməkdaşlıq uğurla davam edir. Görüş iştirakçıları ölkələr arasındakı əlaqələrin yeni inkişaf mərhələsinə qədəm qoyduğunu bildirib, dostluq və tərəfdaşlıq münasibətlərinin hazırkı vəziyyətindən məmnuniyyətlərini ifadə ediblər.

Sosial Xidmətlər Agentliyi ilə memorandum imzaladıq

Azərbaycan Universiteti ilə Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin tabeliyindəki Sosial Xidmətlər Agentliyi arasında əməkdaşlıq memorandumu imzalanıb. Memorandumu Azərbaycan Universitetinin rektoru Səadət Əliyeva və agentliyin İdarə Heyətinin sədri Vüqar Behbudov imzalayıb. Memorandumda agentlik tərəfindən universitetin tələbələri üçün təlimlərin, agentlikdə müvafiq sahələr üzrə istehsalat və elmi-tədqiqat təcrübə proqramlarının, elmi tədbir və mühazirələrin təşkili, agentliyə isə universitetin tədris-innovasiya infrastrukturundan yararlanmaq, universitetdə tələbələr üçün təşkil edilən təlim-tədris proqramlarında iştirak etmək üçün şəraitin yaradılması və bu kimi əməkdaşlıq istiqamətləri əksini tapıb.

Sosial işin təşkili ilə əlaqədar yeni əməkdaşlıqlar qurduq

Azərbaycan Universiteti Sosial işin təşkili ilə əlaqədar olaraq yeni əməkdaşlıqlar qurmağa davam edir. "Əlilliyi olan şəxslərə sosial dəstək" İctimai Birliyi, "JOY" Uşaq İnkişaf Mərkəzi, "Sosial Hüquqların Araşdırılması" İctimai Birliyi, "Ümidli Gələcək" Sosial Təşəbbüslər İctimai Birliyi ilə imzalanan əməkdaşlıq memorandumlarında sosial iş və sosial xidmət sahələrində elmi-təcrübə əlaqələrinin qurulması və inkişaf etdirilməsi, bu istiqamətdə elm və təhsil sahəsində müasir dövrün tələblərinə cavab verən, ümumi-ictimai maraqlara xidmət edən əməkdaşlıq münasibətlərinin qurulması məsələləri öz əksini tapıb.

«АККРЕДИТЕУ ЖӘНЕ РЕЙТИНГТИҢ
ТӨУЕЛСІЗ АГЕНТТІГІ» КЕМ

ИУ «НЕЗАВИСИМОЕ АГЕНТСТВО
АККРЕДИТАЦИИ И РЕЙТИНГА»

INDEPENDENT AGENCY FOR
ACCREDITATION AND RATING

INTERNATIONAL PROGRAM ACCREDITATION

CERTIFICATE

This is to certify that
the program

050807 Social Work
(Level: Bachelor's degree)

of

AZERBAIJAN UNIVERSITY

has been accredited for 5 years

(Minutes of the Accreditation Council of the IAAR
No. 74 from 26/05/2023)

License: № N°088836, 24.02.2016

Certificate validity period:

26.05.2023 - 25.05.2028

Date of issue: 26.05.2023

Registration № AB 4687

General Director

Chair of the
Accreditation Council

A. Zhumagulova

K. Bozymov

Recognised by the World Federation of Medical Education (WFME)

Registered on the European Quality Assurance Register in Higher Education (EQAR)

Member of the European Association for Quality Assurance in Higher Education (ENQA)

Sosial iş ixtisasımız beynəlxalq akkreditasiyadan keçdi

Sosial iş ixtisasımız bakalavriat səviyyəsi üzrə 5 il müddətinə beynəlxalq akkreditasiyadan keçib. Akkreditasiya prosesi Akkreditasiya və Reyting üzrə Müstəqil Agentlik (IAAR – Independent Agency For Accreditation and Rating) tərəfindən aparılıb. Azərbaycan Universitetinin tarixində bir ilk olan bu hadisə universitetin beynəlmilləşməsi baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Qeyd edək ki, IAAR təhsildə keyfiyyətin təminatı üzrə aparıcı beynəlxalq akkreditasiya təşkilatlarından biridir. 2011-ci ildə fəaliyyətə başlayan agentlik ali təhsil müəssisələrinin institusional akkreditasiya, tədris proqramlarının akkreditasiyası başda olmaqla müxtəlif istiqamətlərdə akkreditasiyasını həyata keçirir.

Əməkdaşlarımız TKTA-nın "Ekspert Bankı"na daxil edilib

İnformasiya-kommunikasiya texnologiyaları fakültəsinin dekani Asif Paşayev, Tədris şöbəsinin müdiri Tariyel Qəni və şöbənin baş metodisti Yusif Novruzov keyfiyyət təminatının qiymətləndirilməsi üzrə ekspert təliminin "ATM-lərin akkreditasiyası üzrə qiymətləndirmə meyarları"na dair üç modulunu uğurla başa vuraraq akkreditasiya eksperti adına layiq görülüblər. Təhsildə Keyfiyyət Təminatı Agentliyinin "Ekspert Bankı"na daxil edilən əməkdaşlarımız sertifikatları agentliyin təşkilatçılığı ilə keçirilən "Ali təhsildə keyfiyyət təminatı və keyfiyyətin gücləndirilməsi" adlı beynəlxalq forumun açılış mərasimində təqdim edilib.

BZT Akademiya rektor Səadət Əliyevanı təltif edib

Rektor Səadət Əliyeva və daha iki əməkdaşımız Türkiyədə fəaliyyət göstərən və beynəlxalq miqyasda elmi tədbir və layihələr həyata keçirən BZT Akademiyasının təşkil etdiyi "BZT 2022: Akademiyanın ulduzları" tədbirində plaketlə təltif olunublar.

Rektor Səadət Əliyeva iki ölkə arasında əməkdaşlığın inkişafında göstərdiyi xidmətlərə görə mükafata layiq görülüb. İctimai elmlər kafedrasının professoru Qabil Əliyevə "Ən yaxşı açılış nitqi", kafedranın müəllimi Fərahilə Babayeva-Şükürovaya "Ən yaxşı bölgə nümayəndəsi" mükafatı təqdim olunub.

"Hər insan dəyərlidir" mövzusunda dəyirmi masa

Dəyirmi masada iştirakçılar Ombudsman Aparatının Uşaq hüquqlarının müdafiəsi sektorunun müdiri Nigar Ağayeva, Beynəlxalq təşkilatlar və vətəndaş cəmiyyəti institutları ilə əməkdaşlıq şöbəsi, Əlilliyi olan şəxslərin hüquqlarının müdafiəsi sektorunun müdiri Ayten Tarverdiyeva və Dövlət Mıqrasiya Xidməti yanında ictimai şuranın sədri Azər Allahverənovun məruzələrini dinləyib, onları maraqlandıran sualları ekspertlərə ünvanlayıblar.

Tədbir Azərbaycan Respublikasının İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkili (Ombudsman) tərəfindən elan olunmuş və ənənəvi olaraq mayın 18-dən iyunun 18-dək keçirilən "İnsan Hüquqları Aylığı" çərçivəsində təşkil olunub.

II Türk Dünyası Ədəbiyyat və Kitab Festivalında iştirak etdik

Ümummilli lider Heydər Əliyevin 100 illik yubileyinə həsr olunmuş II Türk Dünyası Ədəbiyyat və Kitab Festivalında öz stendimiz ilə iştirak etdik. Stendimizin ziyarətçilərinə universitetimiz haqqında məlumat verildi, suallar cavablandırıldı.

Beynəlxalq Türk Müəllifləri Birliyinin təşkilatçılığı, Azərbaycan Yazıçılar Birliyi, Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyi, Milli Məclisin Mədəniyyət komitəsi, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası, Bakı Şəhər İcra Hakimiyyəti, Beynəlxalq Türk Mədəniyyəti və İrsi Fondu, Beynəlxalq Türk Akademiyası, TÜRKSOY, TÜRKPA, Yunus Əmrə İnstitutu, İLESAM-ın dəstəyi ilə keçirilən festivalda Türk dünyasının tanınmış müəllifləri ilə görüşlər və imza mərasimləri də keçirildi.

Fövqəladə Hallar Nazirliyi əməkdaşlarımız üçün nümunəvi dərslər keçdi

Fövqəladə Hallar Nazirliyinin Bakı Regional Mərkəzi tərəfindən inzibati heyəti və tələbələrımız üçün "Fövqəladə hallar zamanı əhəlinin mühafizəsinin təşkili" mövzusunda nümunəvi mülki müdafiə dərsləri təşkil olunub. Dərsdə iştirakçılara "Əhəlinin fəvqəladə hallar zamanı mühafizəsinin təşkili", "Zəlzələ zamanı davranış qaydaları", "Torpaq sürüşməsi zamanı davranış qaydaları", "Məişətdə yanğıın zamanı davranış qaydaları", "Dəm qazı", "112 qaynar xətti", "Odsöndürücü balondan istifadə qaydaları", "Çimərliklərdə təhlükəsizlik qaydaları" kimi mövzularda məlumat verilib, maarifləndirici videoçarxlar nümayiş olunub.

Özbəkistan universitetləri ilə əməkdaşlığa başlandıq

Özbəkistanın İqtisadiyyat və Pedaqogika Universitetinin rektoru Otabek Bozorovun başçılıq etdiyi nümayəndə heyəti Azərbaycan Universitetini ziyarət edib. Azərbaycan Universitetini elmi işlər üzrə prorektor Yusif Qasimovun təmsil etdiyi görüşdə qarşılıqlı maraq doğuran məsələlər müzakirə olunub və əməkdaşlığa dair memorandum imzalanıb. Azərbaycan Universitetinin əməkdaşlığa başladığı digər Özbəkistan universiteti isə Ürgənc Dövlət Pedaqoji İnstitutudur. Tərəflər arasında imzalanan memorandum çərçivəsində tədqiqatçıların və digər inzibati personalın; tələbə, magistrant və müəllimlərin mübadiləsi; müştərek tədqiqat layihələri və təcrübə proqramlarının həyata keçirilməsi; birgə mühazirə və simpoziumların təşkil olunması; akademik informasiya və materialların mübadiləsi kimi əməkdaşlıq istiqamətləri nəzərdə tutulub.

Çin mədəniyyətinə həsr olunmuş növbəti sərgi

Bakı Dövlət Universitetinin nəzdində fəaliyyət göstərən Konfutsi İnstitutunun təşəbbüsü, institut ilə əməkdaşlıq çərçivəsində yaradılan Azərbaycan Universiteti Konfutsi Mərkəzi və Xarici dillər kafedrasının birgə təşkilatçılığı ilə ərsəyə gələn sərgidə Çin çay mərasimi, Çin kağız kəsmə sənəti, Çin ilmə sənəti, kalliqrafiya sənəti və Çin mədəniyyətinə aid əşyalar nümayiş olunub. Tədbir iştirakçıları üçün Çin döyüş sənəti kunq-fudan fəndlər göstərilib, iştirakçılar həmçinin ənənəvi Çin rəqs nümunələrini izləyiblər.

İKT fakültəsinin dekani Asif Paşayev kriptografiya seminarında çıxış edib

İnformasiya-kommunikasiya texnologiyaları fakültəsinin dekani Asif Paşayev Azərbaycan Kibertəhlükəsizlik Təşkilatları Assosiasiyasının (AKTA) təşkilatçılığı və sahə mütəxəssislərinin iştirakı ilə keçirilən "Kriptografiya üzrə elmi-praktiki seminar"da məruzə ilə çıxış edib. Asif Paşayevin məruzəsi "İnformasiya təhlükəsizliyi ixtisasında tələbəyönümlü tədrisin təşkili" mövzusunda həsr olunub.

Seminarın ardından informasiya təhlükəsizliyi ixtisası üzrə bakalavr təhsili alan tələbələr üçün kriptografiya sahəsində təşkil olunan dördgünlük təlim öz işinə başlayıb. AKTA-nın təşkilatçılığı və Türkiyənin "Unifybytes" şirkətinin dəstəyi ilə xarici mütəxəssislər tərəfindən ingilis dilində keçirilən təlimdə İKT fakültəsinin 4 tələbəsi iştirak edib.

Siyasi elmlər kafedrasının müdiri Elvin Talışinski Özbəkistan radiosunda çıxış edib

Siyasi elmlər kafedrasının müdiri, siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru Elvin Talışinski Özbəkistan Respublikasının milli radiosu "Özbəkistan 24" radiosunda çıxış edib. Politoloq Abduvali Saybnazarovun təqdimatında "Özbəkistan və dünya" verilişinin qonağı olan kafedra müdiri Özbəkistan və Azərbaycan arasındakı münasibətlərin siyasi əhəmiyyətindən danışib. Elvin Talışinski qeyd edib ki, xüsusilə son dövrlərdə prezidentlərin qarşılıqlı səfərləri nəticəsində iki qardaş ölkə arasındakı əlaqələr yeni məzmun kəsb edib və yeni mərhələyə qədəm qoyub.

Tərcümə və filologiya kafedrasının müdiri Samirə Məmmədova təhsil forumunda iştirak edib

Müəllimlər, təhsil ekspertləri və tədris idarəçilərinin iştirak etdiyi beynəlxalq təhsil forumu "İnnovativ tədris və öyrənmə" (Innovativ Teaching and Learning) mövzusunda həsr olunub.

Forum iştirakçıları üçün təhsilin qarşısında duran problemlərin innovativ həlli istiqamətində ən yaxşı təcrübələri, ideyaları bölüşmək və birgə işləmək üçün bir platforma rolunu oynayıb. Tədbirdə təhsildə yeni texnologiyalar, pedaqoji yanaşmalar, tədris planının inkişafı, qiymətləndirmə, müəllim hazırlığı, tədris və öyrənmə yenilikləri kimi mövzular müzakirə olunub, beynəlxalq spikerlərin çıxışları dinlənilib.

Maliyyə və mühasibat kafedrasının müəllimi Qəhrəman Yusupov ictimai müzakirədə iştirak edib

Qeyri - Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Agentliyində Azərbaycan Respublikası Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi ilə birgə "Azərbaycan Respublikası regionlarının 2019-2023-cü illərdə sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı"nın 7.1.7. və 7.1.8.-ci bəndlərinin müzakirəsi və təkliflərin hazırlanmasına dair görüş keçirilib. Kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı problemləri ilə bağlı layihələr həyata keçirən ictimai birliklərin nümayəndələrinin dəvət edildiyi tədbirdə Azərbaycan Universitetinin Maliyyə və mühasibat kafedrasının müəllimi, iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru, "Kənd yaşıl turizminin inkişafına dəstək" İctimai Birliyinin rəhbəri Qəhrəman Yusupov da iştirak edib.

"Ümummilli lider Heydər Əliyevin irsinin tərcüməsi" fənni üzrə dərslər vəsaiti çap olunub

Azərbaycan Universitetinin rektoru Səadət Əliyeva, Tərcümə və filologiya kafedrasının müdiri Samirə Məmmədova, kafedranın müəllimləri Fəzilə Zakirova və Heydər Quliyevin həmmüəllifliyi ilə Tərcümə ixtisasının seçmə fənlər blokunda tədris olunan "Ümummilli lider Heydər Əliyevin irsinin tərcüməsi" adlı fənn üçün tərtib olunan dərslər vəsaiti çap olunub. Dərslər vəsaitinin əsas məqsədi ümummilli lider Heydər Əliyevin uzaqgörən siyasətinin Cənubi Qafqazda aparıcı rolunu, onun rəhbərliyi ilə yürüdülmüş siyasət sayəsində respublika iqtisadiyyatının, incəsənətin, elmin və mədəniyyətin inkişafı, müstəqil Azərbaycanın dünya birliyində layiqli yer tutması, inkişaf etmiş ölkələrlə dostluq və əməkdaşlıq münasibətlərinin qurulması, ana dilimizin qorunması və inkişafı ilə bağlı gördüyü böyük işlər haqqında olan məlumatları tərcümə edərək gənc nəsillərə miras olaraq ötürməkdən ibarətdir.

"Qəlbi vətənlə çırpınan insan" adlı kollektiv monoqrafiya çap olunub

Ümummilli lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 100 illiyinə həsr olunan əsər Azərbaycan Universitetinin Siyasət elmləri kafedrasında hazırlanıb. Dörd fəsildən ibarət olan monoqrafiyada müasir Azərbaycan dövlətinin qurucusu, görkəmli siyasət xadimi Heydər Əliyevin ömür yolu, fəaliyyəti, daxili və xarici siyasəti azərbaycanlı alimlərlə yanaşı, Türkiyə, Rusiya, Kipr, İraq və Misirdən olan tədqiqatçılar tərəfindən də işıqlandırılıb.

"İqtisadi informatika və onun Excel-də işlənməsi" adlı dərslər vəsaiti çap olunub

İnformasiya-kommunikasiya texnologiyaları fakültəsinin dekani Asif Paşayev və Riyaziyyat və informatika kafedrasının baş müəllimi Nurdan Ağayevanın müəllifi olduqları "İqtisadi informatika və onun Excel-də işlənməsi" adlı dərslər vəsaiti çap olunub. 192 səhifədən ibarət olan vəsait iqtisadi informasiyanın "Excel"-də işlənməsinə həsr edilib. Kəssanın hesablanması, illik hesabatların hazırlanması, sadə və mürəkkəb faizlə hesablanan istehlak kreditləri və bu kimi mövzular "Excel"-də işlənilib, həmçinin iqtisadiyyatın, bank işinin təşkili və maliyyə sahələrində tətbiq olunan maliyyə funksiyalarının nəzəriyyəsi və onlara aid misallar öz həllini tapıb.

"Sight Translation" adlı dərslər vəsaiti çap olunub

Tərcümə və filologiya kafedrasının baş müəllimi, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Ləman Qasımlının müəllifi olduğu "Sight Translation" (Yazılı mətnin şifahi tərcüməsi) adlı dərslər vəsaiti çap olunub. 76 səhifədən ibarət olan vəsaitin məqsədi ali məktəblərin bakalavriat səviyyəsində tərcümə ixtisası üzrə təhsil alan tələbələrə siyasi, mədəni, tibbi, hüquqi və idman sahələrinə aid olan müxtəlif mətnlərin üzündən tərcüməsini səliss yerinə yetirmək üçün verdişlərin aşılmasıdır. Dərslər vəsaitində mövzular müəyyən edilmiş bölmələr üzrə toplanıb və müvafiq tapşırıqlarla şərtləndirilib.

20 Yanvar faciəsinin 33-cü ildönümü qeyd olunub

Azərbaycan Universitetinin kollektivi 20 Yanvar faciəsinin 33-cü ildönümü ilə əlaqədar Şəhidlər Xiyabanını ziyarət edib. Azərbaycanın müstəqilliyi və ərazi bütövlüyü uğrunda canından keçən şəhidlərin xatirəsi ehtiramla yad edilib, məzarları üzərinə qərənfillər düzülüb.

Universitetin tədris binasında keçirilən anim tədbirində isə 1990-cı il yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecə Bakıya yeridilən Sovet qoşunlarının törətdiyi 20 Yanvar faciəsinin səbəb və nəticələri müxtəlif kontekstlərdə təhlil olunub.

Şəhid Fəxrəddin Qurbanlının doğum gününə həsr olunan tədbir keçirilib

Azərbaycan Universitetinin bir qrup əməkdaşı Aprel şəhidi Fəxrəddin Qurbanlının doğum gününə həsr olunmuş "Mən şəhidəm, ölməmişəm" adlı tədbirdə iştirak edib. Tədbir Qorxmaz Baxşiyev adına 179 nömrəli tam orta məktəbin təşkilatçılığı və Binəqədi Rayon İcra Hakimiyyətinin dəstəyi ilə təşkil olunub. Tədbirdən əvvəl şəhidin məzarı ziyarət olunub. Şəhidin məzarı üzərinə əklil qoyulub, qərənfil dəstələri düzülüb.

Tədbirdə qeyd olunub ki, Qarabağ Zəfərinin addım səslərinin eşidildiyi Aprel döyüşləri xalqımızı torpaqlarımızın tez bir zamanda işğaldan azad olunacağına ruhlandırıb. 2020-ci ildə isə Azərbaycan xalqı müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin ətrafında sıx birləşərək bütün dünyaya öz gücünü, mətinliyini, mübarizliyini nümayiş etdirib.

Xocalı soyqırımını qurbanlarının xatirəsinə ehtiram

Xocalı soyqırımına həsr olunmuş "Keçmişini öyrən, gələcəyini xilas et" tədbirində soyqırımını qurbanlarının xatirəsi yad edilib, "Xocalıya ədalət" beynəlxalq kampaniyasının nəticələri haqqında məlumat verilib. Tədbirdə Azərbaycan Universitetinin elmi işlər üzrə prorektoru Yusif Qasimov, Parlament Jurnalistləri Birliyinin sədri, əməkdar jurnalist, "Modern" Media Qrupunun baş direktoru Elşad Eyvazlı, "İrəli" İctimai Birliyinin sədri Şahin Rəhmanlının çıxışları dinlənilib, birliyin hazırladığı "Böyüməyən uşaqlar" filmi nümayiş olunub.

31 Mart - Azərbaycanlıların Soyqırımını Günü anılıb

Anim tədbirində qeyd olunub ki, 1918-ci ilin mart-aprel aylarında Bakı şəhərində, Bakı quberniyasında və Azərbaycanın müxtəlif bölgələrində bolşevik-daşnaq silahlı dəstələrinin azərbaycanlılara qarşı törətdiyi dəhşətli qırğınlardan 105 il keçir. Qanlı hadisələrin izlərini bu gün də Quba Soyqırımını Memorial Kompleksində görmək mümkündür.

Tədbirdə azərbaycanlılara qarşı törədilən etnik təmizləmə, soyqırımı siyasəti və cinayət hadisələri haqqında məlumatların davamlı olaraq gənc nəsələ və beynəlxalq ictimaiyyətə çatdırılmasının zəruriliyi qeyd olunub. Bildirilib ki, 44 günlük Vətən müharibəsində Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi altında qazanan qələbə bir daha təsdiq etdi ki, belə hadisələrin təkrarlanmaması üçün tariximizi bilməliyik, dövlətimiz, ordumuz və millətimiz daim güclü olmalıdır.

Şəhid anaları ilə görüşdə şəhidlərin xatirəsi ehtiramla yad olunub

"Varis" Şəhid Ailələri və Qazilərə Qayğı İctimai Birliyinin təşəbbüsü ilə şəhid anaları ilə keçirilən görüşdə şəhidlərimizin qəhrəmanlığının təbliği və xatirəsinin əbədiləşdirilməsinin əhəmiyyəti, bu prosesdə təhsil müəssisələrinin aparıcı rolu vurğulanıb. Qeyd olunub ki, Azərbaycan xalqı şəhidlərinin xatirəsini daim uca tutur. Şanlı ordumuz Qarabağ zəfəri ilə həm Vətən müharibəsində, həm də münaqişənin başladığı 1988-ci ildən bu yana verdiyimiz minlərlə şəhidimizin ruhunu şad edib. Nə qədər ki, Azərbaycan dövləti və Azərbaycan xalqı var, şəhidlərimiz də yaşayacaq və xatırlanacaq.

"28 May-Müstəqillik Günü" qeyd olunub

Tədbirin məruzəçisi Milli Məclisin deputatı, tarix üzrə elmlər doktoru, professor Anar İsgəndərov olub. Anar İsgəndərov "Müsəlman Şərqi'nin ilk cümhuriyyəti" adlı məruzəsində qeyd edib ki, Azərbaycan xalqının qədim dövlətçilik ənənələrini yaşadan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti coğrafi məfhum olan Azərbaycan ifadəsini siyasi ifadəyə çevirib, 250 ilə imza atıb. Müasir Azərbaycan dövləti cümhuriyyət ideyalına yüksək ehtiram və sadiqlik nümayiş etdirir. Ümummilli lider Heydər Əliyev Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 80 illiyinin keçirilməsi, eləcə də Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinə abidə ucaldılması haqqında sərəncamlar imzalayıb. 2018-ci ildə isə cənab Prezident İlham Əliyevin sərəncamı ilə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaranmasının 100-cü ildönümü böyük təntənə ilə qeyd olunub.

"Milli Qurtuluş Günü"nə həsr olunmuş tədbir keçirilib

"15 İyun – Milli Qurtuluş Günü"nə həsr olunmuş dəyirmi masa müzakirəsində qeyd olunub ki, ümummilli lider Heydər Əliyev Azərbaycanın çətin və mürəkkəb dövründə xalqın istəyi ilə ölkə rəhbərliyinə qayıdıb. 1993-cü ilin 15 iyun tarixində Azərbaycan dövlətinin və xalqının gələcəyini müəyyən edən yeni başlanğıcın əsası qoyulub. Taleyüklü məsələlər qarşısında qalan Azərbaycan xalqı ümummilli liderə arxalanaraq təhlükədə olan milli dövlətçiliyini və müstəqilliyini qoruyub saxlayıb. Əsası 30 il bundan əvvəl qoyulan siyasi kursun cənab prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilməsi ilə Azərbaycan dövləti bu gün tarixinin ən güclü və ən qüdrətli dövrünü yaşayır.

"26 İyun - Silahlı Qüvvələr Günü" qeyd olunub

Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin yaradılmasının 105 illiyi və 26 İyun – Silahlı Qüvvələr Günü münasibətilə keçirilən tədbirdə qeyd olunub ki, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti hökumətinin qərarı ilə 1918-ci il iyunun 26-da Müsəlman Korpusunun adı dəyişdirilərək Əlahiddə Azərbaycan Korpusu adlandırılıb və bununla da milli silahlı qüvvələrin yaradılması istiqamətində mühüm addım atılıb. Ümummilli lider Heydər Əliyevin 22 may 1998-ci il Sərəncamına əsasən, Əlahiddə Azərbaycan Korpusunun yarandığı gün – 26 İyun Azərbaycan Respublikasının Silahlı Qüvvələr Günü elan olunub və hər il bu tarix rəsmi dövlət bayramı kimi qeyd edilir.

İtaliyanın Tuscia Universiteti ilə ikili diplom proqramına başladıq

Beynəlxalq İkili Diplom Proqramı MBA proqramının Marketing ixtisasını əhatə edir. Proqramda iştirak etmək istəyən tələbələr seçimi müsabiqə yolu ilə aparılır. Müraciət edən tələbələr seçimi onların akademik göstəriciləri və ingilis dilini bilmə səviyyəsinə əsaslanır. Yerli və xarici tələbələrə açıq olan magistratura proqramında dərslər hər iki ali təhsil müəssisəsinin professorları tərəfindən tədris olunur. Təhsil müddəti 2 təqvim ilidir. Proqrama müraciətləri qəbul olunan magistratura tələbələri birinci tədris ilində Azərbaycan Universitetində, ikinci tədris ilində isə İtaliyanın Tuscia Universitetində təhsil alırlar. Fənlərin tədrisi ingilis və italyan dillərində aparılır.

Əməkdaşlarımız İtaliyada beynəlxalq tədbirdə iştirak edəblər

Beynəlxalq əlaqələr şöbəsinin müdiri Bəxtiyar Bədəlov, Tərcümə və filologiya kafedrasının müdiri, dosent Samirə Məmmədova, Keyfiyyət təminatı şöbəsinin müdiri Pərvanə Mövsümova "Erasmus+" proqramı çərçivəsində İtaliyanın Tuscia Universitetində təşkil olunan 5 günlük "International Week" (Beynəlxalq həftə) tədbirində iştirak edəblər. 20-dən çox ölkədən 90-a yaxın nümayəndənin iştirak etdiyi tədbirdə ali təhsildə beynəlmilləşmə, beynəlxalq kredit mobilliyinin idarə olunması, "Erasmus+" beynəlxalq mobillik ofislərinin fəaliyyətinin təşkili, "Erasmus+" proqram və layihələrinə müraciətlər, daxili keyfiyyətin təmin edilməsi, mədəniyyətlərarası dialoq kimi mövzularda təlimlər təşkil olunub və ikitərəfli görüşlər keçirilib.

Əməkdaşlarımız Xorvatiyanın Dubrovnik Universitetinə ezam olunublar

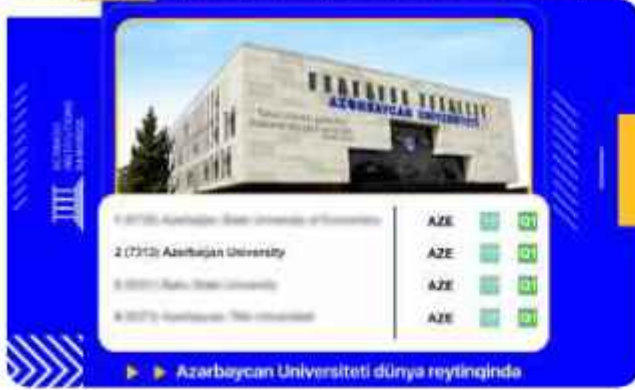
İqtisadiyyat və idarəetmə kafedrasının müdiri Tural Qocayev, kafedranın müəllimi Elvin Kərimov və Sosial işin təşkili kafedrasının müəllimi Aygün Muradlı "Erasmus+ Staff Mobility" mübadilə proqramı çərçivəsində Xorvatiyanın Dubrovnik Universitetinin tədris prosesində iştirak edib. Əməkdaşlarımız Dubrovnik Universitetinin tələbələri üçün həm mühazirə oxuyub, həm də Azərbaycan haqqında təqdimat edəblər. Təqdimatlarda Azərbaycanın tarixi, iqtisadiyyatı, mədəniyyəti, turizm potensialı haqqında məlumat verilib.

ECAR layihəsinin icrası davam edir

Azərbaycan Universitetinin tərəfdaş olduğu "Azərbaycanda Rektorlar Konfransının yaradılması" (ECAR) adlı "Erasmus+" layihəsi çərçivəsində yanvar ayında Elmi işlər, Tədris işləri və keyfiyyət təminatı, Strateji inkişaf üzrə komitələrin ilk iclası keçirilib. Fevral ayında layihə tərəfdaşlarının Polşaya, mart ayında İsveç və Litvaya, iyul ayında İspaniyaya işgüzar səfəri təşkil olunub. Səfərlər həm layihənin təlimlərində iştirak, həm də Avropa ölkələrinin rektorlar konfransı təcrübəsi ilə tanışlıq məqsədilə baş tutub. May ayında Azərbaycan Universitetinin heyəti üçün ECAR layihəsinə dair məlumatlandırma günü keçirilib. Tədbirdə universitetin layihədə iştirak edən əməkdaşların xarici səfərlərdə əldə etdikləri təcrübələri struktur bölmə rəhbərləri ilə bölüşüblər. İyul ayında layihə tərəfdaşlarının insan resursları üzrə məsul şəxslərinə "Strateji insan resurslarının idarə olunması" mövzusunda təlim təşkil olunub.

Scimago reytingində yenə ölkə ikincisiyik

Scimago (Scimago Institutions Rankings) agentliyinin dünya hesabatına ilk dəfə 2022-ci ildə daxil olan Azərbaycan Universiteti 2023-cü ildə də ölkə universitetləri siyahısında 2-ci yerdə qərarlaşıb. Reytingin əsas meyarlarından biri Scopus bazasında indeksləşən jurnallarda həmin müəssisənin əməkdaşlarının dərc etdiyi elmi məqalələr və həmin məqalələrə olunan istinadların sayıdır. Qeyd edək ki, reyting siyahısında bu il Azərbaycandan 5 universitet, 3 elmi institut və 1 elmi təşkilat olmaqla cəmi 9 qurum yer alıb. Ötən il isə bu say 8 olub.

Azərbaycan Universitetinin iki elmi nəticəsi AMEA-nın illik hesabatına daxil edilib

Azərbaycan Universitetinin bir qrup professor-müəllim heyətinin əldə etdiyi iki elmi nəticə AMEA-nın Rəyasət Heyətinin qərarı ilə qurumun Fizika-Riyaziyyat və Texnika Elmləri ilə İctimai elmlər bölmələrinin 2022-ci ildə aparılan tədqiqatların mühüm nəticələrinə dair hesabat məruzəsinə daxil edilib.

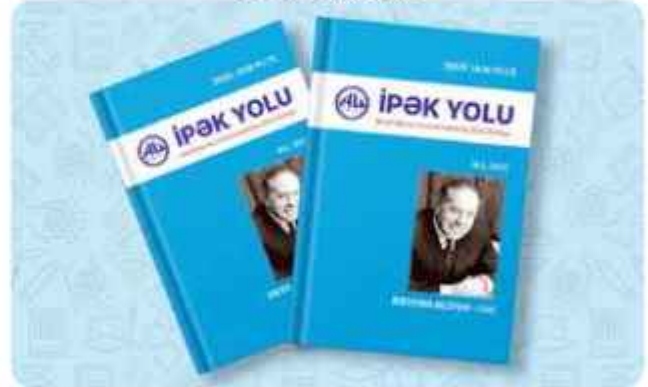
Məruzədə yer alan tədqiqat işlərinin mövzusu "Müxtəlif fiziki prosesləri təsvir edən riyazi modellərin qurulması, onların adekvatlığının yoxlanılması, ədədi və analitik həll üsullarının işlənməsi" və "Azərbaycan və Qafqazın iqtisadi və mədəni inkişafı"dır. Bu uğur Azərbaycan Universitetinin qeyd olunan hesabatda ikinci dəfə daxil edilməsi və eyni zamanda Azərbaycan Universitetinin məruzədə yer alan yeganə özəl universitet olması baxımından böyük əhəmiyyət kəsb edir.

"İpək yolu" elmi jurnalı ERIH PLUS bazasında indekslənmək üçün qəbul edilib

"İpək yolu" elmi jurnalının ERIH PLUS bazasında indekslənmək üçün qəbul edildiyinə dair rəsmi məktub Elm şöbəsinə daxil olub. Artıq ERIH PLUS platformasında jurnalın profili də yaradılıb. Yaxın həftələrdə jurnalda çap olunmuş məqalələr də tam olaraq bazanın axtarış sistemində yerləşdiriləcək. ERIH PLUS Avropada humanitar və sosial elmlər sahəsində akademik jurnal indeksidir. Bazanın "Dimensions" sistemi bu bazaya qəbul edilmiş 10 mindən çox jurnalda çap olunmuş məqalə axtarışı aparmağa imkan verir.

"İpək yolu" jurnalının yeni nömrəsi ümummilli lider Heydər Əliyevə həsr olunub

Azərbaycan Universitetinin "İpək yolu" elmi jurnalının 2023-cü il üçün birinci nömrəsi ümummilli lider Heydər Əliyevə həsr olunub. Bu nömrədə İctimai elmlər kafedrasının professoru Qabil Əliyevin "Ulu öndər Heydər Əliyev Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti və onun qurucuları haqqında" və Azərbaycan dili və ədəbiyyat kafedrasının müəllimi Aynur Həsənovanın "Milli ədəbiyyatımızın böyük hamisi Heydər Əliyev" məqalələri dərc olunub. "İpək yolu" jurnalının bu nömrəsinə həmçinin iqtisad və filologiya elmlərinə aid Azərbaycan və ingilis dillərində məqalələr qəbul olunub.

Jurnal AAK-ın tövsiyə etdiyi dövrü elmi nəşrlərin siyahısında yer alır, o cümlədən bir sıra beynəlxalq bazalarda indeksləşir.

**Prorektor Yusif Qasimov
Heydər Əliyev adına Hərbi İnstitutda
keçirilən konfransda çıxış edib**

Elmi işlər üzrə prorektor, riyaziyyat üzrə elmlər doktoru Yusif Qasimov Heydər Əliyev adına Hərbi İnstitutda keçirilən "Azərbaycan Respublikasının inkişaf strategiyası: potensial imkanlar və yeni çağırışlar" respublika elmi-praktik konfransında "Azərbaycanda ali təhsil: müasir çağırışlar" mövzusunda plenar məruzə ilə çıxış edib. Məruzədə ölkə prezidentinin "neftə əsaslanan iqtisadiyyatdan insan kapitalına əsaslanan iqtisadiyyata keçid" çağırışının reallaşmasında bütün pillələrdə təhsilin və elmi tədqiqatın rolu, bu istiqamətdə mövcud çağırışlar və problemlər, onların həlli yolları, qabaqcıl ölkələrin praktikası və başqa bu kimi məsələlərə yer verilib. Ümummilli lider Heydər Əliyevin 100 illik yubileyinə həsr olunan konfransın işində 20-dən artıq ali təhsil müəssisəsi, akademiya, elmi-tədqiqat institutu və təşkilat iştirak edib.

**Kafedra müdiri Rəşad Məstəliyev
beynəlxalq konfransda çıxış edib**

Riyaziyyat və informatika kafedrasının müdiri, dosent Rəşad Məstəliyev 28-30 avqust 2023-cü il tarixlərində Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi İdarəetmə Sistemləri İnstitutunda keçirilmiş "Kibernetika və Informatika Problemləri" mövzusunda V beynəlxalq konfransda (5th International Conference on Problems of Cybernetics and Informatics/ PCI-2023) məruzə ilə çıxış edib. Kafedra müdirinin məruzəsi "Adi stoxastik diferensial tənliklər sistemləri ilə təsvir olunan dinamik sistemlərdə optimalıq üçün zəruri şərtlər" mövzusunda həsr olunub.

**Rektorun müşaviri Nüşabə Quliyeva
beynəlxalq tədbirdə
plenar məruzə ilə çıxış edib**

Azərbaycan Universiteti rektorunun müşaviri, Beynəlxalq Magistratura və Doktorantura Mərkəzinin direktoru, tarix üzrə fəlsəfə doktoru Nüşabə Quliyeva 3-cü beynəlxalq "Artemis" Sosial və humanitar elmlər konqresində plenar məruzə ilə çıxış edib. Plenar məruzə "Heydər Əliyevin elm və təhsil siyasəti" mövzusunda həsr olunub. Məruzədə qeyd olunub ki, elm və təhsil Azərbaycan Respublikasında strateji sahə kimi daim diqqət mərkəzindədir. Azərbaycanın ümumi tərəqqisi və dövlət siyasəti ilə vəhdət təşkil edən bu sahədə müstəqilliyin bərpasından sonra köklü islahatlar həyata keçirilib.

**Dekan Asif Paşayev
Heydər Əliyev adına Hərbi İnstitutda
keçirilən dəyirmi masada çıxış edib**

"Müasir tədris prosesi: problemlər, yeni tələblər və çağırışlar" mövzusunda dəyirmi masa ümummilli lider Heydər Əliyevin 100 illiyinə həsr olunub. İnformasiya-kommunikasiya texnologiyaları fakültəsinin dekani Asif Paşayev tədbirdə "Müasir dərsin həyata keçirilməsində yeni tələblər və çağırışlar" adlı məruzə ilə çıxış edib. Dekan çıxışında qeyd edib ki, müasir çağırışlar tədris prosesinə yeni yanaşma tələb edir və müasir dərs yeni reallıqlarla üzleşir. Müasir tələblərə cavab verən universitetə çevrilmə hər bir ali təhsil müəssisəsi üçün prioritet olmalıdır. Məruzə tələbəyönümlü təhsil, sillabusların tərtib olunması, peşə kompetensiyaları kimi mövzulara əhatə edib.

Əməkdaşlarımızın elmi məqaləsi Qazaxıstan jurnalında dərc olunub

Riyaziyyat və informatika kafedrasının müdiri, dosent Rəşad Məstəliyev və kafedranın müəllimləri dosent Bəhrəm Əzizov və dosent Rəhim Rəhimovun həmmüəllif olduqları "Digital processing of analogue signal in Matlab using wavelet analysis" adlı elmi məqalə Qazaxıstanda çap olunan "Endless Light in Science" adlı beynəlxalq elmi-praktik jurnalda dərc olunub.

Məqalə bioloji siqnalların və təsvirlərin kompüterdə emalı və onların vizuallaşdırılması kimi tətbiqi məsələnin tədqiqinə həsr olunub. Bu zaman siqnalların zaman-tezlik təmsilçiliyini təmin edən çevirmə növünə aid olan veyil (dalğacıq) çevirməsindən istifadə olunub.

Riyaziyyat və informatika kafedrasının elmi seminarı keçirilib

Seminarda kafedranın müəllimi, dosent Rəhim Rəhimov "Optimal idarəetmə məsələlərinin həll üsullarının sosial, texniki, tibb və s. praktik sahələrdə tətbiq imkanlarının tədqiqi" mövzusunda məruzə ilə çıxış edib. Məruzəçi seminar iştirakçılarında biometrik identifikasiyaya imkan verən cihazların hazırlanması və bu zaman prosesləri təsvir edən riyazi modellərin optimal çıxış vəziyyətlərinin tapılması meyarları haqqında danışib.

Məruzə maraqla qarşılanıb, seminar mövzu ətrafında müzakirələrlə davam edib. Təqdim olunan nəticələrin kafedranın digər əməkdaşları ilə birgə multidisiplinar formada inkişaf etdirilməsi yeni hədəf kimi qarşıya qoyulub.

Sosial işin təşkili kafedrasının heyəti beynəlxalq konfransda çıxış edib

Sosial işin təşkili kafedrasının müəllim və dissertant heyəti Rumıniyanın Alexandru Ioan Cuza və Fransanın Lille universitetlərinin birgə təşkilatçılığı ilə keçirilən "International Conference for Doctoral, Post-Doctoral Students and Young Researchers in Humanities and Social Sciences" adlı beynəlxalq hibrid konfransda onlayn şəkildə çıxış edib.

Konfransın ilk günündə kafedranın müəllimləri p.ü.f.d., dosent Aynur Bünyatova və Nigar Şahhüseynbəyova "Features of Socio-Psychological Traumas in Post-war Period in Azerbaijan", kafedranın "Sosial iş" ixtisası üzrə dissertantı Ülviyyə Mirzəyeva "The Research on Recognition of Developmental Delay of Children under 42 months in Azerbaijan" adlı məruzə ilə çıxış ediblər.

Konfransın ikinci günündə isə "Sosial işin təşkili" kafedrasının müdiri, p.ü.f.d. Tünzalə Verdiyeva, kafedranın müəllimi Aytac Saniyeva və Tərcümə və filologiya kafedrasının əməkdaşı Nərgiz Hüseynova "Organization of providing social services to a person (family) in difficult life conditions in Azerbaijan" adlı məruzələrini təqdim ediblər.

2023-cü ildə həmtəşkilatçısı olduğumuz beynəlxalq elmi tədbirlər

"8th International Congress on Humanities and Social Sciences in a Changing World" beynəlxalq konqresi: Türkiyənin Ege Universiteti ilə birgə təşkil etdiyimiz beynəlxalq konqres 7-9 yanvar 2023-cü il tarixlərində İzmir şəhərində keçirildi. Tədbirdə dünyanın 25 ölkəsindən ekspert, tədqiqatçı-alim, magistrant və doktorantlar elmi nəticələri təqdim edib, fikir mübadiləsi apardılar. Tədbirin açılış mərasimində İctimai elmlər kafedrasının professoru Qabil Əliyev "Şuşa şəhərində tarixi abidələrin bərpası" mövzusunda plenar məruzə ilə çıxış etdi. Bir qrup əməkdaşımız isə konqresin bölmə iclaslarında iştirak etdilər.

"The 7th International Conference on Computational Mathematics and Engineering Sciences / CMES-2023" beynəlxalq konfransı: Türkiyənin Elazığ şəhərində yerləşən Fırat Universitetində 20-21 may 2023-cü il tarixlərində keçirilən və hibrid formada təşkil olunan beynəlxalq konfransda 15-dən çox ölkədən alim və tədqiqatçı iştirak etdi. Tədbirdə riyaziyyat və mühəndislik sahəsində son yeniliklər və elmi tədqiqatların nəticələri müzakirə olundu. Azərbaycan Universitetinin rektoru Səadət Əliyeva konfransın fəxri komitəsində, elmi işlər üzrə prorektor Yusif Qasimov isə elm komitəsində təmsil olundu.

Gənc tədqiqatçıların VI respublika elmi konfransı

Konfransa Bakı şəhərində, regionlarda, AMEA-nın, Elm və Təhsil Nazirliyinin nəzdində fəaliyyət göstərən ali təhsil müəssisəsi, elmi-tədqiqat institutlarında oxuyan, müxtəlif dövlət qurumları və qeyri-hökumət təşkilatlarını təmsil edən magistrant, doktorant, dissertant və gənc tədqiqatçıların 145 məruzəsi qəbul olunub.

Konfransın işi "Tarix və hüquq", "Filologiya-1", "Filologiya-2", "İqtisadiyyat-1", "İqtisadiyyat-2", "Sosiologiya", "Riyaziyyat, fizika və İKT" olmaqla 7 bölmədə təşkil olunub.

"Heydər Əliyev və Türk Dünyası" beynəlxalq konfransı

Heydər Əliyevin 100 illik yubileyinə həsr olunan konfrans ümummilli liderin ümumtürk birliyi, azərbaycançılıq, türkçülük məfkurəsinin yaradılması istiqamətində xidmətlərinin, Azərbaycan Respublikasının Türkiyə və Mərkəzi Asiyanın Türk respublikaları ilə əlaqələrinin möhkəmləndirilməsi uğrunda fəaliyyətinin araşdırılması məsələlərinə həsr edilib.

12 may 2023-cü il tarixində keçirilən konfransın açılış mərasimində Azərbaycan Universitetinin rektoru Səadət Əliyeva, "İmza" Sosial İnkişafa Dəstək İctimai Birliyinin Türkiyə nümayəndəsi, Türkiyənin Azərbaycandakı sabiq fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Hulusi Kılıç, Rusiya Federasiyasının Tümen Dövlət Universitetinin rektoru İvan Romanchuk, Özbəkistanın Ürgənc Dövlət Pedaqoji Universitetinin Filologiya və Sənət fakültəsinin dekanı Zəfər Adilovun çıxışları dinlənilib. Plenar iclasda isə AMEA-nın həqiqi üzvü, akademik Yaqub Mahmudov, Türkiyənin Ege Universitetinin müəllimi Baha Ahmet Yılmaz və Azərbaycan Universitetinin professoru Qabil Əliyev məruzə ilə çıxış ediblər.

Konfransın işi 4 bölmədə təşkil olunub. Bölmə iclaslarında konfrans iştirakçıları "Heydər Əliyev və ümumtürk tarixi", "Türk dünyasının filoloji tədqiqatlarında Heydər Əliyev şəxsiyyəti", "Heydər Əliyev və azərbaycançılıq, türkçülük məfkurəsi", "Türk dünyasının mədəniyyət və incəsənət abidələrində Heydər Əliyev obrazı", "Sosial və iqtisadi siyasət: Heydər Əliyevin rəhbərliyi dövründə sosial və iqtisadi siyasətin əsas aspektləri", "Türkiyə-Azərbaycan münasibətləri" və bu kimi mövzularda çıxış edib, müzakirə aparıblar.

"Global çağırışlar və Türk Dünyası" I beynəlxalq konfransı

Azərbaycan Universitetinin təşəbbüsü, Beynəlxalq Dublin Universiteti, Türkiyənin Ege, Bitlis Eren, Trakya universitetləri, Özbəkistanın Ürgənc Dövlət Pedaqoji İnstitutu, Rusiyanın Tarix, iqtisadiyyat və hüquq elmi-tədqiqat institutu, Mindanao Universiteti və BZT Akademiyasının birgə təşkilatçılığı ilə keçirilən konfrans Türk Dünyasının tarixi, mədəniyyəti və müasir dövrdə geosiyasi vəziyyətinin öyrənilməsinə həsr olunub. Azərbaycan Universitetinin evsahibliyində 12 aprel 2023-cü il tarixində keçirilən və hibrid formada təşkil olunan konfransa 6 ölkədən 120 məruzə qəbul olunub.

Konfransın açılışında Azərbaycan Universitetinin Siyasi elmlər kafedrasının müdiri Elvin Talişinski və elmi işlər üzrə prorektor Yusif Qasimovun, plenar iclasında isə Tbilisi Dövlət Universitetinin professoru Coni Kvitsianinin, Özbəkistanın Ürgənc Dövlət Pedaqoji İnstitutunun rektoru Jumanazar Yarmetovun, Türkiyənin Kütahya Dumlupınar Universitetinin professoru Hüsəmettin İnaçın çıxışları dinlənilib.

Tədbirin bölmə iclaslarında gün ərzində Türk dövlətlərinin və xalqlarının dünya tarixinə və mədəni irsinə töhfələri, Azərbaycanın Cənubi Qafqazda yaratdığı yeni geosiyasi vəziyyətin perspektivləri, Türk dövlətləri və xalqları arasında iqtisadi əlaqələr, Türk Dövlətləri Təşkilatının qurulması və gördüyü işlər, müasir dövrdə Türk xalqlarının qarşısında duran mühüm vəzifələr, Türk dövlətlərinin əməkdaşlıq mexanizmləri, Türk dövlətlərinin müttəfiqlik əlaqələrinin dərinləşməsi, İkinci Qarabağ müharibəsi və sonrakı mərhələdə yaranan reallıqlar və bu kimi aktual məsələlər müzakirə olunub, fikir mübadiləsi aparılıb.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Ali Attestasiya Komissiyasının qərarı ilə Azərbaycan Universitetinin doktorantı Xumar Vəliyəddin qızı Abdullayevaya "Dünya ədəbiyyatı" (ingilis ədəbiyyatı) ixtisasında "filologiya elmləri" elm sahəsi üzrə fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi verilib. Ali Attestasiya Komissiyasında keçirilən tədbirdə doktorantımıza diplomu təqdim olunub.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Ali Attestasiya Komissiyasının qərarı ilə Azərbaycan Universitetinin doktorantı Tamara Məcid qızı Əliyevaya "Sahə iqtisadiyyatı" ixtisasında "iqtisad elmləri" elm sahəsi üzrə fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi verilib. Ali Attestasiya Komissiyasında keçirilən tədbirdə doktorantımıza diplomu təqdim olunub.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Ali Attestasiya Komissiyasının qərarı ilə Azərbaycan Universitetinin doktorantı Nigar Rafiq qızı Ələkbərovaya "Sahə iqtisadiyyatı" ixtisasında "iqtisad elmləri" elm sahəsi üzrə fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi verilib. Ali Attestasiya Komissiyasında keçirilən tədbirdə doktorantımıza diplomu təqdim olunub.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Ali Attestasiya Komissiyasının qərarı ilə Azərbaycan Universitetinin dissertantı Nərminə Vaqif qızı Qasimovaya "Ümumi fəlsəfə" ixtisasında "fəlsəfə" elm sahəsi üzrə fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi verilib. Ali Attestasiya Komissiyasında keçirilən tədbirdə dissertantımıza diplomu təqdim olunub.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Ali Attestasiya Komissiyasının qərarı ilə Azərbaycan Universitetinin dissertantı Sadiq Zaman oğlu Qarayevə "Azərbaycan ədəbiyyatı" ixtisasında "filologiya elmləri" elm sahəsi üzrə fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi verilib. Ali Attestasiya Komissiyasında keçirilən tədbirdə dissertantımıza diplomu təqdim olunub.

İqtisadiyyat və idarəetmə kafedrasının iclasında doktorant Ebru İbrahim qızı Cengizin iqtisadiyyat üzrə fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi almaq üçün yerinə yetirdiyi "Səhiyyə sektorunda xidmətlərin səmərəliliyinin artırılması istiqamətləri" (Azərbaycan və Türkiyə üzrə müqayisəli təhlili) mövzusunda dissertasiya işinin ilkin müzakirəsi keçirilib. İclasda dissertasiya işinin Ali Attestasiya Komissiyası tərəfindən qoyulan tələblərə cavab verdiyi qeyd olunub və müdafiənin növbəti mərhələsinə tövsiyə olunması qərara alınıb.

İctimai elmlər kafedrasının iclasında doktorant Nurane Niyazi qızı Mazanovanın tarix üzrə fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi almaq üçün yerinə yetirdiyi "XVIII əsrin ikinci yarısı-XX əsrin əvvəllərində Şəki şəhərində sənətkarlıq və ticarət" mövzusunda dissertasiya işinin ilkin müzakirəsi keçirilib. İclasda dissertasiya işinin Ali Attestasiya Komissiyası tərəfindən qoyulan tələblərə cavab verdiyi qeyd olunub və müdafiənin növbəti mərhələsinə tövsiyə olunması qərara alınıb.

2024 KONFRANSLAR

15 mart

Gənc tədqiqatçıların VII respublika elmi konfransı

12
aprel

**Yaşıl turizm:
yeni imkanlar, yeni trendlər**

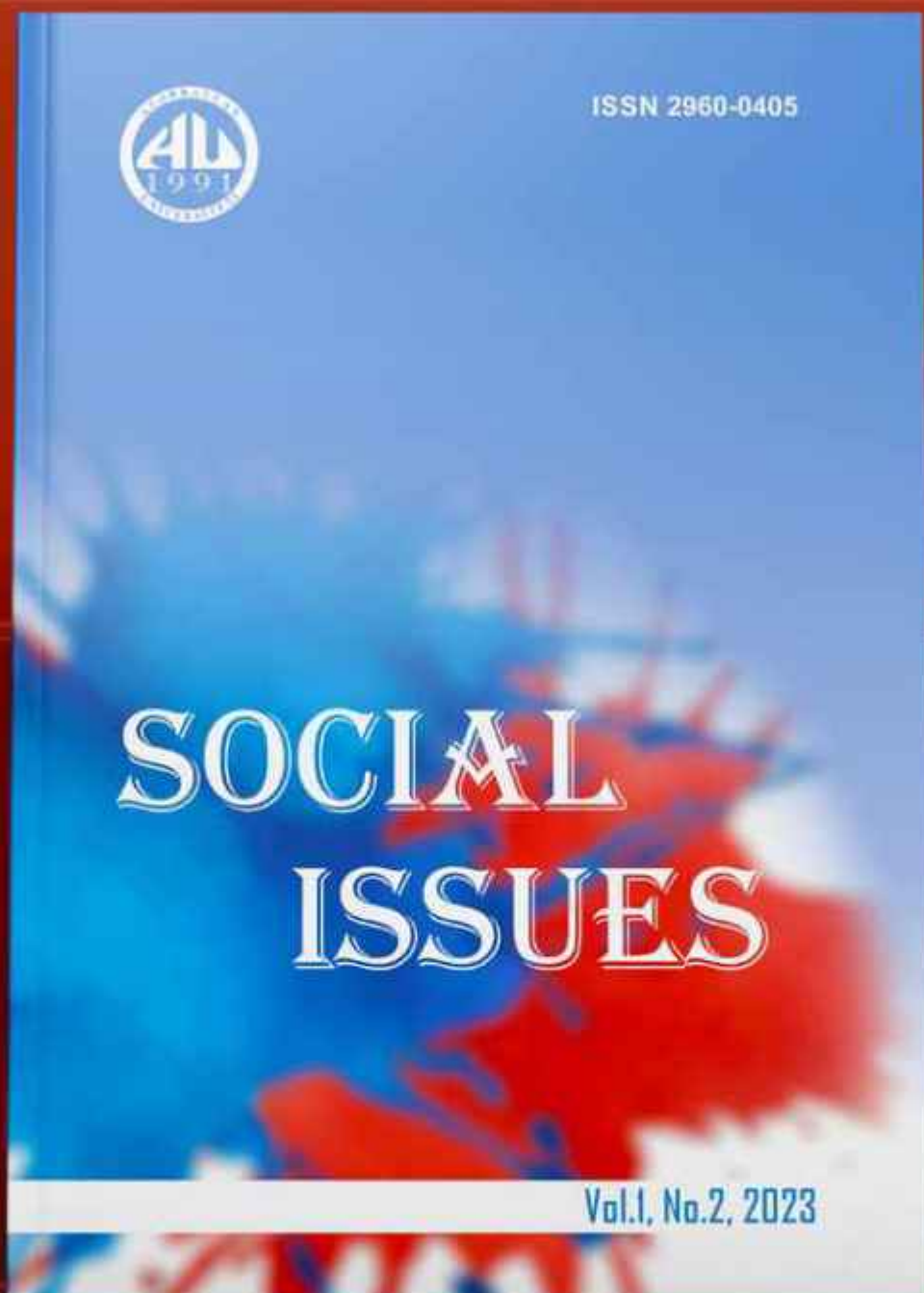
3 may

Cənubi Qafqaz yeni global çağırışlar kontekstində

6-7
dekabr

**II International Conference on
Social Work & Social Research**

Yeni Elmi Jurnal

"Social Issues" jurnalı sosial elmlər üzrə nəzəriyyələr, metodlar və onların tətbiqlərinə həsr olunmuş, rəyləşdirilən açıq elmi jurnaldır.

"Social Issues" jurnalının məqsədi sosial elmlərin müxtəlif sahələri arasında maneələri aradan qaldırmaq və müasir ümumi tədqiqat metodlarını inkişaf etdirməkdir. Jurnal sosiologiya, mədəni antropologiya, etnoqrafiya, sosial coğrafiya, mədəniyyətşünaslıq, sosial siyasət, sosiolinqvistika və sosial tarix, gender tədqiqatları və s. daxil olmaqla sosial elmlərin müxtəlif istiqaməti üzrə məqalələri qəbul edir.

Jurnal həmçinin Sosial iş və Sosial iş təhsili məsələlərinə həsr edilmiş məqalələri də qəbul edir.

HEYDƏR ƏLİYEVİN DÖVLƏT SIYASƏTİNDƏ MİLLİ MARAQLAR

Elvin Talışinski

Azərbaycan Universiteti

Siyasi və ictimai elmlər kafedrasının müdiri

Siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru

Hər bir xalq, o cümlədən Azərbaycan xalqı üçün ən mühüm hadisə və böyük tarixi nailiyyət heç şübhəsiz, dövlət müstəqilliyinin əldə edilməsidir. Həqiqətən də müstəqil dövlətçilik Azərbaycanın çoxəsrlük tarixində ən böyük hadisədir. XX əsrin əvvəllərində Azərbaycanda əldə edilən ilk dövlət müstəqilliyi bütün türk-müsəlman dünyasının tarixində dönüş nöqtəsi oldu. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti tam hüquqlu, müstəqil dövlət olmaqla öz ərazisində yaşayan bütün millətlərin azad inkişafı üçün də geniş imkanlar yaratdı. Müsəlman Şərqiində ilk demokratik respublika olan və Azərbaycan xalqının milli-dövlət dirçəlişini əbədləşdirməyə çalışan AXC hökuməti və parlamenti çox ağır şəraitdə fəaliyyət göstərməsinə baxmayaraq, elmin, təhsilin, xalq maarifinin və səhiyyənin inkişafını daim diqqət mərkəzində saxlamağa çalışdı. Lakin təəssüflər olsun ki, Respublikanın fəaliyyəti olduqca qısa sürdü. Buna baxmayaraq, qısamüddətli müstəqilliyin acı taleyi açıq şəkildə göstərdi ki, müstəqilliyin əldə edilməsindən daha çox onun qorunub saxlanması və möhkəmləndirilməsi vacibdir. Çünki müstəqillik milli qürurun katalizatoru, inkişafın əsası, birlik və dövlət bütövlüyünün möhkəm bünövrəsi olduğuna görə hər bir xalq üçün əvəzsiz nemətdir. SSRİ kimi nəhəng dövlətin tərkibində olarkən belə Azərbaycan xalqı milli-mənevi dəyərlərinə sahib çıxıb onu qoruya bildi. Azərbaycanlı dövlət, ictimai və elm xadimləri, mədəniyyət nümayəndələri bütün dünyaya öz milli dəyərlərini müəyyən mənada çatdırmağa nail oldu. 1969-cu ildə Azərbaycana rəhbərlik edən məhz ulu öndər Heydər Əliyevin səyləri ilə qısa müddətdə istifadəyə verilən nəhəng potensial respublikamızı inkişaf etməkdə olan, ittifaq miqyasında nüfuzlu, sosial-iqtisadi və mədəni tərəqqiyə nail olmuş ölkəyə çevirdi. Azərbaycanda sovet kommunist ideologiyası şəraitində belə Heydər Əliyevin rəhbərliyi dövründə

sosial, iqtisadi, elmi, mədəni və digər sahələrdə ciddi uğurlar əldə etməklə yanaşı, milli-mədəni dəyərlərin qorunmasına, milli dəyərlərin təcridən dirçəldilməsinə və milli özünüdərkini inkişafına yönəlmiş təsirli addımlar atıldı. Zamanından, Sovet Azərbaycanı dövründə hansı siyasi vəziyyətdən asılı olmayaraq, o, hətta həmin ideoloji baryerlər çərçivəsində də Azərbaycan xalqının mənafeyini müdafiə etmiş, kimliyimizi qoruyub saxlamağımız üçün hər şeyi etməyə çalışmışdır. Azərbaycan SSRİ-nin dağılması ilə yaranmış dövlətlərdən təkə tarixi ənənələri və keçmişlə ilə deyil, həm də üzləşdiyi çağın və problemlərin mürəkkəb xarakterinə görə fərqlənirdi. Postsovet məkanında münaqişələrin və müharibələrin adi hala çevrildiyi, qeyri-müəyyənliyin ictimai şüurda reallıq kimi qəbul edildiyi, keçmişlə bütün əlaqələrin kəsildiyi, gələcəyə körpülərin hələ qurulmadığı bir vaxtda, tarixin ən həlledici məqamında ümummillət lideri ola biləcək bir şəxs – Heydər Əliyev müstəqil Azərbaycanı ağır siyasi böhrandan xilas edərək, dünyanın siyasi arenasına tanıda bildi. Düşünülən xarici siyasət hər bir ölkənin milli maraqlarının, təhlükəsizliyinin və ümumi inkişafının təmin edilməsinin əsas yollarından biri hesab olunur. Milli maraqlar müxtəlif şəxsi maraqların qarşılıqlı əlaqədə olduğu tarixi proses vasitəsilə yaranır. Vətəndaş cəmiyyəti inkişaf etdikcə və müəyyən yetkinlik həddinə çatdıqca inteqral "milli-dövlət" sistemi yaranır ki, onun daxilində şəxsi və dövlət maraqlarının tarazlaşdırılması mexanizmləri hazırlanır. Bu halda milli maraqlar üzvi olaraq dövlətin maraqlarını ehtiva edir. İstiqamət baxımından milli maraqlar daxili və xarici ola bilər. Daxili maraqlar sosial sistemin əsaslarının qorunması, dövlətin davamlı iqtisadi inkişafı üçün əlverişli zəmin yaradılması və cəmiyyətin tərəqqisinin təmin edilməsi, onun mədəni-mənevi potensialının artırılması ilə bağlıdır. Xarici maraqlar əsasən hərbi-siyasi, xarici iqtisadi və ideoloji-sosial amillərin kompleksi ilə, habelə ölkənin dünyada mövqeyini, xarici təhlükəsizliyini və münasibətlerini qurmaq potensialını müəyyən edən beynəlxalq əməkdaşlıq şərtləri ilə əlaqələndirilir. Milli maraqların dövlət siyasətindəki əhəmiyyətini anlayan ulu öndər Heydər Əliyev fəaliyyətinin əsas hissəsini məhz bu istiqamətdə qurdu. 1993-cü ilin yayında hakimiyyətə qayıdan Heydər Əliyev məhz həmin balanslaşdırılmış xarici siyasət yanaşmasını tətbiq etdi və bu, ölkənin mövcud böhrandan çıxmasına əhəmiyyətli

dərəcədə kömək etdi. XX əsrin 90-cı illərində müstəqil dövlət kimi dünya səhnəsinə çıxan ölkəmiz əvvəlcə Heydər Əliyevin sayəsində tanındı. Onun parlaq dühası, iti zəkası sərhəd tanımamış, Azərbaycanın hüduqlarından kənara çıxmışdır. Azərbaycan ulu öndərin uzaqqörənliyi, müdriqliyi, qətiyyəti, dəmir iradəsi, zəngin siyasi təcrübəsi sayəsində dünya miqyasında layiqli səviyyəyə yüksələ bildi.

Ötən əsrin sonlarında dünyanın müxtəlif yerlərində böyük qüvvələr tərəfindən həyata keçirilən siyasi, sosial-iqtisadi, bəzi hallarda isə hərbi təcrübələr bir çox xalqların taleyini və tarixini dəyişdi. Bu proses bu gün də davam edir. Nə qədər ki, böyük dövlətlərin iqtisadi və siyasi maraqları var, yəqin ki, bu prosesin mahiyyətini və məzmununu dəyişmək mümkün olmayacaq. Ona görə də ulu öndər Heydər Əliyevin milli dövlətçilik tarixində müstəsna xidmətləri ondan ibarətdir ki, o, global liderlik uğrunda mübarizənin mümkün nəticələrini proqnozlaşdıraraq öz ölkəsini zəncirin təhlükəsiz və eyni zamanda nüfuzlu halqasına çevirdi.

Heydər Əliyevin xarici siyasətinin əsas prioritetləri və məqsədləri müstəqilliyimizin qorunması və möhkəmləndirilməsi, müxtəlif təhdidlərin neytrallaşdırılması, inteqrasiya yolu ilə dövlətimizin və beynəlxalq münasibətlər sistemində mövqelərimizin təbliği olmuşdur. Onun dövlət siyasətində həmçinin ərazi bütövlüyümüzün təmin edilməsi, erməni təcavüzünün aradan qaldırılması məsələləri də xüsusi yer tuturdu. Heydər Əliyev beynəlxalq münasibətlər sistemində xalqımızın və dövlətimizin mənafeyini qorumaq üçün xarici siyasətin həyata keçirilməsində əsas vasitələrdən biri olan diplomatiyadan qeyri-adi məharətlə istifadə edirdi.

Ümummilli liderin siyasi portretinin əsas xüsusiyyətlərindən biri də onun zamanı və prosesləri düzgün qiymətləndirməyə imkan verən dərin zəkasıdır. Dünyada və regionda proseslər təhlükəli səmtə çevrildə o, sanki vaxtı dayandırmış kimi, hər şeyi başlanğıc nöqtədən, Azərbaycan üçün ən çətin məqamda başlamağa müvəffəq olmaqla ən düzgün qərarlar verməyi bacardı. Heydər Əliyevin siyasi müdriqliyi ona beynəlxalq münasibətlər sistemlərinin institusional əsaslarının sarsıtılmasını görməyə, beynəlxalq arbitr kimi mövcud dünya düzenini qorumaq missiyasını öz üzərinə götürmüş müxtəlif təşkilatlar tərəfindən funksionallıq itkisini aydın şəkildə müəyyən etməyə imkan verdi.

1993-cü ildə xalqın çağırışı və təkidli tələbi ilə yenidən siyasi hakimiyyətə qayıdan Heydər Əliyevin təklif etdiyi milli dövlət quruculuğu və müasir inkişaf strategiyası özündə bir neçə mühüm komponenti birləşdirdi:

- müstəqilliyin təmin edilməsi və müstəqil siyasət yeridilməsi;
- ictimai-siyasi sabitlik;
- iqtisadi inkişaf və güclü iqtisadiyyat;
- islahatlar və müasir cəmiyyətin qurulması;
- müasir və güclü ordunun qurulması;
- suverenliyin, ərazi bütövlüyünün bərpası;
- beynəlxalq münasibətlər sistemində inteqrasiya;
- azərbaycançılıq ideologiyasına əsaslanan milli birlik və həmrəylik;

- milli ənənələrə və tarixi köklərə bağlılıq.

Ulu öndərin mürəkkəb, tələyüklü məsələlərin həlli üçün təklif etdiyi inkişaf strategiyası, ilk növbədə, başqa qüvvələrin iradəsindən asılı olmayaraq, yalnız milli maraqları rəhbər tutaraq ölkədə sabitliyin, təhlükəsizliyin bərqərar olunması, müstəqil siyasətin aparılmasını nəzərdə tuturdu. Ulu öndərin milli ideyaya, milli-mənəvi dəyərlərə dərin bağlılığı, onun irəli sürdüğü təşəbbüslər, ideyalar və təkliflər bir çox hallarda Azərbaycanın qurtuluşunun siyasi-fəlsəfi mahiyyətini təşkil edən mühüm amillər oldu.

Heydər Əliyevin düşünölmüş xarici siyasəti hələ gənc, müstəqil dövlətimizin milli maraqlarının beynəlxalq münasibətlər sistemində qorunmasında, milli təhlükəsizliyinin təmin olunmasında müstəsna rol oynamışdır. Onun həyata keçirdiyi fəal xarici siyasət Azərbaycanın suverenliyini və təhlükəsizliyini daha da möhkəmləndirmiş, ölkənin böyük dövlətlərin qarşıdurma meydanına çevrilməsinə imkan verməmiş, əksinə, dövlətlərlə bərabərhuquqlu əməkdaşlıq münasibətlərinin inkişafına töhfə vermişdir. Azərbaycan beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərini rəhbər tutaraq Ermənistanın işğalçılıq siyasətini bütün beynəlxalq platformalardan ifşa etmək üçün məqsədyönlü iş aparmışdır. 1996-cı ildə keçirilən ATƏT-in Lissabon Zirvə toplantısında Heydər Əliyevin qətiyyəti sayəsində Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsinin həlli prinsipləri təsbit edildi, Azərbaycanın ədalətli mövqeyinin dünya birliyi tərəfindən qorunması, ədalətli hüquqi müdafiəsi istiqamətində mühüm addım atıldı.

Heydər Əliyevin Azərbaycan xalqı və gələcək nəsillər qarşısında ən böyük xidmətlərindən biri də milli ideoloji konsepsiyanın formalaşması idi. 1990-cı illərin ortalarında milli kimlik haqqında müzakirələr gedəndə Heydər Əliyev böyük uzaqqörənliklə azərbaycançılıq ideyasını irəli sürdü və təbliğ etdi. Heydər Əliyev deyirdi: "Biz müstəqilliyimizi yalnız milli həmrəylik əsasında qoruya bilərik. Yalnız bunun əsasında biz Azərbaycanın xoşbəxt gələcəyini təmin edə bilərik. Məhz bunun əsasında biz Azərbaycanı müharibə şəraitindən çıxara biləcəyik. Məhz bunun əsasında biz Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü təmin edə biləcəyik". Elə də oldu. Azərbaycan xalqı Ali baş komandan İlham Əliyevin ətrafında birləşərək dəmir yumruğa çevrildi və biz 30 illik müstəqillik tariximizdə ilk dəfə olaraq suverenliyimizi və ərazi bütövlüyümüzü tam bərpa etdik.

Hər bir xalqın tarixində çətin dövrlər olub, lakin hər kəs bu sınaqlardan uğurla çıxıb bilməyib. Şəxsiyyətin tarixdəki rolunu araşdıran əksər tədqiqatçıların ümumi fikrinə görə, belə hallarda hadisələri düzgün təhlil edib dəyərləndirməyi bacaran, lazımi addımları atmağı bacaran, necə davranmağı bilən rəhbərin olması həlledici şərtlərdən biridir. Onlar haqlı olaraq qeyd edirlər ki, fərdi xüsusiyyətlər və qazanılmış təcrübə liderin xarakterini və davranışını izah edir. Bu o deməkdir ki, hər hansı hadisəyə münasibət fərdin xarakterinə və şəxsiyyətinə uyğun olaraq dəyişir və müxtəlif məzmununda təzahür edir.

Dövlətimizin müstəqilliyinin, xalqımızın birliyinin əbədi olması diləyi ilə...

HEYDƏR ƏLİYEV FENOMENİ

Qabil Əliyev

Azərbaycan Universiteti
Siyasi və ictimai elmlər kafedrasının professoru
Tarix elmləri doktoru

Müstəqilliyin ilk illərində Azərbaycana rəhbərlik edən siyasi qüvvələr, hakimiyyət nümayəndələri düzgün daxili siyasət yeritməyi, nizam-intizamlı ordu yaratmağı, ölkənin xarici siyasət konsepsiyasını müəyyənləşdirməyi bacarmadılar. Ordu quruculuğunda yol verilən səhvlər, ordu sıralarına soxulmuş cinayətkarların, öz şəxsi mənfəəti üçün milli mənfəəyə xəyanət edən ünsürlərin fəaliyyəti Birinci Qarabağ müharibəsində ağır məğlubiyyətlərə gətirib çıxardı. Azərbaycan xalqının həqiqi vətənpərvər oğullarının düşməne layiqli müqavimət göstərmələrinə, son damla qanlarına qədər igidliklə vuruşmalarına baxmayaraq, Milli Ordunun rəhbər heyətində ali hakimiyyəti ələ keçirmək iddiaları, ayrı-ayrı şəxslərin, siyasi partiyaların ambisiyalarına qulluq edən könüllü batalyonların hərbi nizam-intizama tabe olmaması uğursuzluğa düşür olmağımızı şərtləndirdi. Həm siyasi hakimiyyət liderlərinin səriştəsizliyi, həm də yaxın, uzaq ölkələrlə qarşılıqlı faydalı əlaqələrin qurulmaması bu illərdə Dağlıq Qarabağda baş qaldıran erməni separatizminin, Ermənistanın havadarlarının hərtərəfli dəstəyi ilə Azərbaycana qarşı işğalçılıq siyasətinin qarşısını almağa, eləcə də bununla bağlı həqiqətlərin dünya birliyinə çatdırılmasında ciddi əngəllər yaratdı. Bu tendensiya ümummilli lider Heydər Əliyevin 1993-cü ilin iyun ayında hakimiyyətə gəlməsinə qədər davam etdi. Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin Azərbaycan xalqının təkidli tələbi nəticəsində ali hakimiyyətə qayıdışı ilə cəmiyyətdə hökm sürən kaos, vətəndaş müharibəsi təhlükəsi aradan qaldırıldı, güclü dövlətçilik strukturlarının yaradılmasına, iqtisadiyyatımızın dirçəldilməsi üçün zəruri islahatlar həyata keçirilməsinə başlandı. Bütün bunların zəmnində hərbi sahənin inkişafına xüsusi diqqət yetirildi, möhkəm nizam-intizama malik ordu quruculuğu prosesinə təkan verildi. Ölkənin hərbi siyasətinə rəhbərliyi effektiv həyata keçirmək üçün 1993-cü il noyabrın 1-də Dövlət Müdafiə Şurası yaradıldı. Bu qurumun elə həmin gün keçirilən ilk iclasında ordu

quruculuğu, müdafiə məsələləri geniş müzakirə edildi, səfərbərliyin təşkili, hərbi hissələrdə döyüş hazırlığının, şəxsi heyətin təlim-tərbiyəsinin təkmilləşdirilməsi istiqamətində tədbirlər müəyyənləşdirildi. Ümummilli lider öz şəxsi nümunəsi, Vətənə sonsuz məhəbbəti ilə Azərbaycan xalqına milli qürur, vətənpərvərlik və qəhrəmanlıq ruhu aşıladı. Orduda nizam-intizam möhkəmləndirildi, komanda heyətinə, hərbi əməliyyatların planlaşdırılmasına peşəkar və Vətənə sədaqətli zabitlər cəlb edildi. Cəbhədə vəziyyətin müsbət istiqamətdə dəyişməsinə zəmin yaradıldı.

1993-cü il dekabr ayında erməni silahlı dəstələri Füzuli rayonunun şərqinə doğru hücumu keçməyə cəhd göstərdikdə, Azərbaycan ordu birləşmələrinin o zamana kimi görünməmiş kəskin müqaviməti ilə qarşılaşdı və geri çəkilməyə məcbur oldu. Bundan sonra Azərbaycan ordusu hücumu keçdi. Tarixə "Horadiz əməliyyatı" kimi daxil olmuş bu döyüşlər zamanı 23 yaşayış məntəqəsi, o cümlədən Horadiz qəsəbəsi düşməndən azad edildi. Bu, yenidən qurulan Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin ilk böyük uğurlarından biri idi.

Lakin düşmən hücumlarını uğurla dəf etmək və itirilmiş torpaqları geri almaq üçün yüksək hazırlıqlı, ən müasir silah və texnika ilə təchiz edilmiş ordu yaradılması böyük xərc və zaman tələb edirdi. Ona görə də 1994-cü ilin mayında atəşkəsə nail olunması zəruri addım idi. Silahlı Qüvvələrdə həyata keçirilən quruculuq işlərinin davam etdirilməsi, Orduya vahid rəhbərliyin təmin edilməsi, peşəkar hərbi kadrlarla gücləndirilməsi, hərbi hissələrin müasir müharibə aparılması tələblərinə uyğun hazırlanması üçün imkan yarandı.

Ulu öndər bütün istiqamətlərdə olduğu kimi, xarici siyasət sahəsində də dövrün tələblərinə uyğun addımlar atmağa başladı. Yaxın qonşular və böyük dövlətlərlə milli maraqlara söykənən əlaqələr qurmağı xarici siyasətdə prioritet hesab edən Heydər Əliyev İslam dünyası, ərəb ölkələri ilə əlaqələrə də xüsusi diqqət yetirdi, Bakı ilə müsəlman əlemi arasında qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi üçün önəmli addımlar atdı.

Həmin dövrdə İslam dünyası və türk dövlətləri ilə əlaqələri inkişaf etdirmək, ikitərəfli və çoxtərəfli formatda əməkdaşlığa nail olmaq Dağlıq Qarabağ problemini dünyaya çatdırmaq baxımından önəmli idi. Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin ilk illərində Ermənistan beynəlxalq aləmdə belə bir rəy formalaşdırmışdı ki, guya Azərbaycan Dağlıq Qarabağda xristian dinindən olan erməniləri sıxışdırmaqla məşğuldur və buna

qarşı Qarabağda yaşayan ermənilər öz haqlarını tələb edirlər. Dağlıq Qarabağ probleminin dini münaqişə olmadığını sübut etmək üçün Azərbaycana İslam aləminin, Türk dünyasının siyasi dəstəyi vacib idi. Eyni zamanda, Dağlıq Qarabağ münaqişəsindən zərər çəkən azərbaycanlı qaçqın və məcburi köçkünlərin zəruri ehtiyaclarını tamamilə ödəmək yenidən müstəqillik əldə edən Azərbaycan dövlətinin iqtisadi imkanları xaricində idi. Ona görə də, mühüm beynəlxalq humanitar təşkilatlarla yanaşı, İslam fondlarını, yardım cəmiyyətlərini də bu prosese cəlb etmək, onların qaçqın və məcburi köçkünlərə dəstək göstərməsinə nail olmaq lazım idi və Heydər Əliyev iqtidarı bunu bacardı.

Heydər Əliyev dövlətçilik fəaliyyətində aparıcı sahə olan yüksək döyüş hazırlıqlı milli hərbi kadrların hazırlanması üçün ən müasir standartlara cavab verən hərbi təhsil müəssisələrinin yaradılması istiqamətində çox mühüm tədbirlər həyata keçirdi. 1997-ci ildə Ali Hərbi Məktəb və Hərbi Aviasiya Məktəbi yaradıldı. Zabitlərin hərbi təhsilini artırmaları üçün 1999-cu ildə Hərbi Akademiyanın təşkili haqqında fərman verdi. 2001-ci ildə mövcud zabit heyətinin bilik və bacarıqlarının təkmilləşdirilməsi üçün Müdafiə Nazirliyinin Təlim-Tədris Mərkəzi təşkil edildi. Türkiyə Cümhuriyyətinin hərbi quruculuq sahəsində zəngin təcrübəsindən istifadə olunması genişləndi. Peşəkar hərbi kadr qıtlığını aradan qaldırmaq üçün keçmiş ittifaq respublikalarında hərbi xidmətdə olan azərbaycanlı zabitlərin Vətənə dönmələri üçün xüsusi diqqət və qayğı göstərildi. Gənc azərbaycanlı zabitlər xarici ölkələrin nüfuzlu hərbi akademiyyalarında təhsil almağa göndərildi.

1990-cı illərin ortalarında Rusiyanın Ermənistanı 1 milyard dollarlıq hərbi texnika, silah-sursat bağışladığı, burada ən müasir silahlarla təchiz edilmiş böyük baza yaratdığı bir şəraitdə Heydər Əliyevin çox böyük əzmi ilə maliyyə sıxıntılarna, beynəlxalq miqyasda Azərbaycana müasir silah və texnologiyalar satılmasına yaradılan maneələrə və digər çətinliklərə baxmayaraq, hər fürsət dəyərləndirildi, ordumuzun ən yeni hərbi texnika və silahla təchiz edilməsi üçün gərəkli addımlar atıldı.

Heydər Əliyev böyük uzaqgörənliklə qarşıdakı müharibədə xüsusi hazırlıq keçmiş döyüşçülərin əsas rol oynayacağını bilirdi. Ona görə də, bilavasitə ulu öndərin göstərişi ilə 1999-cu il aprelin 30-da Müdafiə Nazirliyinin nəzdində Xüsusi Təyinatlı Qüvvələrin (XTQ) formalaşdırılmasına qərar verildi. XTQ-yə ilk növbədə Birinci Qarabağ müharibəsindəki döyüşlərdə fərqlənmiş zabit və gizirlər cəlb edildi. Azərbaycan XTQ-nin təşkilində Türkiyə Silahlı Qüvvələrinin nümunəsi əsas götürüldü, azərbaycanlı gənclər Türkiyə və Pakistanın hərbi akademiyyalarında təhsil almağa göndərildi.

Həmin dövrdə ABŞ-da rəsmi səfərdə olarkən ümummilli lider orada elit hərbi dəstə sayılan dəniz piyadalarının xüsusi təlimləri ilə maraqlanmış, Azərbaycanda da bənzərinin yaradılmasına nail olmuşdu. 44 günlük savaşa "qarapaltarlılar" və ya

"dəniz pişikləri" adlanan Xəzər dənizi hərbi qüvvələrinin xüsusi təyinatlı dəstəsi böyük qəhrəmanlıq göstərdi.

Bütün bunlarla bərabər Silahlı Qüvvələrin şəxsi heyətinin sosial müdafiəsinin təmin edilməsi istiqamətində ardıcıl tədbirlər həyata keçirildi. Hərbi qulluqçuların əmək haqqı artırıldı, şəxsi heyətin ərzaq, maddi təminatı yaxşılaşdırıldı, tibbi xidmətin səviyyəsinin yüksəldilməsi sahəsində işlər aparıldı. Ard-arda xarici ölkələrə səfərlər edilməsi, qonşu dövlətlərlə balanslaşdırılmış siyasət yürüdülməsi, dünyanın aparıcı dövlətlərinin nüfuzlu şirkətləri ilə "Əsrin müqaviləsi"nin bağlanması nəticəsində Azərbaycanın beynəlxalq miqyasda tanınması və nüfuzunun artmasının təməli qoyuldu. Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin dinc yolla həll edilməsi, Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün beynəlxalq birlik tərəfindən qəbul edilmiş sərhədləri daxilində bərpa edilməsi üçün gərgin diplomatik mübarizəyə başlandı.

Heydər Əliyev Azərbaycanın mürəkkəb geosiyasi məkanda yerləşməsinə, regional və global güc mərkəzlərinin maraqlarının toqquşmasını nəzərə almağı, hərtərəfli ölçülüb-biçilmiş siyasət yürüdülməsinin labüdlüyünü zərger dəqiqliyi ilə hesablamağı bacardı, qonşu dövlətlərlə, ilk növbədə Rusiya, İran və Gürcüstanla münasibətlər keyfiyyətcə yeni mərhələyə yüksəldi. Dünyada baş verən geopolitik dəyişikliklərin nəzərə alınması, qonşularla çoxşaxəli, tarazlaşdırılmış, sabit, davamlı, qarşılıqlı faydalı əməkdaşlıq kursu yeridilməsi Azərbaycanın mövqeyinin güclənməsinə gətirib çıxardı. Böyük dövlətlərin, xüsusən ABŞ və Fransanın Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün qorunması, beynəlxalq hüquq normaları çərçivəsində həlli prinsiplərindən çıxış etmələrinə nail olundu. Azərbaycanın təbii ehtiyatlarından, ilk növbədə Xəzər dənizinin karbohidrogen resurslarından istifadə imkanı yaradılması dövrün xarici siyasət kursunun prioritet məsələlərindən biri idi. Bu, bir tərəfdən respublikamızın iqtisadi potensialını dəfələrlə artırmağa, digər tərəfdən də bütövlükdə Cənubi Qafqaz regionunda sabit inkişafa zəmin yaratmağa hesablanmışdı.

Ulu öndərin layiqli varisi İlham Əliyev sağlam və möhkəm zəmində qoyulmuş təməllər üzərindən bu siyasəti qaldığı yerdən əzmlə davam və inkişaf etdirir. Möhtərəm Prezidentimizin bütün sahələrdə, xüsusən də ordu quruculuğunda dərinlən ölçülüb-biçilmiş, məqsədyönlü siyasəti, vaxtında atılmış müdrik addımları sayəsində İkinci Qarabağ müharibəsində möhtəşəm qələbə qazandıq. Dövlətimizin başçısı 2020-ci il noyabrın 8-də Şəhidlər Xiyabanında Azərbaycan xalqına müraciətində haqlı olaraq qeyd etdi ki, "Bizim transmilli layihələrimiz regionda tamamilə yeni mənzərə yaratdı. Biz regionun enerji xəritəsini, nəqliyyat xəritəsini yenidən tərtib etdik. Bütün bunlar Azərbaycanın beynəlxalq nüfuzunu böyük dərəcədə gücləndirdi. Əgər bu nailiyyətlər olmasaydı, problem dondurulmuş vəziyyətdə qala bilərdi".

**Ümummilli lider
Heydər Əliyev və Qarabağ**

"Biz Qarabağ məsələsini həll edəcəyik. Vaxt lazımdır. Heç kim torpaqlarını Azərbaycandan ala bilməz. İşğal olunmuş torpaqlarımız mütləq geri qaytarılacaqdır. Nəyin bahasına olursa olsun".

Ümummilli lider Heydər Əliyev

HEYDƏR ƏLİYEV VƏ QARABAĞ

Müdrük dövlət xadimi və dahi siyasətçi Heydər Əliyev üçün Azərbaycanın hər bir bölgəsi kimi Qarabağ da doğma və əziz idi. Cənubi Qafqaza köçürüldükləri gündən etibarən əzəli Azərbaycan torpaqlarına göz dikən ermənilərin ötən əsrin ikinci yarısında fəallaşmalarının qarşısı məhz ümummilli liderin qətiyyəti sayəsində alınmış, bu torpaqların Azərbaycana məxsus olduğunu təbliğ və təsdiq edən çoxsaylı tədbirlər həyata keçirilmişdir. Bu yazı Heydər Əliyevin Azərbaycana rəhbərliyinin birinci dövründə (14 iyul 1969 – 13 dekabr 1982) məkrli erməni planlarının qarşısının alınması və Qarabağın dağlıq hissəsinin, o cümlədən Şuşanın inkişafı ilə bağlı həyata keçirdiyi tarixi fəaliyyətlər haqqındadır.

Ümummilli lider Heydər Əliyev ötən əsrin 70-ci illərində Azərbaycanın ictimai-siyasi və mədəni həyatında böyük bir dirçəliş yaratmış, Qarabağa və xüsusən də Şuşaya çox böyük diqqət və qayğı göstərmişdi. Öz prinsipliliyi və milli dəyərlərə köklənmiş iş üslubu ilə keçmiş Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətində erməni millətçiliyinə və daşnak xislətinə siper çəkən ümummilli lider vilayət partiya komitəsində ermənilərin də iştirak etdiyi toplantıda "Dağlıq Qarabağ Azərbaycan torpaqlarıdır, kim burada yaşamaq istəyirsə çıxıb gedə bilər" bəyanatı ilə Azərbaycana əsl milli liderin rəhbərlik etdiyini sübut etmişdi.

Əslində 80-ci illərin sonunda Xankəndində cərəyan edən hadisələr 1967-ci ildə baş verməli idi. Həmin dövrdə ermənilərin özləri tərəfindən bir neçə erməninin qətlə yetirilməsi bölgədə milli ədavətin qızıqdırılmasına xidmət edir və bu cinayət hadisələrinin adətən üstü açılmırdı. Əgər həmin ərəfədə ətraf rayonlarda qətl hadisəsi baş verir və cinayətin üstü qəsdən açılmırdısa, təbii ki, hadisələrdən xəbərsiz olan ermənilər qatilin birmənalı şəkildə azərbaycanlı olduğunu düşünür və belə qəbul olunurdu. Son nəticədə baş verən hadisələrə cavab olaraq Xankəndində yaşayan azərbaycanlılara mənəvi və fiziki təzyiq artırılırdı.

Xankəndində gərginliyi son həddə çatdıran hadisə 1967-ci ildə Xocavənd rayonunda baş vermişdi. Əvvəlcədən hazırlanan plana əsasən milliyətçə erməni olan Movsesyan soyadlı şəxs qətlə yetirilmiş və bu hadisədən bir neçə gün sonra heç bir əsas olmadan üç azərbaycanlı həbs edilmişdi. Planın ikinci mərhələsinə uyğun olaraq isə xüsusi erməni təhrikçilərinin rəhbərliyi altında kütlə bu ölüm hadisəsi ilə bağlı məhkəmə iclasının keçirildiyi kinoteatrın zalına girərək şübhəli şəxs kimi həmin prosesdə dindirilən 2 azərbaycanlıni zorla mühafizəçilərin əlindən alıb xüsusi amansızlıqla öldürmüş, təqsirləndirilən, lakin sonradan bəraət almış digər azərbaycanlı isə dustaq maşını ilə birlikdə yandırılmışdı.

Burada əsas məqsəd hadisələri qızıqdırıb milli zəmində qarşıdurma törətmək, azərbaycanlıların keçmiş vilayətdən köçürülməsinin və ərazinin Ermənistanla birləşdirilməsinin təməlini qoymaq idi. Lakin Azərbaycan təhlükəsizlik orqanlarının, xüsusilə ümummilli liderin çevik müdaxiləsi nəticəsində bu hadisələrin qarşısı qısa müddətdə alındı.

Həmin ərəfədə Azərbaycan SSR Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsinin sədri general-mayor Heydər Əliyev işin istintaqını şəxsən öz nəzarətinə götürür və Xankəndinə gedir. Hadisə ilə bağlı Dağlıq Qarabağa Moskvadan və Bakıdan ezam olunanların əksəriyyəti Şuşada otursalar da, Heydər Əliyev real təhlükələrə baxmayaraq Xankəndində, DTK-nın şöbəsində əyləşir. Onun üzərinə erməni millətçilərinin böyük hiyləgərliklə qurduqları oyunları, cinayət əməllərini ifşa etmək, günahsız azərbaycanlıların qatillərinin cəzalandırılmasına nail olmaq, ən başlıcası isə Xankəndində azğınlaşmış ermənilərin qarşısında azərbaycanlıların şərəfini qorumaq kimi olduqca mürəkkəb və çətin bir iş düşür.

Heydər Əliyevin çevikliyi, baş verən hadisələri düzgün qiymətləndirməyi və erməni millətçilərinin planlarını alt-üst etməyi hadisələrin qarşısını alır. Onun peşəkarlığı və gərgin əməyi nəticəsində qısa müddət ərzində Xankəndi olaylarının səbəbləri açılır. Məlum olur ki, hadisənin arxasında Dağlıq Qarabağın Ermənistanla birləşdirilməsi məsələsi durur. Cinayəti təşkil edənlər və törədənlər layiqli cəzalarını alır, 39 nəfər erməni canisi həbs edilir.

Məsələni dərinləndirmək üçün Xankəndində 15 gün qalan Heydər Əliyev Şuşaya da getmiş və burada 1905-1907-ci, 1918-1920-ci illərdə ermənilərin təcavüzü nəticəsində dağıdılmış və yandırılmış evlərin hələ də bərpa edilmədiyini görmüşdü. O, Şuşa şəhərinin Azərbaycan xalqının böyük bir tarixi abidəsi, incisi kimi bərpa etdirilməsinin zəruriliyi qənaətinə gəlmiş və Bakıya qayıtdıqdan sonra şəhərin belə vəziyyətdə saxlanılmasının mümkünsüzlüyü barədə mülahizələrini Azərbaycan rəhbərlərinə bildirmişdi. 1969-cu ildə Azərbaycana rəhbər seçildəndən sonra ümummilli liderin Şuşanı abadlaşdırmaq, şəhərin başına gətirilən müsibətlərin izlərini ləğv etmək, dağıdılmış, yandırılmış evləri bərpa etmək, eyni zamanda, tarixi abidələri qoruyub saxlamaq və böyük bir muzeyə çevirmək üçün əhəmiyyətli işlər görmüşdür.

1969-cu ilin iyulunda Azərbaycana rəhbərlik etməyə başlayan Heydər Əliyev ilk növbədə keçmiş Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətinin rəhbərliyini sınaqmış kadrlarla gücləndirməyə qərar verir və 1973-cü ilin payızında vilayət komitəsinin birinci katibi vəzifəsinə bundan əvvəl Bakıda Kirov Rayon Partiya Komitəsinin birinci katibi vəzifəsində çalışmış Boris Kevorkovun

Ağdam-Xankəndi dəmir yolu xəttinin və eyniadlı stansiyanın açılışı, 12 yanvar 1979-cu il

seçilməsini təklif edir. 1973-cü il oktyabrın 12-də vilayət komitəsinin plenumunun qərarına əsasən, Qurgen Melkumyan keçmiş Dağlıq Qarabağ Vilayət Komitəsinin birinci katibi və Büro üzvü vəzifələrindən azad edilir, onun yerinə Boris Kevorkov seçilir. Boris Kevorkov bu vəzifəni öz sələflərindən daha çox – düz 15 il icra edir. O, tutduğu vəzifədən yalnız 1988-ci ilin fevralında, münaqişə başlayandan sonra azad edilir. Həmin dövrdə Moskvadakı yüksək dairələrin təzyiqinə baxmayaraq keçmiş muxtar vilayət millətçi cinayətkar ünsürlərdən təmizlənmişdir. Vilayətin partiya, sovet, hüquq-mühafizə, o cümlədən, dövlət təhlükəsizlik orqanlarında köklü dəyişikliklər edilmiş, separatçılar və onların ideoloqları vilayətdən qovulmuşdur. 1972-1974-cü illərdə təkcə vilayətin ərazisində Azərbaycan DTK-nin materialları əsasında 35 nəfər erməniəsilli şəxslə profilaktik işlər aparılmış və onların bir qisminə rəsmi xəbərdarlıq elan edilmişdir. Nəinki yaşlı, hətta orta nəslin nümayəndələrinin də yaxşı yadındadır. Elə bir il olmurdu ki, keçmiş vilayətin sosial-iqtisadi və mədəni həyatında əsaslı yenilik olmasın. Heydər Əliyevin Dağlıq Qarabağa hər səfəri keçmiş vilayətin həyatında əlamətdar hadisəyə çevrilirdi, çünki bu səfərlər yeni yolların, sosial və sənaye obyektlərinin açılması ilə müşayiət olunurdu. Şuşaya zəngin tarixi abidə, Azərbaycan xalqının qəhrəmanlıq rəmzi kimi baxan ümummilli liderin bilavasitə təşəbbüsü və rəhbərliyi ilə şəhərin inkişaf etdirilməsi məqsədilə 1970-ci illərin ikinci yarısında 280 və 360 nömrəli xüsusi qərarlar qəbul edildi. Bu qərarlardan biri Şuşanın kurort şəhəri kimi kompleks şəkildə inkişafı haqqında, ikincisi isə Şuşanın "qoruq şəhər" elan edilməsi barədə idi. Şuşa şəhərində

respublika əhəmiyyətli 187 tarixi abidə qeydə alındı və onların hamısının əsaslı təmirinə başlandı. Az bir vaxtda şəhər əhalisinin içməli suya olan tələbatının yaxşılaşdırılması məqsədilə Turşsu xətti Şirlandan Şuşaya gətirildi, 2 sanatoriya binası, 600 yerlik sanatoriya yeməxanası, 210 yerlik turist bazası, 1176 yerlik xüsusi internat məktəb, radiozavodun filialı, toxuculuq kombinatı, minlərlə kvadratmetr mənzil sahəsi tikildi.

Qeyd etmək lazımdır ki, bu kimi abadlıq-quruculuq işləri Qarabağın dağlıq hissəsinin bütün yaşayış məntəqələrində aparılır, uzun illər diqqətdən kənar qalan və azərbaycanlılar yaşayan kəndlər inkişaf etməyə başlayırdı. Bölgədə sosial infrastrukturun qurulması və abadlaşdırma işləri aparılır, mənəvi-siyasi iqlim dəyişirdi.

Ümummilli lider 1923-cü ildə məqsədyönlü şəkildə dağlıq və aran hissələrinə bölünmüş Qarabağın təsərrüfat və iqtisadi cəhətdən daha sıx birləşdirilməsinə çalışırdı. Bu, səbəbsiz deyildi. Erməni millətçiləri Dağlıq Qarabağın Azərbaycanın digər rayonları ilə guya iqtisadi və təsərrüfat əlaqələrinin olmadığını, əhalinin ümumi sayında ermənilərin çoxluğunu əsas götürərək vilayətin Ermənistana birləşdirilməsini tələb edirdilər.

1978-ci ildə Xankəndini Bakı ilə birləşdirən dəmiryol xəttinin çəkilişi Qarabağın dağlıq hissəsinin iqtisadiyyatının Azərbaycanın digər bölgələri ilə bağlılığına geniş zəmin yaratmışdı. Dəmir yolunun uzunluğu 26 km-dən çox olan hissəsi keçmiş vilayəti Azərbaycanın qalan şəhərləri ilə birləşdirdi ki, bu da nəinki maddi-texniki təchizatı yaxşılaşdırmağa, həm də regionun iqtisadi göstəricilərinin əhəmiyyətli

Şuşa şəhər ictimaiyyəti ilə görüş, 14 yanvar 1982-ci il

dərəcədə artmasına nail olmağa imkan verdi. Bu da məhz ümummilli liderin səyləri nəticəsində əldə olunmuş və Heydər Əliyev 1979-cu il yanvarın 12-də Ağdam-Xankəndi dəmir yolu xəttinin və eyniadlı stansiyanın açılışında iştirak etmişdi. Mühüm strateji əhəmiyyətə malik olan "Sərsəng" su anbarı da ümummilli liderin təşəbbüsü ilə tikilmiş, Heydər Əliyev 1976-cı ildə su anbarının açılışında şəxsən iştirak etmişdi. Azərbaycanın ölkə daxilində yaranan ən bolsulu çaylarından biri olan Tərtərçayın üzərində olan "Sərsəng" su anbarı Qarabağ iqtisadi rayonunun ən iri su hövzəsidir.

*XX əsrin 70-ci illərində lentə alınmış fotosəkil
Fotosəkilə ümummilli lider Heydər Əliyevlə yanaşı "Sərsəng" su anbarının tikintisinə rəhbərlik etmiş SSRİ-nin meliorasiya və su təsərrüfatı nazirinin birinci müavini Polad Poladzadə də diqqət çəkir*

Ümummilli lider sonralar - Milli Məclisin 23 fevral 2001-ci il tarixli iclasında bu barədə demişdi: "Bunu açıq etiraf etmək lazımdır ki, mən respublikaya rəhbərlik edəndə biz Dağlıq Qarabağda daha əlverişli iqtisadi şərait yaradırdıq, onun iqtisadiyyatının inkişafına üstünlük verirdik. Çünki tez-tez guya Azərbaycanda Dağlıq Qarabağın sıxışdırıldığına və oradakı ermənilərin inkişaf edə bilməmələrinə dair məsələ qaldırılırdı. Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü qorumaq üçün biz o vaxt, yenə də deyirəm, Dağlıq Qarabağa daha çox diqqət yetirirdik. Mən bu gün də etiraf edirəm ki, bunu Dağlıq Qarabağa, ermənilərə bu məsələni qaldırmağa imkan verməmək üçün edirdim". Ötən əsrə aid mənbələrdə bildirilir ki, 1967-ci ildə Heydər Əliyev Şuşada olarkən Molla Pənah Vaqifin məzarını ziyarət etmək istəyib, lakin görkəmli şairin məzarını tapa bilməyiblər. Onun göstərişi ilə məzar

tezliklə tapılıb. 70-ci illərin əvvəllərində bərbad halda olan, dağılmış məzarı ziyarət edən Heydər Əliyev çıxışlarının birində Şuşada gördüyü məzarın Molla Pənah Vaqifə layiq olmadığını deyir və şairin məqbərəsinin yaradılması ilə bağlı göstəriş verir. Molla Pənah Vaqifin muzey - məqbərə kompleksinin inşasına Azərbaycanın tanınmış memarları Əbdülvahab Rəhim oğlu Salamzadə və Eldar İbrahim oğlu Kanukovun layihəsi əsasında 1977-ci ildə başlanılır. Kompleks Cıdır düzünün yaxınlığında - şairin 1797 -ci ildə edam olunduğu ərazidə çəhrayı rəngli yerli mərmərdən inşa edilir. O zaman muzeydə Molla Pənah Vaqifin Şuşa həyatını əks etdirən dövrə aid olan 80-ə yaxın eksponat da sərgilənirdi.

*Molla Pənah Vaqifin
muzey-məqbərə kompleksinin açılışı
Şuşa, 14 yanvar 1982-ci il*

1982-ci ilin yanvarın 14-də Heydər Əliyevin iştirakı ilə Molla Pənah Vaqifin məqbərəsinin və Poeziya Evinin təntənəli açılışı olmuş, həmin qarlı qış günündə keçirilən açılış mərasimində Şuşaya ölkəmizin istedadlı sənət adamları toplaşmışdı. Qarlı, boranlı havada Üzeyir Hacıbəylinin və Bülbülün Şuşadakı ev-muzeylərindəki eksponatlarla da tanış olan ümummilli lider onların qorunmasına dair tövsiyələrini vermişdi. Ümummilli liderin həmin gün Şuşada şəhər ictimaiyyəti ilə keçirilən görüşləri hər bir şuşalının yaddaşında unudulmaz iz qoymuş və bu gün də xatirələrdə yaşayır.

Vaqif Poeziya Günlərinin birincisi 1982-ci il iyulun 29-da keçirildi. Həmin gün demək olar ki, Şuşanın və rayonun ətraf kəndlərinin bütün əhalisi, şəhərin qonaqları poeziya bayramına toplaşmışdılar. Küçələr, meydanlar, ətrafdakı yaşıl təpələr insanlarla dolu idi.

Şuşa, 29 iyul-2 avqust, 1982-ci il

Tədbirin açılışında Heydər Əliyevlə birlikdə onun həyat yoldaşı, AMEA-nın həqiqi üzvü, Əməkdar elm xadimi Zərifə xanım Əliyeva, oğlu - Azərbaycanın indiki Prezidenti İlham Əliyev, siyasi büronun üzvləri Həsən Həsənov, Ziya Yusifzadə, rəsmi nümayəndələr, respublikanın mədəniyyət və elm xadimlərinin böyük bir qrupu da iştirak etdi. Ümummilli lider bu addımları ilə ziyalıları Dağlıq Qarabağa xüsusi diqqət yetirməyə istiqamətləndirir, vilayətə tez-tez səfərə gəlmələrini tövsiyə edirdi.

*"Vaqif Poeziya Günləri"nin açılışı
Şuşa, 29 iyul 1982-ci il*

Həmin tarixdən başlayaraq hər il avqust ayında Şuşada Vaqif Poeziya Günləri təşkil olunurdu. Ənənəyə çevrilən və Azərbaycan ədəbiyyatı tarixində öz benzersizliyi ilə seçilən Vaqif Poeziya Günləri 1991-ci ilədək hər il avqust ayında şairin vətəni Qazaxdan başlayıb, Şuşanın əsrarəngiz Cıdır düzündə yekunlaşırdı. Ədəbiyyatsevərlər arasında böyük maraqla qarşılanan bu günlər çərçivəsində şeir gecələri ilə yanaşı, konsert proqramları da təqdim edilirdi.

1982-ci il iyulun 29-dan - avqustun 2-dək Qarabağa bir il içərisində ikinci dəfə səfər edən Heydər Əliyevin bilavasitə iştirakı ilə Şuşada Qarabağ xanlarının sonuncu verasəsi, şairə Xurşidbanu Natəvanın abidəsinin açılışı oldu. Dövrün mətbuatı bu barədə yazırdı: "Heydər Əliyev lenti kəsəndən sonra abidənin ağ örtüyü düşdü və buraya toplaşanların gözləri qarşısında Natəvanın möhtəşəm abidəsi ucaldı. Şairənin tuncdan hazırlanmış büstü Qarabağ

Şuşa, 30 avqust, 2021-ci il

granitindən hazırlanmış boz-yaşıl rəngli postamentin üstündə qoyulmuşdu. O, əlində açıq kitab tuturdu, ilhamlı baxışları uzaqlara dikilmiş, sanki indicə yeni gözəl misralar yaradacaqdı. Abidənin ətrafında yarpaqları xəfif küləyin təsirindən ahəstə-ahəstə titrəşən qədim çökə ağacları sanki fəxri qarovulda dayanmışdılar".

*"Güllələnmiş heykəllər" Şuşaya qaytarıldı
14 yanvar 2021-ci il*

Burada bir haşiyə çıxmaq istərdik. 1992-ci il mayın 8-də Şuşanın ermənilər tərəfindən işğal edilməsindən sonra şəhərdə olan abidələrin hamısı, o cümlədən, Vaqifin qəbri və abidə kompleksi erməni vandalları tərəfindən məhv edilmiş, Üzeyir Hacıbəylinin, Xurşidbanu Natəvanın və Bülbülün heykəlləri gülləbaran edilmiş, dəmir tullantısı kimi Gürcüstana satılmışdı. Həmin heykəllər 1993-cü ildə ümummilli lider Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə Bakıya gətirilərək Ramiz Mustafayev adına İncəsənət Muzeyinin kolleksiyasına daxil edilmişdi. Möhtəşəm Qarabağ zəfərindən sonra tarixə "Güllələnmiş heykəllər" kimi düşən bu abidələr Şuşaya qaytarıldı. Cənab Prezident İlham Əliyev 2021-ci il yanvarın 14-də Şuşaya səfəri zamanı heykəllərin açılışını etdi. Azərbaycanın tarixi qələbəsinin simvollarından biri də "güllələnmiş heykəllər" in aid olduqları yerə qayıtmasıdır. Natəvanın baş barmağı yoxdur, Üzeyir bəyin eynəyi sındırılıb, Bülbülün isə tunc alnı qabarıb. Bu heykəllər həm də erməni vandalizminin sübutu olan tarixi sənəddir.

*Molla Pənah Vaqifin muzey-məqəbərə kompleksinin
təmir-bərpa və yenidənqurma işlərindən sonra açılış mərasimi, 29 avqust 2021-ci il*

Bülbülün ev-muzeyi də "ikinci həyat"ını yaşayır. Muzeyin ekzpozisiyası yenidən qurulub və həm şuşalılar, həm də Şuşaya gələnlər görkəmli xanəndənin ev-muzeyini ziyarət edə bilərlər. 2021-ci il avqustun 30-da, Şuşada Molla Pənah Vaqifin məqəbərəsinin önündə 39 illik tarixi olan Vaqif Poeziya Günlərinin yenidən, həm də Zəfər ovqatı ilə təntənəli təşkili də xalqımıza əvəzsiz sevinc hissi yaşatdı. Bu möhtəşəm tədbir də tarixin yaddaşına həkk olundu.

"Əziz dostlar, təxminən, 40 il bundan əvvəl, bax, bu yerdə atam durmuşdu, mən isə o tərəfdə durmuşdum. Şaxtalı-qarlı havada Vaqifin məqəbərəsinin açılışı idi. Ondan sonra 1982-ci il iyulun 29-da atamla bərabər ikinci dəfə Şuşaya gəlmişdim. O vaxt Vaqif Poeziya Günləri keçirilirdi. Bu gün isə ikinci dəfə Vaqifin məqəbərəsinin açılışını biz qeyd edirik. Vaqif Poeziya Günləri keçirilərkən atamın 59 yaşı var idi. Bu gün mənim 59 yaşım var. Bəziləri hesab edə bilər ki, bu, təsadüfdür. Ancaq mən hesab edirəm ki, burada böyük rəmzi mənə var, tarix təkrarlanır. Azərbaycan tarixinin qara səhifəsi artıq arxada qaldı və yenidən biz nəfəs almağa başlamışıq".

Bu sözləri Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev 2021-ci il avqustun 30-da Şuşa işğaldan azad edildikdən sonra Heydər Əliyev Fondu tərəfindən ilk dəfə şairin doğma şəhərində yenidən təşkil olunan Vaqif Poeziya Günlərinin rəsmi açılış mərasimindəki çıxışı zamanı deyib.

Açılış mərasimində "Bir də Şuşanı görəcəyəm inanmırdım" deyən və Şuşada olduğuna görə Azərbaycan Prezidentinə, müzəffər ordumuza

minnətdarlığını bildiren Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin sədri, Xalq yazıçısı Anar Rzayev çıxışına bu sözlərlə yekun vurdu: "Biz buraya Zəfər yolu ilə gəldik. Bu yolun əvvəli var, amma sonu yoxdur. Bu yol uzandıqca uzanacaq. Bu Zəfər yolu Azərbaycanın hərbi gücünün yoludur, siyasi gücünün yoludur, iqtisadi gücünün yoludur və möhtəşəm Azərbaycan mədəniyyətinin, Azərbaycan ədəbiyyatının Zəfər yoludur!".

Ümummilli liderin Azərbaycana rəhbərlik etdiyi 1969-1982-ci illərdə Şuşa şəhəri ilə yanaşı, Dağlıq Qarabağın azərbaycanlılar yaşayan digər məntəqələrinin də siması xeyli dəyişdi. Keçən əsrin 60-cı illərində azərbaycanlılar yaşayan kəndlərdə səhiyyə və mədəniyyət ocaqları yox dərəcəsində idi. Müəllim, həkim, mədəniyyət işçisi kadrları barmaqla sayılacaq qədər idi. Ucqar kəndlərdə isə məktəblər çatmırdı. Ümummilli liderin təşəbbüsü ilə bütün ırı kəndlərdə orta məktəblər yaradıldı, yeni məktəb binaları inşa olundu. Belə ki, Şuşa şəhərində 875 yerlik orta məktəb binası, 375 yerlik xüsusi internat, rayonun azərbaycanlılar yaşayan Zarıslı, Xəlfəli, Şırlan, Səfixanlar, Xanlar kəndlərində 375, Malibəyli kəndində 625 yerlik orta məktəb, Turşsu kəndində səkkizillik məktəb məhz 70-ci illərdə istifadəyə verilib. Ağdərənin azərbaycanlılar yaşayan Umudlu kəndində 625, Çərəkdar, Ortapəyə və Manikli kəndlərinin hər birində 475, Xatınbəyli, Sırxavənd və Narınclar kəndlərinin hər birində 275, Xocavənd rayonunun Əmirallar, Qaradağlı, Tuğ, Edilli kəndlərinin hər birində 625 yerlik məktəblərin tikilməsi məhz həmin illərin yadigarıdır.

Yeni yaradılmış təhsil ocaqlarını kadrlarla təmin etmək məqsədilə 1973-cü ildə Xankəndidə Pedaqoji İnstitut açıldı və orada Azərbaycan bölməsi yaradıldı. Təbii ki, bu təhsil ocağı azərbaycanlı kadrların yetişdirilməsində, milli ziyalıların Xankəndidə fəaliyyət göstərməsində müstəsna rola malik idi. Bütün sahələr üzrə yerli kadr ehtiyatının yaradılması məqsədi ilə hər il Dağlıq Qarabağdan olan gənclər ölkənin müxtəlif ali məktəblərinə müsabiqədənkənar qəbul olunurdular. Heydər Əliyevin fəaliyyətinin mühüm əhəmiyyət daşıyan istiqamətlərindən biri də Qarabağda milli ruhun oyadılması olmuşdur. Ümummilli lider bu istiqamətdə sistemli və məqsədyönlü şəkildə fəaliyyət göstərirdi. O, Qarabağın tarixini, mədəniyyətini, incəsənətini mükəmməl bilir və onu böyük coşqu ilə hər yerdə tərənnüm etdirirdi. Onun tövsiyəsi ilə dünyanın ən qədim insan məskənlərindən olan və Xocavənd rayonu ərazisində yerləşən "Azix" mağarası haqqında sənədli film çəkilmişdi və bu film dünyanın müxtəlif ölkələrində keçirilən Azərbaycan mədəniyyəti günlərində nümayiş etdirilirdi. Heydər Əliyevin Dağlıq Qarabağdakı ən böyük xidmətlərindən birincisi isə heç şübhəsiz, Azərbaycan dilinin dövlət dili səviyyəsinə qaldırılması olmuşdur. Həmin dövrə qədər keçmiş vilayətdə idarə, müəssisə və təşkilatlarda, məktəblərdə, səhiyyə və mədəniyyət müəssisələrində bütün yazışmalar erməni və rus dillərində aparılırdı. Ümummilli liderin qəti tapşırığı ilə vilayətin erməni və rusdilli məktəblərində Azərbaycan dili tədris olunmağa başlanmışdır. Vilayətin partiya, sovet, hüquq-mühafizə orqanlarının və digər təşkilatların inzibati binalarının lövhələrinin Azərbaycan dilində yazılmasına başlanması da 70-ci illərə təsadüf edir. Dağlıq Qarabağda səhiyyənin inkişafı da məhz Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Azərbaycan Tibb İnstitutunu bitirən azərbaycanlılar təyinatla vilayətə göndərilir, səhiyyə ocaqları milli kadrlarla möhkəmləndirilirdi. Həmişə zamanın nəbzini tutmağa çalışan erməni millətçiləri mühüm siyasi dəyişikliklər dövründə, SSRİ ya da respublikanın tarixindəki əlamətdar hadisələr ərəfəsində ənənəvi olaraq Azərbaycanla sərhədlərin yenidən nəzərdən keçirilməsi məsələsini qaldırırdılar. Ümummilli lider Heydər Əliyevin 1969-1982-ci illəri əhatə edən Azərbaycana rəhbərliyinin birinci dövrünün ən xarakterik xüsusiyyəti ondan ibarətdir ki, bu dövrdə erməni millətçiləri bir dəfə də olsun torpaq iddiasına cəsarət edə bilməmişdilər. Onun ölkənin ali rəhbərliyindəki şəxsi nüfuzu ermənilərin məkrli planlarını həyata keçirməsinin qarşısında duran əsas maneə idi. Azərbaycan xalqının böyük oğlu Heydər Əliyev keçmiş ittifaqın yüksək dövlət rəhbərlərindən biri olduğu dövrdə də (SSRİ Nazirlər Soveti sədrinin birinci müavini, 24 noyabr 1982 – 23 oktyabr 1987) keçmiş Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətində Azərbaycanın maraqlarını qətiyyətlə qorumuşdur. 1987-ci ildə Heydər Əliyev SSRİ Nazirlər Soveti

Sədrinin birinci müavini vəzifəsindən və Siyasi Büro üzvlüyündən istefa verdikdən sonra ermənilərin və onların havadarlarının əl-qolu açıldı. İstefadan cəmi 15 gün sonra keçmiş ittifaqın sonuncu rəhbəri Mixail Qorbaçovun iqtisadi məsələlər üzrə müşaviri, milliyyətçə erməni olan Abel Aqambekyanın 1987-ci ilin noyabr ayında Fransanın nüfuzlu "Humanite" qəzetinə Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətinin Azərbaycandan alınib, Ermənistanla birləşdirilməsi barədə bəyanatından sonra ermənilərin uzun illər ərzində Dağlıq Qarabağı ələ keçirmək məqsədi ilə hazırladıkları planların həyata keçirilməsinə start verildi. Daşnak tör-töküntülərinin, erməni emissarlarının, vaxtı ilə ümummilli lider tərəfindən Azərbaycandan sürgün edilmiş yerli "ideoloqların" Dağlıq Qarabağa axını və 1988-ci ilin fevralında məlum Qarabağ hadisələri başladı, intensiv surətdə genişləndi və dərinləşdi. Xankəndi 1991-ci il dekabrın 28-də Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edildi və orada separatçı rejim yaradıldı. 1992-ci ilin fevral ayında Xocalıda azərbaycanlılara qarşı misli görünməmiş soyqırım törədildi, may ayında isə Şuşa və Laçın işğal edildi. Bir müddət sonra artıq müharibə Dağlıq Qarabağın sərhədlərindən kənar da, digər şəhər və kəndlərimizdə gedirdi. Azərbaycan faktiki olaraq parçalanmaq, məhv olmaq astandasında idi. Mifik "Böyük Ermənistan" ideyasının həyata keçirilməsi məqsədilə on minlərlə azərbaycanlı məhz etnik və dini mənsubiyyətinə görə qətlə yetirildi, kəndlər, şəhərlər, yaşayış məntəqələri dağıldı, mədəniyyət abidələri, məscidlər, qəbiristanlıqlar yerlə yeksan edildi. Ətraf mühitə, bioloji müxtəlifliyə, flora və faunaya, yeraltı və yerüstü təbii ehtiyatlara böyük ziyan vuruldu. 1 milyona yaxın azərbaycanlı öz doğma yurdundan qovularaq qaçqına çevrildi. Vaxtilə Heydər Əliyevin çox böyük coşqu və fədakarlıqla qurub-yaratdığı Qarabağ ermənilərin caynağına keçdi. Bütün bu hadisələrin cərəyan etdiyi zamanda dünya sadəcə susdu. "Qara bağ" kitabının müəllifi Tomas de Vaal əmindir ki, məhz Heydər Əliyevin 1987-ci ilin oktyabrında keçmiş ittifaqın ali rəhbərliyindən uzaqlaşdırılması ermənilərin əl-qolunu tamamilə açmışdı. Müəllifin fikrincə, erməni millətçilərinin Heydər Əliyevin istefası ilə birbaşa əlaqəsi var idi: "Onlar azərbaycanlı patriarx Heydər Əliyevin nüfuzdan salınması üçün kampaniya başlatmağı düşündülər. Onların fikrincə, Heydər Əliyev Qarabağın ayrılması fikrinin əsas əleyhdarı ola və bütün prosesi dayandıra bilərdi". Xalq çıxış yolunu özünü tapdı, üzleşdiyi çətinliklərdən xilas olmaq üçün öz dahi oğlunu Bakıya çağırdı. Azərbaycan xalqının təkidli tələbi və xahişi ilə 1993-cü ilin iyununda Heydər Əliyevin Azərbaycana rəhbərliyinin ikinci dövrü başladı. Bununla da müstəqil Azərbaycanın tarixində yeni eranın başlanğıcı qoyuldu.

Heydər Əliyevin tarixi qayıdışı ermənilər üçün gözənilməz idi. Bu qayıdış Azərbaycanı parçalanmaq və dağılmaq təhlükəsindən xilas etdi. Başıpozuq qüvvələrin və xarici kəşfiyyatın Azərbaycanda həyata keçirmək istədiyi vətəndaş müharibəsinin qarşısı alındı. Azərbaycanın sosial-iqtisadi inkişafında yeni mərhələnin təməli qoyuldu və gələcək tərəqqi üçün möhkəm zəmin yaradıldı.

Ümummilli lider Heydər Əliyev Azərbaycana rəhbərliyinin ikinci dövründə Qarabağ münaqişəsinin həllinə kompleks yanaşmış, Azərbaycan həqiqətlərini dünya ictimaiyyətinə olduğu kimi çatdırmaq və məsələnin sülh yolu ilə, beynəlxalq hüquq normalarına uyğun ədalətli həllinə var qüvvəsi ilə çalışmışdır.

İstər dövlət başçıları, istərsə də xarici ölkələrdə olan Azərbaycan diasporunun nümayəndələri, iş adamları, qeyri-hökumət təşkilatlarının nümayəndələri ilə görüşlərində Qarabağın dağlıq hissəsinin Azərbaycan Respublikasının ayrılmaz tərkib hissəsi olması fikrini əsaslandırılmış və buna da nail olmuşdur.

Onun ən böyük arzusu tarixi torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsi, Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün və suverenliyinin bərpası idi. Ümummilli liderin vəsiyyətini onun siyasi kursunun layiqli davamçısı, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Müzəffər Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə igid Azərbaycan ordusu yerinə yetirdi. 2020-ci il sentyabrın 27-də başlayan və 44 gün çəkən Vətən Müharibəsi Azərbaycan Ordusunun şanlı qələbəsi ilə başa çatdı. 30 illik işğala son qoyuldu, ərazi bütövlüyümüz bərpa edildi, üçrəngli bayrağımız

Qarabağın döyünən ürəyi – Şuşada, Laçında, Kəlbəcərdə, Ağdamda, Cəbrayılda, Qubadlıda, Füzulidə, Zəngilanda qürurla dalğalandırıldı. Dünya Azərbaycanın Qarabağ bölgəsində suverenliyinin tam təmin edilməsində qətiyyətli olduğunu 3 il sonra bir daha gördü. 2023-cü il sentyabrın 19-da başlayan lokal xarakterli antiterror tədbirləri cəmi 23 saat ərzində uğurla tamamlandı, "Heydər Əliyev İli"ndə Azərbaycanın bütün ərazilərində suverenlik tam bərpa edildi.

15 oktyabr 2023-cü ildə cənab Prezident İlham Əliyev Xankəndi, Xocalı və Xocavənd şəhərlərində Azərbaycan Respublikasının Dövlət Bayrağını ucaltdı. 8 noyabr 2023-cü ildə Xankəndidə Vətən Müharibəsində əldə etdiyimiz qələbəyə həsr olunmuş təntənəli hərbi parad keçirildi.

Ümummilli lider Heydər Əliyev bu günün gələcəyini bildirdi və vaxtilə uzaqgörənliklə söylədikləri bu gün artıq Azərbaycanın reallığıdır: "Biz Qarabağ məsələsini həll edəcəyik. Vaxt lazımdır. Heç kim torpaqlarını Azərbaycandan ala bilməz. İşğal olunmuş torpaqlarımız mütləq geri qaytarılacaqdır. Nəyin bahasına olursa olsun".

Bu gün Azərbaycan xalqı onun taleyində və tarixində silinməz izlər qoymuş Heydər Əliyevin xatirəsini bir daha ehtiramla yad edir. Həm şəhidlərimizin, həm də ümummilli liderin ruhu şaddır ki, Azərbaycanın ərazi bütövlüyü və suverenliyi tam bərpa edilib, Qarabağın hər nöqtəsində Azərbaycanın üçrəngli şanlı bayrağı dalğalanır.

**"... Dağlıq Qarabağ
Muxtar Vilayəti
Azərbaycanın
ayrılmaz hissəsidir
və əbədi olaraq
belə qalacaqdır"...**

Ümummilli lider
Heydər Əliyev
Xankəndi,
14 noyabr 1973-cü il

XXIX buraxılış Məzun Günü yaddaşlarda gözəl bir tarix kimi qalacaq

XXIX buraxılış Məzun Günü'nün rəsmi hissəsi rektor Səadət Əliyevanın açılış nitqi ilə başlayıb. Rektor çıxışında məzunların 4 il ərzində həm bilik və bacarıqlarını, həm də şəxsi keyfiyyətlərini inkişaf etdirdiklərinə inandığını bildirib. Biznes və iqtisadiyyat fakültəsinin dekani Xanım Quliyeva, Sosial İşin təşkili kafedrasının müdiri Tünzalə Verdiyeva, İqtisadiyyat və idarəetmə kafedrasının müdiri Tural Qocayev çıxış edərək məzunları təbrik edib, xoş arzularını çatdırıblar. Çıxışlarda qeyd olunub ki, Azərbaycan Universitetinin professor-müəllim heyəti üçün bu gün böyük hədəflərə gedən yolun başlanğıcında olan hər məzun dəyərlidir və əvəzolunmazdır. Tədbirin qonağı, "Huner Group" şirkətinin təsisçisi və direktoru Ehtiram Quliyev Azərbaycanın gələcəyinin gənclərin əlində olduğunu vurğulayıb, onlara xoş arzularını çatdırıb. Tədbirin qonağı, Azərbaycan Universitetindən 2009-cu ildə İqtisadiyyatın hüquqi tənzimlənməsi ixtisası üzrə fərqlənmə diplomu ilə məzun olan, Sevda Abdullayeva adına "Xəzər" Muzey Mərkəzinin təsisçisi Səyavuş Əlizadə 14 il sonra müəllimlərini yenidən görməkdən şad olduğunu bildirib, tələbəlik illəri ilə bağlı xatirələrini bölüşüb.

Çıxışların ardından universiteti yüksək göstəricilərlə bitirən məzunlar səhnəyə dəvət olunublar. Humanitar fənlər fakültəsinin Sosial iş məzunu Mədinə Rəhimovanın 94.71 orta müvəffəqiyyət göstəricisi ilə 2022/2023-cü tədris ilində Azərbaycan Universitetindən birinciliklə məzun olduğu diqqətə çatdırılıb. Mədinə Rəhimovaya və universiteti yüksək göstəricilərlə bitirməyə nail olan daha 10 tələbəyə rektorun fəxri fərmanları təqdim olunub. Universitet birincisi şəklini "Universitetin fəxrləri" lövhəsində yerləşdirib və məzunlar adından çıxış edərək universitet kollektivinə və müəllimlərinə təşəkkür edib. Rəsmi hissə müğənni Nofəl Aslanovun konsert proqramı ilə davam edib, milli rəqslər ifa olunub. Tədbirin bədii hissəsi isə "Excelsior Hotel&Spa Baku"da, hovuz kənarında keçirilib.

Abituriyent Məsləhət Mərkəzi ixtisas seçimi günlərində 952 abituriyent və subbakalavra xidmət göstərib

Abituriyent Məsləhət Mərkəzinə 16-28 avqust 2023-cü il tarixlərində həyata keçirilən ixtisas seçimi günlərində 952 abituriyent və subbakalavr fərdi şəkildə yaxud yaxınları ilə birlikdə müraciət edib. Müraciət edən şəxslərdən 747-sinə məsləhət mərkəzində üzbəüz xidmət göstərilib, 205 nəfərin isə mərkəzin fəaliyyəti və ixtisas seçimi ilə bağlı telefon vasitəsilə daxil olan sorğusu cavablandırılıb.

2018-ci ildən ödənişsiz əsaslarla fəaliyyət göstərən Mərkəzin xüsusi təlim keçmiş əməkdaşları ali təhsil müəssisələrinə qəbul olmaq istəyən abituriyentlər, o cümlədən subbakalavrlara tələbə qəbulu qaydaları, ali və orta ixtisas təhsili müəssisələrinə ərizə qəbulu, "Abituriyentin elektron ərizəsi"nin doldurulma və təsdiq edilmə qaydası və bu zaman qarşıya çıxacaq texniki problemlərin həlli, müsabiqə şərtləri, ixtisas seçimi zamanı diqqət yetirilməli olan məsələlər haqqında köməklik göstərirlər.

DÖVLƏT
İMTAHAN
MƏRKƏZİ

ABİTURIYENT MƏSLƏHƏT MƏRKƏZİ

ÖDƏNİŞSİZ ƏSASLARLA

Tələbə qəbulu qaydaları

Ali və orta ixtisas təhsili müəssisələrinə ərizə qəbulu

Abituriyentin elektron ərizəsinin doldurulması və təsdiq edilməsi qaydası

Texniki problemlərin həlli

Müsabiqə şərtləri

İxtisas seçimi zamanı diqqət yetirilməli olan məsələlər

Məsləhət xidməti

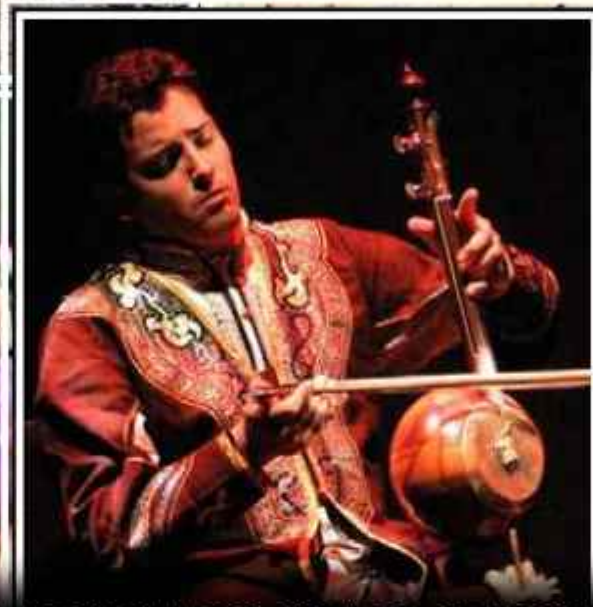
Texniki dəstək

Bakı şəhəri, Nəsimi rayonu, Ceyhun Hacıbəyli küçəsi, 71

Tel.: (+994 12) 431 41 17

office@au.edu.az

www.au.edu.az

**AZƏRBAYCAN XALQININ
MƏDƏNİ İRS NÜMUNƏLƏRİ - 2**

Kamança

2017-ci ilin 4-9 dekabr tarixlərində Cənubi Koreya Respublikasının Jeju adasında keçirilən UNESCO-nun Qeyri-maddi mədəni irsin qorunması üzrə Hökumətlərarası Komitəsinin 12-ci sessiyasında "Kamança simli musiqi alətinin hazırlanması və ifaçılıq sənəti" UNESCO-nun Qeyri-maddi mədəni irs üzrə Repräsentativ siyahısına daxil edilib.

İncə və həzin səsə malik musiqi aləti olan kamança Azərbaycan xalq çalğı alətlərinin kamanlı-simlilər qrupunun parlaq nümayəndəsidir. Adının "kaman" və "çal" kəlmələrindən yaranması ehtimalı həqiqətə daha yaxındır.

Azərbaycan muğamlarının əsasını təşkil edən trioya (tar, kamança, qaval) daxil olan kamançanın tarixi digər xalq çalğı alətlərimiz kimi çox qədimə söykənir. Qədim kamançanın bir – iki simi var idi. Bir və ikisimli kamançanın nə vaxtsa yaylı qopuzdan formalaşması güman edilir. İlk nümunələri balqabaqdan, hind qozundan hazırlanar, fil sümüyü ilə bəzədilmiş.

Əbdülqədir Marağayi əsərlərində kamançanın da adını çəkir və haqqında məlumat verir. XVII əsrdə Azərbaycana səyahət etmiş alman səyyahı E.Kempfer kamançanın üçsimli və bəzən də dördsimli alət olduğunu, çox gözəl səs tembri ilə səsləndiyini qeyd edir. XI əsrin sonu, XII əsrin I yarısında yaşayıb yaratmış Azərbaycan şairi Məhsəti Gəncəvi həm də kamança ifaçısı kimi

tanınmışdır. Xaqani, Nizami kimi klassiklərimiz əsərlərində onu geniş təsvir və vəsf etmişdir. Bütün bunlar kamançanın orta əsrlərdə Azərbaycanda mövcud olmasına dəlalat edir.

Ümumiyyətlə Azərbaycanda üçsimli, dördsimli və beşsimli kamançalardan istifadə olunmuşdur. XIX əsrə aid beşsimli kamança nümunələrindən biri Azərbaycan Tarixi Muzeyinin Etnoqrafiya fondunda bu gün də saxlanılmaqdadır.

Azərbaycanda kamança ifaçılığının yüksək inkişafı XIX əsrin II yarısından başlayaraq xanəndəlik sənətinə meylin artması ilə bağlıdır. Xanəndəlik sənətinin inkişafı, muğam dəstgahlarının texniki imkanlarının artması onları müşayiət edən musiqi alətlərinin də texniki imkanlarının artırılmasını tələb etmişdir. Bu zərurət nəticəsində kamança aləti XVIII–XIX əsrlərdə ciddi dəyişikliyə məruz qalmış, simlərinin, onunla bərabər aşıqlarının sayı azaldılmışdır. Hazırda kamança ustalarının istifadə etdiyi alət dörd simdən ibarətdir və sol dizin üstündə qoyularaq çalınır.

Keçən əsrdən solo ifadə estrada səhnəsində səslənən kamançanı Azərbaycan Respublikasının Xalq artisti Habil Əliyev dünyaya tanıtmış və məhz onun sayəsində xaricilər Azərbaycan xalq musiqisinin möhtəşəmliyinə, gözəlliyinə valeh olmuş, kamançanın qeyri-adi, üstün imkanları, məziyyətləri haqqında məlumat almışlar. Kamança ifaçıları arasında Xalq artisti Şəfiqə Eyvazovanın da adı xüsusi qeyd edilməlidir.

Yallı

“Yallı (Köçəri, Tənzərə), Naxçıvanın ənənəvi qrup rəqsləri” 2018-ci ilin 26 noyabr – 1 dekabr tarixlərində Mavriki Respublikasının paytaxtı Port Luiz şəhərində UNESCO-nun Qeyri-maddi mədəni irsin qorunması üzrə Hökumətlərarası Komitəsinin 13-cü sessiyasında qəbul edilmiş qərarla UNESCO-nun Təcili Qorunma siyahısına daxil edilmişdir.

Rəqs musiqisi Azərbaycan milli folklorunda xüsusi yer tutur və Azərbaycan xalqının milli xüsusiyyətlərini, həyat və məişətini özündə əks etdirir. Quruluş, süjet və mövzu baxımından biri-birindən çox fərqlənən Azərbaycan rəqsləri ritminə görə ağır - aram (Mirzəyi, Turacı, Uzundərə), yüngül - şən (Tərəkmə, Ceyrani, Brilyant) və şıdırgı (Qaytağı, Qazağı, Xançoban) olmaqla 3 qrupa bölünür. Bəzi rəqslərin adı hərəkətlərlə bağlıdır: “Süzmə”, “Kəsmə”, “Atlanma”, “Çolağı” kimi. Azərbaycanın coğrafi adlarını özündə yaşadan (Dərbəndi, Aşqabadi, Əsgərani, Qars kimi) milli rəqslər də var. Rəqsləri adətən xalq çalğı alətləri - zurnaçılar triosu (2 zurna və 1 nağara), sazəndə triosu (tar, kamança, dəf) müşayiət edir. Qadın və kişi rəqsləri bir-birindən fərqlənir. Qadın rəqslərində uzun atək ayaqların süzgün hərəkətini müəyyənləşdirir, rəqqasələrin bütün diqqəti əl və bədənin yuxarı hissəsinin (çiyinlər, baş, üzün

mimikası və s.) hərəkətinə yönəlir. Kişi rəqsinin əsas əlaməti isə ayaqların hərəkətidir. Rəqqas barmaqları üzərində dayanır, dizləri sürətlə yerə vurur. Qadın rəqsləri təmkini və lirikani (Vağzalı, Nəlbəki, Ceyrani, Turacı, İnnabı və s.), kişi rəqsləri isə igidlik və gücü ifadə edir (Qazağı, Qaytağı, Xançobanı və s.). Kollektiv rəqs nümunələri də var. Onlardan ən qədimi “Yallı” rəqsidir. Yallılar daire, zəncir və ya xətt şəklində yerinə yetirilir, müxtəlif festival və şənliklərdə kortəbii ya da planlı şəkildə ifa edilir. Azərbaycanın ən qədim tarixi daş abidələrindən sayılan və eramızdan əvvəl 12–8-ci minillikləri əhatə edən Mezolit dövrünə aid Qobustan qayalarının üzərində də “Yallı” rəqsini təsvir olunmuşdur. Daha bir kollektiv rəqs, keçmişdə bir qayda olaraq döyüşçülər tərəfindən ifa olunan “Cəngi”dir. “Yallı” rəqsinin bir növü olan “Köçəri” rəqsini əsasən Azərbaycanın ən qədim diyarlarından biri olan Naxçıvanda geniş yayılmışdır. Asta və sürətli hissələrdən ibarət olan “Köçəri” rəqsini üç variantlıdır. “Yallı” rəqsini qorumaq, yaşatmaq və gələcək nəsillə ötürmək məqsədilə dahi bəstəkarlar Üzeyir Hacıbəyli “Koroğlu” operasında, Müslüm Maqomayev “Nərgiz” operasında, Soltan Hacıbəyov “Gülşən” baletində, Cahangir Cahangirov “Azad” operası və xalq çalğı alətləri üçün “Yallı” əsərində, Rauf Hacıyev “Yallı balet miniatürləri”ndə bu rəqs növünün janr xüsusiyyətlərindən istifadə etmişlər.

Dolmanın bişirilməsi və paylaşılması ənənəsi

2017-ci ilin 4-9 dekabr tarixlərində Cənubi Koreya Respublikasının Jeju adasında keçirilən UNESCO-nun Qeyri-maddi mədəni irsin qorunması üzrə Hökumətlərarası Komitəsinin 12-ci sessiyasında Azərbaycan tərəfinin təqdim etdiyi "Mədəni kimliyin göstəricisi dolmanın bişirilməsi və paylaşılması ənənəsi" adlı nominasiya UNESCO-nun Bəşəriyyətin Qeyri-maddi mədəni irs üzrə Repräsentativ siyahısına daxil edilmişdir.

Dolmanın bişirilmə və paylaşma ənənəsi Azərbaycan xalqının qonaqpərvərlik, dostluq, mehribanlıq mədəniyyətinin əsas simvollarından biridir. Xorəyin türk mənşəli adı (dolma, doldurmaq, dolmaq) onun hazırlanma texnologiyası ilə üst-üstə düşür.

Dolma üzüm, əvəlik, vələs və heyva ağaclarının təzə və ya konservləşdirilmiş yarpaqlarına bükülən; alma, bibər, pomidor, badımcın, heyva, qabaq, balqabaq, xiyar, göbələk kimi meyvə və tərəvəzlərin; bütöv quzu, qoyun, toyuq və balığın içərisinə qoyularaq bişirilən içlik və üzülükdən ibarət xörək növüdür.

Azərbaycan dolması döyülmüş ətin büküldüyü materiala və hazırlanan içliyin xüsusiyyətinə görə adlandırılır. Vegetarian dolmanın (yalançı dolma)

İçliyi adətən, düyü, paxlalı bitkilər, göyerti və ədviyyatdan ibarət olur. Ətli dolmaların içliyi həm qızardılmış, həm də çiy qarşdan hazırlanır. İçlik üçün əsasən qoyun əti, mal əti, hinduşka əti, qaz əti, balıq əti istifadə edilir. Ət həm qiyməklə qıymələnmiş - döyülmüş, həm maşında çox xırdalanmış, həm də xırda tikələr şəklində hazırlanır. Qarışıq dolmalarda isə içliyin tərkibinə ətlə yanaşı, paxlalı bitkilər, göyerti və s. əlavə edilir.

Bundan əlavə dolmanın yarpaq dolma və doldurma dolma olmaqla iki növü vardır. Yarpaq dolması içliyin müxtəlif bitki və ağac yarpaqlarına bükülməsi ilə; doldurma dolmalar isə tərəvəz və ya meyvələrin içərisini içliklə doldurmaqla hazırlanır.

Bütövlükdə, dolmanın növləri mövsümi xarakter daşıyır, üzüm yarpağından isə il boyu dolma hazırlamaq mümkündür. Bu məqsədlə yaz-yay aylarında təzə yarpaq tədarük edilir və duza qoyulur.

Bayram və mərasim üçün bişirilən yarpaq dolması, bir qayda olaraq, 10-12 ədəd olmaqla sapa düzülür, bişirilib bir adamlıq boşqablara çəkilir. Süfrəyə adi qatıq və ya sarımsaq-qatıqla birlikdə verilir.

Azərbaycan xalqının qədim milli xörəklərindən biri olan dolma toy mərasimlərində, bayram şənliklərində plov, kabab kimi milli mətbəx nümunələri ilə birlikdə milli kulinariyanın simvollarından birinə çevrilmiş, hətta qonşu region xalqlarının da süfrəsinə daxil olmuşdur.

Miniatür sənəti

Miniatür sənəti 2020-ci il dekabrın 16-da UNESCO-nun Qeyri-maddi mədəni irsin qorunması üzrə Hökumətlərarası Komitəsinin 15-ci sessiyasında müzakirə olunmuş və bu mədəni elementin UNESCO-nun Bəşəriyyətin qeyri-maddi mədəni irsi üzrə Repräsentativ siyahısına daxil edilməsi haqqında qərar qəbul olunmuşdur.

Çoxəsrlik tarixə və zəngin bədii ənənələrə malik Azərbaycan incəsənətinin "tanınma nişanı"na çevrilən sənət nümunələri arasında miniatür üslublu əsərlər xüsusi yer tutur. Azərbaycan miniatür rəssamlarının orta əsrlərdə yaratdığı əsərlər bu gün dünyanın ən mötəbər kitabxanalarında, muzeylərində, şəxsi kolleksiyalarda qorunur. Bəzi mənbələrdə belə qeyd olunur ki, miniatür qızıl, gümüş və müxtəlif üzvi maddələr kimi xammaldan istifadə etməklə kitablar, papier-maşe, kilimlər, tekstil, divarlar, keramika və digər əşyalar üzərində kiçik rəsmlərin dizaynını və yaradılmasını nəzərdə tutan ikiölçülü sənət əsərinin bir növüdür. Bəzi tədqiqatçılar isə miniatürün sənət deyil, sənət növlərində tətbiq olunan bədii dil – üslub olduğunu irəli sürür. Adətən mentor-şagird münasibətləri (qeyri-formal təhsil) vasitəsilə ötürülən miniatürün realist və naturalist üslublardan əsas fərqi fiqurların xüsusi bir perspektiv nümayiş etdirməsidir. Daha qədim dövrlərdə divar rəsmlərində, keramika, xalça, parça və metalışləmə sənətlərində tətbiqlənən miniatürdən XIII əsrdə kitab sənətində – əlyazmaların bədii tərtibatında da istifadə

olunmuşdur. Bu sənət nümunəsi bədii mətni əks etdirməsindən asılı olmayaraq müstəqil səciyyə daşmış, memarlıqda və ictimai yerlərdə bəzək kimi istifadəsi də müşahidə olunmuşdur.

İslam Şərqi'nin incəsənəti tarixində özünəməxsus yer tutan Azərbaycan miniatür sənətinin təşəkkül tarixi dəqiq müəyyən edilməmişdir. Lakin XIII əsrin əvvəllərində Azərbaycan miniatür məktəbinin nümayəndəsi Əbdülmömin Məhəmməd əl-Xoyinin Türkiyənin Topqapı Sarayı Muzeyində qorunan "Vərqa və Gülşə" əlyazmasına çəkdiyi miniatürlərin üslubu, bədii sənətkarlıq xüsusiyyətləri bu miniatürlərin ilkin olmadığını, müəyyən bir ənənəyə əsaslandığını və miniatür sənətinin daha qədimdən mövcud olduğunu göstərir. "Vərqa və Gülşə"yə çəkilmiş miniatürlər yalnız Azərbaycanda deyil, Yaxın və Orta Şərqdə də bu sənətin ən qədim nümunələrindən sayılır.

Azərbaycan miniatür sənəti XVI əsrin 30-40-cı illərində özünün yüksəliş dövrünü yaşamışdır. Şərq poeziyası klassiklərinin, xüsusilə Nizami Gəncəvinin əsərləri rəssamlar üçün ilham qaynağı olmuşdur. XV əsrdə Təbriz məktəbinin təsiri altında miniatür məktəbi Azərbaycanın digər şəhərlərində də inkişaf etmiş, Mosul, Marağa, Təbriz, Şirvan (Şamaxı və Bakı) miniatür məktəbləri yaranmışdır. Uzun bir müddət diqqətdən kənar qalan miniatür müstəqillik illərində yenidən gündəmə gəlmişdir. Günümüzdə gənc fotoqraf, sənətkar və rəssamlar Azərbaycan incəsənətinin dəyərli ənənələrinə müraciət edir, miniatür sənətinin bədii şərh üsullarından uğurla faydalanaraq onları yeni üslubda qloballaşdırır və dünyaya təqdim edirlər.

Molla Nəsrəddin lətifələri

2022-ci ilin 28 noyabr – 3 dekabr tarixlərində Mərakeş Krallığının Rabat şəhərində keçirilən UNESCO-nun Qeyri-maddi mədəni irsin qorunması üzrə Hökumətlərarası Komitəsinin 17-ci sessiyasında "Molla Nəsrəddin" lətifələrinin şifahi ənənəsi UNESCO-nun Qeyri-maddi mədəni irs üzrə Reprəzentativ siyahısına daxil edilib.

Yaxın Şərqdə, eləcə də Azərbaycanda iki şəxsiyyətin adı ilə bağlı lətifələr çox məşhurdur. Onlardan biri ərəb xəlifəsi Harun ər-Rəşidin qardaşı kimi qələmə verilən Bəhlul Danəndə, digəri isə Azərbaycanda molla, başqa ölkələrdə isə xacə və ya xoca titulu daşıyan Nəsrəddindir. Azərbaycanda onu Molla Nəsrəddin, Anadoluda Nəsrəddin Xoca, Orta Asiyada - Türküstanda Xoca Nəsrəddin adlandırırlar.

Anadoludan tutmuş Çinə qədər uzanan böyük bir ərazidə məşhur olan Molla Nəsrəddin adını eşidəndə hər kəsin yadına özündən asılı olmayaraq hansısa lətifə düşür. Molla Nəsrəddinin dodaq qaçıran hər lətifəsində yığcamlıq, ən çətin vəziyyətdən çıxış yolu və dərin məntiq var. O, 800 ilə yaxındır ki, güldürür və güldürə-güldürə də düşünməyə vadar edir.

Tədqiqatlar göstərir ki, Molla Nəsrəddini mifik obraz sayanlar, onu real şəxs kimi qəbul edənlərdən çoxdur. Bunun əsas səbəbi lətifələrdə adları çəkilən tarixi şəxsiyyətlərin əksəriyyətinin XIII-XVI əsrlərdə

yaşamış olmasıdır. Bu lətifələrin hamısında Molla Nəsrəddin öz hazırcavablığı, ağılı, biliyi və güclü məntiqi ilə hökmdarlara üstün gəlir, ətrafdakıları heyratlandırır.

Bütün bunlarla birlikdə Molla Nəsrəddinlə bağlı aparılan araşdırmalar onun tarixi şəxsiyyət olduğunu üzə çıxarmışdır. Güman edilir ki, tarixdə Nəsrəddin adlı ağıllı, hazırcavab, dərin yumoru ilə seçilən bir şəxs olmuşdur. Bu lətifələrdən bir çoxunu ilk dəfə o söyləmiş və ya bu əhvalatların qəhrəmanı olmuşdur.

Tədqiqatlarda onun Anadoluda dünyaya gəldiyini və yaşadığını sübuta yetirən çoxlu faktlara rastlamaq mümkündür. Bir sıra folklorşünaslar isə Molla Nəsrəddinin prototipinin XIII əsrdə yaşayıb-yaratmış böyük Azərbaycan alimi Nəsrəddin Tusi olduğunu iddia edirlər.

Bir şey dəqiqdir ki, geniş bir ərazidə şöhrət tapmış, duzlu-məzəli hekayətləri, tutarlı cavabları el məsələsinə çevrilmiş, xalqın rəğbət və məhəbbətini qazanmış Molla Nəsrəddin xalq müdrikliyinin timsalidir. Bu lətifələrdə xalq müdrikliyi bütün dolğunluğu ilə əks olunmuşdur. Dünya folklorunda Molla Nəsrəddin kimi güldürən və eyni zamanda düşündürən, hər sözündə ən məşhur elm adamını belə heyratə salan, elmi-fəlsəfi məntiqi olan ikinci bir şəxs tapmaq çətindir. Molla Nəsrəddinin UNESCO-nun qeyd olunan siyahısına salınması bu folklor nümunəsinin türk xalqlarının orta q abidəsi kimi yenidən araşdırmağa, müasir elmi-nəzəri yanaşmaları tətbiq etməyə imkan yaradır.

Azərbaycan Universiteti

Bakalavriat ixtisasları

I qrup

- İnformasiya təhlükəsizliyi, Azərbaycan bölməsi, Əyani
- İnformasiya təhlükəsizliyi, ingilis bölməsi, Əyani
- İnformasiya texnologiyaları, Azərbaycan bölməsi, Əyani
- İnformasiya texnologiyaları, Azərbaycan bölməsi, Qiyabi
- Kompüter mühəndisliyi*, Azərbaycan bölməsi, Əyani

**** Ukraynanın Xarkov Milli Radioelektronika Universiteti (XNURE) ilə birgə ikili diplom proqramı**

II qrup

- Beynəlxalq ticarət və logistika, Əyani
- Biznesin idarə edilməsi, Azərbaycan bölməsi, Əyani
- Biznesin idarə edilməsi, Azərbaycan bölməsi, Qiyabi
- Biznesin idarə edilməsi, ingilis bölməsi, Əyani
- İqtisadiyyat, Azərbaycan bölməsi, Əyani
- İqtisadiyyat, ingilis bölməsi, Əyani
- Maliyyə, Azərbaycan bölməsi, Əyani
- Maliyyə, ingilis bölməsi, Əyani
- Marketing, Azərbaycan bölməsi, Əyani
- Marketing, Azərbaycan bölməsi, Qiyabi
- Marketing, ingilis bölməsi, Əyani
- Menecment, Azərbaycan bölməsi, Əyani
- Mühasibat, Azərbaycan bölməsi, Əyani
- Mühasibat, Azərbaycan bölməsi, Qiyabi
- Mühasibat, ingilis bölməsi, Əyani
- Turizm işinin təşkili, Azərbaycan bölməsi, Əyani
- Turizm işinin təşkili, Azərbaycan bölməsi, Qiyabi

III qrup

- Korreksiyaedici təlim, Əyani
- Təhsildə sosial-psixoloji xidmət, Əyani
- Beynəlxalq münasibətlər, Əyani
- Dövlət və ictimai münasibətlər, Əyani
- Fəlsəfə, Əyani
- Filologiya (Azərbaycan dili və ədəbiyyatı), Əyani
- Filologiya (ingilis dili və ədəbiyyatı), Əyani
- Politologiya, Əyani
- Regionşünaslıq (Avropa ölkələri üzrə), Əyani
- Tarix, Əyani
- Tərcümə (ingilis dili), Əyani
- Muzey, arxiv işi və abidələrin qorunması, Əyani
- Sosial iş, Azərbaycan bölməsi, Əyani
- Sosial iş, Azərbaycan bölməsi, Qiyabi
- Sosial iş, ingilis bölməsi, Əyani

Azərbaycan Universiteti Magistratura ixtisasları

- Ədəbiyyatşünaslıq (Amerika ədəbiyyatı)
- Ədəbiyyatşünaslıq (ingilis ədəbiyyatı)
 - Azərbaycan dili
 - Azərbaycan ədəbiyyatı
 - Dilşünaslıq (ingilis dili)
 - Tərcümə (ingilis dili)
- Azərbaycanın qədim və orta əsrlər tarixi
- Azərbaycanın yeni və ən yeni tarixi
- Bank işi
- Vergi və vergi qoyma
- İqtisadiyyatın hüquqi tənzimlənməsi
- Turizmin iqtisadiyyatı
- Heyətin idarə edilməsi, Azərbaycan bölməsi
- Heyətin idarə edilməsi, ingilis bölməsi
- Menecment (sahələr üzrə), Azərbaycan bölməsi
- Menecment (sahələr üzrə), ingilis bölməsi
- Kompüter mühəndisliyi
- Kibertəhlükəsizlik
- Həyat fəaliyyətinin müxtəlif sahələrində sosial iş
- Gənclərlə iş

MBA proqramı (Azərbaycan və ingilis bölmələri üzrə)

- Biznesin təşkili və idarə edilməsi (maliyyə sahəsi üzrə), Azərbaycan bölməsi
- Biznesin təşkili və idarə edilməsi (maliyyə sahəsi üzrə), ingilis bölməsi
- Biznesin təşkili və idarə edilməsi (vergi üzrə), Azərbaycan bölməsi
- Biznesin təşkili və idarə edilməsi (vergi üzrə), ingilis bölməsi
- Biznesin təşkili və idarə edilməsi (mühasibat uçotu üzrə), Azərbaycan bölməsi
- Biznesin təşkili və idarə edilməsi (mühasibat uçotu üzrə), ingilis bölməsi
- Biznesin təşkili və idarə edilməsi (menecment üzrə), Azərbaycan bölməsi
- Biznesin təşkili və idarə edilməsi (menecment üzrə), ingilis bölməsi
- Biznesin təşkili və idarə edilməsi (marketing üzrə)*, ingilis bölməsi

* Bu ixtisasın tədrisi Azərbaycan Universiteti və İtaliyanın Tuscia Universiteti ilə bərabər Beynəlxalq İkili Diplom Proqramı əsasında həyata keçirilir.

Azərbaycan Universiteti Fəlsəfə doktoru proqramı üzrə doktorantura və dissertantura ixtisasları

Fəlsəfə doktoru proqramı üzrə doktorantura ixtisasları

İqtisad elmləri

- Müəssisələrin təşkili və idarə olunması, qiyabi, ödənişli əsaslarla
- Sahə iqtisadiyyatı, qiyabi, ödənişli əsaslarla

Tarix elmləri

- Tarixşünaslıq, mənbəşünaslıq və tarixi tədqiqat üsulları, qiyabi, ödənişli əsaslarla

Filologiya elmləri

- German dilləri, qiyabi, ödənişli əsaslarla
- Ədəbiyyat nəzəriyyəsi, ədəbi təhlil və tənqid, qiyabi, ödənişli əsaslarla
- Azərbaycan ədəbiyyatı, qiyabi, ödənişli əsaslarla
- Dünya ədəbiyyatı (Amerika, ingilis), qiyabi, ödənişli əsaslarla

Sosial iş

- Sosial iş, qiyabi, ödənişli əsaslarla

Fəlsəfə doktoru proqramı üzrə dissertantura ixtisasları

Riyaziyyat elmləri

- Diferensial tənliklər, qiyabi, ödənişli əsaslarla

İqtisad elmləri

- Ümumi iqtisadiyyat, qiyabi, ödənişli əsaslarla
- Müəssisələrin təşkili və idarə olunması, qiyabi, ödənişli əsaslarla
- Sahə iqtisadiyyatı, qiyabi, ödənişli əsaslarla

Filologiya elmləri

- Dil nəzəriyyəsi, qiyabi, ödənişli əsaslarla
- German dilləri, qiyabi, ödənişli əsaslarla
- Türk xalqları ədəbiyyatı, qiyabi, ödənişli əsaslarla
- Dünya ədəbiyyatı, qiyabi, ödənişli əsaslarla

Sosial iş

- Sosial iş, qiyabi, ödənişli əsaslarla

Tələbələr VII Karyera Günündə vakansiya və təcrübə proqramları ilə tanış oldular

Karyera Mərkəzinin təşkilatçılığı ilə yeddincisi keçirilən tədbirdə dövlət qurumları və özəl sektoru təmsil edən müxtəlif profilli şirkət və təşkilatlar yuxarı kurs tələbələri və məzunlara öz vakansiyalarını, təcrübə və təqaüd proqramlarını təqdim ediblər. "Excelsior Hotel & SPA Bakı"da keçirilən tədbirdə 50-yə yaxın şirkət və təşkilat təmsil olunub.

Tədbirdə Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi tabeliyində 4 saylı Bakı DOST Mərkəzinin Səyyar xidmətlərin təşkili şöbəsinin müdiri, 2018-ci il Sosial iş məzunumuz Kənan Əliyev, Azərsun Holding Logistika şöbəsinin müdiri, 2010-cu il Maliyyə və kredit məzunumuz Taleh Şahvələdov, Hədəf liseyinin İnformatika kafedrasının müdiri, olimpiadalar üzrə koordinator, 2017-ci il Kompüter mühəndisliyi məzunumuz Məmməd Kərimli çıxış edərək tələbə və məzunlara əmək bazarı haqqında müvafiq bilik və bacarıqların verilməsinin əhəmiyyəti haqqında danışdı.

Tədbirdə təmsil olunan təşkilat və şirkətlərin insan resursları üzrə menecerləri iştirakçıların CV-lərini qəbul edib, onlara mövcud vakansiyalar, işə götürmə prosedurları, iş üçün müraciət qaydaları, iş mü sahiblərinə hazırlaşma, özünü təqdim etmə üsulları haqqında məsləhət və tövsiyələrini verib, həmçinin suallarını cavablandırıldı.

Sosial Xidmətlər Agentliyinin əməkdaşları ilə görüş

Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin tabeliyindəki Sosial Xidmətlər Agentliyinin əməkdaşlarının Sosial iş ixtisası üzrə tələbə və məzunlarımızla görüşü agentliyin fəaliyyəti və qurumda karyera imkanlarına həsr olunub. Universitet ilə agentlik arasında imzalanan memorandum çərçivəsində təşkil olunan görüşdə iştirakçılara karyera araşdırmasının mərhələləri, karyera planlaması, "CV"nin tərtibi qaydaları, şəxsiyyətin temperament tipləri, ixtisas-şəxsiyyət uyğunluğu və bu kimi məsələlər haqqında məlumat verilib.

Sosial iş tələbələri üçün hüquqi maarifləndirmə tədbiri keçirilib

"Antinarkomaniya" mövzusunda hüquqi maarifləndirmə tədbirinin müəhazirəçisi Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin hakimi Əli Məmmədov olub. Əli Məmmədov çıxışında narkomaniyaya başlama yaşı, narkotik qəbulunun əsas səbəbləri haqqında danışib. Narkomaniyanın insanlara vurduğu fiziki, psixi və mənəvi zərərlərinin qalıcı olduğunu vurğulayıb, narkotik asılılığın bütün dünyanı narahat edən global problem olduğunu və insanı məhvə apardığını bildirib. Çıxışda narkomaniya ilə mübarizə sahəsində profilaktik və preventiv tədbirlər haqqında da məlumat verilib və tələbələrə maraqlı keyslər təqdim edilib. Həmçinin qeyd olunub ki, istər narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsinə qarşı mübarizə, istərsə də narkomaniya əleyhinə aparılan maarifləndirmə tədbirləri hər zaman ölkə rəhbərliyinin diqqət mərkəzindədir.

Sosial iş tələbələri üçün yay məktəbi təşkil olunub

Azərbaycan Universiteti və Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetinin Sosial iş tələbələrinin iştirak etdiyi "Quba Yay məktəbi"ndə iştirakçıların peşə bilik və bacarıqlarının artırılmasına, həmçinin onların şəxsi inkişafına yönələn müxtəlif təlimlər təşkil olunub. Layihənin məqsədi Azərbaycanın müxtəlif ali məktəblərində Sosial iş ixtisası üzrə təhsil alan tələbələrin inteqrasiyasına, əməkdaşlığına və sosial iş bacarıqlarının formalaşmasına nail olmaqdır. Tələbələrin marağı nəzərə alınaraq layihənin gələcəkdə də davam etdirilməsi və ənənəvi hala gətirilməsi planlaşdırılır. Yay məktəbində 20-yə yaxın tələbə iştirak edib. Tələbələr üçün Qubanın tarixi- turistik məkanlarına gəzintilər də təşkil edilib.

Sosial iş tələbələri peşə həmrəylik bayramını qeyd edib

Dünya Sosial İş Günü münasibətilə təşkil olunan ənənəvi peşə həmrəylik tədbirində günün mahiyyəti haqqında məlumat verilib. Bildirilib ki, hər il bir mövzuya həsr olunan Dünya Sosial İş Günü bu il "Birgə sosial fəaliyyət vasitəsilə müxtəlifliyə hörmət" şüarı altında keçirilir və 21 mart tarixinə təsadüf edir. Dünya Sosial İş Günü sosial işçilərin cəmiyyətin inkişafına verdiyi töhfələri vurğulamaq, xüsusi qayğıya ehtiyacı olan insanların problemlərinin mövcud olduğunun vacibliyini yada salmaq məqsədilə təsis olunub. Tədbiri Şəhid Sosial işçi Fəxrəddin Qurbanlı adına "Könüllülər" klubunun üzvləri təşkil edib.

İKT tələbələri "Xilasetmə" Gənclər Festivalında iştirak edib

İnformasiya-kommunikasiya texnologiyaları fakültəsinin tələbələri Fövqəladə Hallar Nazirliyinin Akademiyasında keçirilən "Xilasetmə" Gənclər Festivalında iştirak edib. Tədbir ümummilli lider Heydər Əliyevin 100 illik yubileyi və akademiyanın yaranmasının 15 illiyinə həsr olunub. Tədbir çərçivəsində "Avtomobil konstruksiyasında dövrü dəyişikliklər, xilasetmə problemləri" mövzusunda II elmi seminar və sərgi keçirilib. Festivalın sərgi hissəsində xilasetmə və təhlükəsizlik sahələrində innovativ düşüncələri özündə əks etdirən stendlər nümayiş olunub. İştirakçılar akademiyanın ərazisində təşkil olunan praktik məşğələləri izləyib, həmçinin müxtəlif təyinatlı stendlərlə tanış olaraq onları maraqlandıran suallarla stend nümayəndələrinə müraciət ediblər.

APFM tələbələr üçün təqdimat keçirib

Azərbaycanın Professional Maliyyə Menecerləri Assosiasiyası Peşəkar Mühəsib Təşkilatının (APFM) təşəbbüsü ilə keçirilən tədbirdə tələbələrə təşkilatın fəaliyyəti, ICB/ICFM beynəlxalq təlim proqramları, peşəkar mühəsib sertifikatlarının əhəmiyyəti və üstünlükləri, təşkilatın təqdim etdiyi beynəlxalq statuslu təlimlər, beynəlxalq sertifikatlaşdırma imtahanlarına hazırlıq, peşəkar üzvlük, APFM-in korporativ üzv təşkilatlarında təcrübə keçmək imkanları və bu kimi digər məsələlərlə bağlı məlumat verilib. Qeyd edilib ki, 2007-ci ildə təsis olunan APFM Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına keçidlə bağlı layihələrdə faal iştirak edir.

İKT tələbələri "Startup-2023" müsabiqəsində III yərə layiq görülüb

Azərbaycan Universiteti və Elmi-Tədqiqat Aerokosmik İnformatika İnstitutunun birgə "Smart Kənd" komandası gənc tədqiqatçıların startup layihələri üzrə müsabiqəsində III yərə layiq görülüb. "Startup-2023" müsabiqəsi ümummilli lider Heydər Əliyevin 100 illik yubileyi münasibətilə Müdafiə Sənayesi Nazirliyinin tabeliyində Milli Aerokosmik Agentliyi tərəfindən təşkil olunub. Müsabiqənin qaliblərinə diplomları agentliyin keçirdiyi "Azərbaycanda kosmik texnologiyalar və Heydər Əliyev dühası" adlı elmi konfransda təqdim olunub.

"Smart Kənd" layihəsi beynəlxalq təcrübədəki ağıllı kənd infrastrukturunun tərkib hissələrini mərhələlərlə realizə etməkdir. Layihədə əkin sahələrinin, gülcülük, tərəvəzçilik təsərrüfatlarının, istixanalara xidmətin avtomatik yaxud məsafədən göstərilməsi nəzərdə tutulub.

Avropa Tələbələr Forumunun təqdimatı

Tədbirdə forumun Bakı nümayəndəliyinin prezidenti və tələbəmiz Cəsur Mədətzadə iştirakçılara təşkilatın fəaliyyəti, məqsədləri, gənclər üçün yaratdığı imkanlar, həyata keçirdiyi müxtəliflipli layihə, təlim, tədbir və seminarlar haqqında məlumat verib. Cəsur Mədətzadə bildirib ki, tələbələr foruma üzv olmaqla Avropanın bir çox ölkələrini kəşf etmək şansı və beynəlxalq layihələrdə iştirak hüququ əldə edə bilərlər. Təşkilatın əsas vəzifəsi Azərbaycan tələbələri ilə Avropa tələbələri arasında ünsiyyət məkanı yaratmaq və Avropa ideyalarını təşviq etməkdir.

Tələbələrımız beynəlxalq mühasib sertifikatını əldə edib

Azərbaycanın Professional Maliyyə Menecerləri Assosiasiyası (APFM) ilə imzalanan əməkdaşlıq memorandumu çərçivəsində Biznes və İqtisadiyyat fakültəsinin tələbələri üçün təşkil olunan təlimi APFM-də akkredite olunmuş "Finans Academy"nin təşkilatçılığı ilə assosiasiyanın Təhsil komitəsinin üzvü Əfqan Səfərlı aparıb.

Təlim və imtahan Azərbaycan dilində təşkil olunub. İmtahanda uğurlu nəticə göstərən 6 tələbə ICB Global tərəfindən verilmiş beynəlxalq mühasib sertifikatını əldə edib.

"Rəqəmsal valyutalar investisiya aləti kimi" mövzusunda seminar

Biznes və İqtisadiyyat fakültəsinin maliyyə və marketing ixtisaslarında təhsil alan I kurs tələbələrini iştirak etdiyi tədbirdə Azərbaycan Respublikası Kiçik və Orta Biznesin İnkişaf Agentliyi, Birgə Invest/Layihələr üzrə baş menecer, Kriptoinvest.az saytının redaktoru Elnur Quliyev çıxış edərək tələbələrə beynəlxalq bankçılıq, rəqəmsal valyutalar və kriptovalyutalar, eləcə də kiber risklər haqqında məlumat verib. Elnur Quliyev pulun inkişaf tarixindən də söz açaraq kriptovalyutaların artıq bir çox ölkədə rəsmi ödəniş üsuluna çevrildiyini qeyd edib.

Tələbələr Milli Mühasiblər Forumunun Panel Görüşündə iştirak edib

Tədbir, Gənc Mühasiblər İctimai Birliyi tərəfindən Azərbaycan Respublikası Gənclər Fondunun maliyyə dəstəyi ilə "Gənclər arasında mühasib peşə təhsili və peşə seçiminin təbliği" layihəsi çərçivəsində həyata keçirilib. Layihənin məqsədi gənclərin peşə seçimində düzgün qərar vermələrinə, məşğulluq problemlərinin risksiz həllinə kömək etmək, real əmək bazarındakı mövcud vəziyyəti düzgün qiymətləndirərək iş tapmaq problemlərindən onları azad etməkdən ibarətdir. II Panel Görüşündə dövlət qurumları, universitet nümayəndələri, sahibkarlar, mühasiblər, insan resursları mütəxəssislərinin iştirakı ilə mühasib peşəsinin hazırkı vəziyyəti, gələcək perspektivləri, Peşəkar Mühasib Sertifikatının əhəmiyyəti, mühasiblərin peşəkar inkişafında bu sertifikatın rolu kimi mövzularda çıxışlar olub və iştirakçıların sualları cavablandırılıb.

"Vergilər" olimpiadasının seçim turu keçirilib

İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidmətinin Tədris Mərkəzi tərəfindən ümummilli lider Heydər Əliyevin xatirəsinə həsr olunan ənənəvi ümumrespublika olimpiadasının Azərbaycan Universiteti üzrə seçim turunda tələbələr vergi sistemi və vergi qanunvericiliyi istiqamətləri üzrə test suallarını cavablandırılıb.

Seçim turu kompüterlə təchiz olunmuş auditoriyalarda xüsusi proqram təminatı vasitəsilə keçirilib. Bu mərhələdə müəyyən olunan ən yüksək balı toplayan 5 tələbə - Sevinc Nadir qızı Qasımova (Magistratura, I kurs), Məsturə Bürhan qızı Kərimova (MBA, II kurs), Nərmən Xoşbəxt qızı Qurbanəliyeva (Maliyyə, IV kurs), İqbal Məhəbbət oğlu Həbibov (Mühasibat, IV kurs) və Sevinc Azad qızı Mustafayeva (Mühasibat, III kurs) yekun turda iştirak etmək hüququnu əldə edib.

Mərkəzi Bank tələbələr üçün təlim keçirib

Biznes və iqtisadiyyat fakültəsinin tələbələri üçün "Maliyyə savadlılığı" mövzusunda təşkil olunan üçgünlük təlimdə "Mərkəzi Bankın elektron resursları", "Vətəndaşlar üçün sığorta", "Əmanətlərin sığortalanması", "İstehlak kreditləri", "Milli pul nişanlarımız və onların mühafizə elementləri" və "Neuromarketing" mövzuları tədris olunub. Təlimləri Mərkəzi Bankın İstehlakçılarla iş departamentinin əməkdaşları aparıb.

Təlimlərdə Biznes və iqtisadiyyat fakültəsinin, Maliyyə və mühasibat kafedrasının, İqtisadiyyat və idarəetmə kafedrasının əməkdaş və müəllimləri də iştirak edib.

RYLA proqramının məlumatlandırma sessiyası keçirilib

Karyera Mərkəzi tərəfindən Rotary klublarının "Rotary yeni liderlər axtarır" (Rotary Youth Leadership Awards - RYLA) proqramına qeydiyyat haqqında məlumatlandırma sessiyası təşkil olunub. Tədbirdə qeyd olunub ki, RYLA dünya Rotary klubları tərəfindən təşkil edilən liderlik proqramıdır. Proqram, Azərbaycanda 2015-ci ildən fəaliyyət göstərir. RYLA proqramı "Liderliyin əsasları", "Liderlik etikası", "Efektli liderlikdə ünsiyyət bacarıqlarının vacibliyi", "Problemlərin həlli və münaqişələrin idarə olunması", "Rotary-nin məqsədi və cəmiyyətə xidmət", "Özünə güvən və özünə hörmət yaratma", "Cəmiyyətin və qlobal vətəndaşlığın elementləri" mövzularını əhatə edir.

"eManat" şirkətinin nümayəndəsi tələbələr ilə görüşüb

Tədbirdə özünəxidmət nağd ödəniş terminalları şəbəkəsi "eManat" şirkətinin insan resursları departamentinin meneceri Günel Qaçayeva tələbələr qarşısında təqdimatla çıxış edib. Qonaq iştirakçılara "eManat" şirkətinin yaranması və keçdiyi inkişaf yolu haqqında məlumat verib, şirkətin təcrübə proqramları və vakansiyalarına müraciət qaydaları, o cümlədən iş müsahibələri zamanı diqqət edilməli məqamları açıqlayıb.

Təqdimatın ardından tələbələrin mövzu istiqamətində sualları cavablandırılıb. Sualları doğru cavablandıran üç tələbəyə "eManat" şirkətinin hədiyyələri təqdim olunub.

"Dövlət büdcəsinin gəlirləri" mövzusunda ustad dərsi təşkil olunub

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin dosenti Azər Mehtiyevin ustad dərsi "Dövlət büdcəsinin gəlirləri: formalaşması xüsusiyyətləri və strukturu" mövzusunda olub. Maliyyə, menecment, mühasibat və iqtisadiyyat ixtisaslarında təhsil alan III kurs tələbələrinin iştirak etdiyi dərstdə iştirakçılara dövlət büdcəsi gəlirlərinin formalaşmasının xüsusiyyətləri, büdcə gəlirlərinin tərkibi və təsnifatı, büdcə gəlirlərinin strukturunun statistik təhlili, büdcə gəlirlərinin müqayisəli təhlili və ortamüddətli büdcə gəlirləri siyasəti, büdcə gəlirlərinin dinamik təhlili və uzunmüddətli büdcə gəlirləri siyasəti kimi mövzularda məlumat verilib.

"Gənc diplomatlar" klubunun üzvləri üçün təlim keçirilib

Siyasi elmlər kafedrasının nəzdində fəaliyyət göstərən "Gənc diplomatlar" klubu və "Etika" Akademiyasının birgə təşkilatçılığı ilə keçirilən təlimdə iştirakçılar əvvəl akademiyanın təsisçisi Günel İbrahimin məruzəsini dinləyiblər. Günel İbrahim nəqliq sənətinin təbii və qazanıla biləcək səriştə olduğunu, bu cür təlimlərin keçirilməsinin gənclərin inkişafında olduqca mühüm rol oynadığını diqqətə çatdırıb.

Daha sonra təlimin əsas hissəsinə keçilib. Təlimin bu hissəsində tələbələrə xarizmatik nitq texnikası, akademik nəqliq, gözəl danışma sənəti haqqında məlumat verilib.

"Qiraət" dərnişində Jan Rasin və Pyer Kornelin yaradıcılığı müzakirə olunub

Tədbirdə tələbələrə klassisizm estetik cərəyanı və onun aparıcı ədəbi-nəzəri prinsipləri, XVII əsr Fransız ədəbiyyatının faciə janrının nümayəndələri Jan Rasin və Pyer Kornelin yaradıcılığı haqqında məlumat verilib. Ardınca Rasinin "Andromaxa" və Kornelin "Sid" faciələrinin məzmunu müzakirə olunub, müəlliflərin yaradıcılığı və faciələrdə oxucuya çatdırmaq istədikləri məqam və məsələlər haqqında fikir mübadiləsi aparılıb. Qeyd olunan əsərlərin filoloji təhlili müzakirənin aparıcı istiqamətini təşkil edib.

Tələbələr "Danışiq klubu"nda dil vərmişlərini təkmilləşdirir

"İngilis dilində danışiq klubu" Filologiya və tərcümə və Xarici dillər kafedralarının təşkilatçılığı ilə keçirilir. Saat yarım davam edən danışiq klubunda müxtəlif mövzular müzakirə edilir və yaranan suallar əsasında müzakirələr aparılır. Mövzular ilə əlaqədar fəaliyyət və oyunlar da təşkil olunur.

Klubun məqsədi tələbələrin əldə etdikləri ingilis dili biliklərinin möhkəmləndirilməsi, ingilis dilində şifahi nitqin inkişaf etdirilməsi, praktiki danışiq məşğələləri vasitəsilə ingilis dilində ünsiyyət vərmişlərinin təkmilləşdirilməsidir.

Klubun moderatoru Dilşünaslıq (ingilis dili) ixtisası üzrə təhsil alan magistratura I kurs tələbəsi Arifə Məmmədovadır. Klubda universitetin bütün fakültələrinin tələbələri iştirak edə bilər.

Klinik psixoloq Demet Bozok magistratura tələbələri ilə görüşüb

Filologiya (ingilis dili və ədəbiyyatı) ixtisası üzrə təhsil alan I kurs tələbələrindən iştirak etdiyi görüşdə "Demet Bozok Psixoloji Mərkəzi"nin rəhbəri Demet Bozok iştirakçılara son illər ölkədə və dünyada baş verən müxtəlif sarsıntılı hadisələr, insanların yaşadığı travmalar, travma sonrası yaranan psixoloji pozuntular və onların aradan qaldırılması yolları haqqında məlumat verib və onların mövzuya dair çoxsaylı suallarını cavablandırıb.

Görüşün sonunda tələbələr "Resim Analizi Atölyəsi" psixoloji testindən keçiblər.

Görüş Tərcümə və filologiya kafedrasının təşkilatçılığı ilə baş tutub.

Qeyd edək ki, mərkəz peşəkar loqoped və psixoloqları ilə "Ruh sağlamlığınızı professionallara etibar edin" şüarı altında fəaliyyət göstərir.

Turizmçi tələbələr "Suraxanı" gəmi-muzeyini ziyarət edib

Turizm bələdçiliyi ixtisası üzrə təhsil alan bir qrup tələbəmiz 18 may - Beynəlxalq Muzeylər Günündə Xalça Muzeyini və "Suraxanı" gəmi-muzeyini ziyarət edib. Xalça muzeyinin eksponatlarının zənginliyi, xalçaların növ müxtəlifliyi və rəngarəngliyi tələbələri heyran edib. Gəmi-muzeydə isə onlar Abşeronda neft hasilatı, gəmiçiliyin inkişafı, naviqasiya alətləri, gəmilərin istismarı zamanı istifadə edilən avadanlıqlarla yaxından tanış olub, Azərbaycanda dəniz nəqliyyatının inkişafı barədə video-çarxa baxıblar.

Tələbələrımız Azərbaycan Dövlət Akademik Musiqili Teatrında da olublar. Teatrın direktor müavini Hüseyn Hüseynov teatrın yaranma tarixi və repertuarı barədə məlumat verib, teatrın iş otaqlarını və trupanın məşq prosesini izləməyə şərait yaradıb.

"Ümid etmə, ümidli ol" adlı maarifləndirmə tədbiri keçirilib

Tədbirdə "Leykemiya ilə mübarizə" İctimai Birliyinin nümayəndəsi Rəşad Cəlil tələbələrə təşkilatın fəaliyyət istiqamətləri, leykemiya xəstəliyi, qorunma və mübarizə yolları və könüllü qrupların fəaliyyəti haqqında məlumat verib.

Daha sonra birliyin fəaliyyətini əks etdirən videoçarx nümayiş olunub, birliyə üzv olacaq könüllülərin əldə edəcəyi imkanlardan söz açılıb, birliyin üzvü olan könüllülərin çıxışları dinlənilib.

Sonda tədbir təşkil olunmasında göstərilən dəstəyə görə rektor Səadət Əliyeva adına xüsusi təşəkkürnamə təqdim edilib.

Turizmçi tələbələr üçün Hərbi Qənimətlər Parkında kollokvium imtahanı təşkil olunub

Turizm bələdçiliyi ixtisası üzrə təhsil alan III kurs tələbələrinin 2 fənn üzrə kollokvium imtahanı Hərbi Qənimətlər Parkı və "İçərişəhər" Dövlət Tarix-Memarlıq Qoruğu"nda təşkil olunub. "Ekskursiya marşrutlarının təşkili" fənnindən kollokvium mövzusu "Bakı və Abşeron yarımadasında muzeylərdə ekskursiyaların təşkili", "Marşrutların modeləşdirilməsi" fənnindən isə kollokvium mövzusu "Ekskursiyada düzgün modelin qurulması" olub. Turizmçi tələbələr qeyd olunan məkanlarda bələdçi qismində çıxış edərək müvafiq məlumatlar verib, turun təşkili prosesini həyata keçiriblər. Qiymətləndirmə tələbələrin bələdçi qismində iştirakına əsasən həyata keçirilib.

"Gələcəyi necə təsəvvür edirik" mövzusunda tədbir keçirilib

Xarici dillər kafedrasının təşəbbüsü ilə Biznes və İqtisadiyyat fakültəsinin ingilisdilli ixtisaslarının dil hazırlığı qruplarında oxuyan tələbələrin iştirakı ilə "Gələcəyi necə təsəvvür edirik" adlı tədbir iki hissədən ibarət olub. Birinci hissədə tələbələr gələcəyə dair təsəvvürləri haqqında hazırladıqları təqdimatları nümayiş etdirib, mövzu haqqında fikir mübadiləsi aparıblar. İkinci hissədə isə gələcək ilə bağlı ssenari əsasında rol oyunu keçirilib. Tələbələr tədbirə kafedranın müəllimləri Səbahət Hacıyeva və Aygün Dururun rəhbərliyində hazırlaşblar.

Nəzəri biliklər istehsalat təcrübəsində möhkəmləni

Universitetin tədris planına uyğun olaraq 2022/2023 tədris ilində IV kursda təhsil alan tələbələr istehsalat təcrübəsi üçün müxtəlif müəssisə və təşkilatlara göndərilib. İnformasiya – kommunikasiya texnologiyaları fakültəsinin Kompüter mühəndisliyi ixtisası üzrə təhsil alan tələbələr Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının İnformasiya-Sistemləri İnstitutu, istehsalat mallarının ekspertizası və marketinq ixtisasında oxuyan tələbələr "Mirzəoğlu MMC"də iş prosesi ilə tanış olublar.

Biznes və iqtisadiyyat fakültəsinin tələbələrini müvafiq olaraq "Kapital Bank", "Azərenerji", "Bakı Turizm Ekskursiya", "Tatun travel", "Uptodate Medicine", Azərbaycan Respublikasının Dövlət Turizm Agentliyi, Heydər Əliyev Fondunun nəzdində Regional İnkişaf İctimai Birliyi və bu kimi müəssisə və təşkilatlarda, Humanitar fənlər fakültəsinin Sosial iş ixtisasında təhsil alan tələbələr Azərbaycan Respublikasının Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin Mərkəzi Aparatı və müxtəlif struktur bölmələrində, Tərcümə (İngilis dili) ixtisasının tələbələrini "Mütərcim" Tərcümə və Nəşriyyat-Poliqrafiya Mərkəzi, "Ulduz" jurnalı, "İki sahil" qəzetində istehsalat təcrübəsi keçib, nəzəri biliklərini iş prosesində möhkəmlədiblər. Diplomqabağı istehsalat təcrübəsinə həsr olunmuş konfranslarda nəzəri biliklərin möhkəmləndirilməsində, əmək fəaliyyətində istifadə olunacaq iş üsullarının mənimsənilməsində istehsalat təcrübəsinin əhəmiyyəti qeyd olunub, tələbələrə təcrübənin təşkilinə aid müasir tələblər haqqında məlumat verilib.

Təcrübəçi Sosial iş tələbələrini ahıllarla birgə tamaşa hazırlayıb

Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin tabeliyində Sosial Xidmətlər Agentliyinin Ahıl şəxslər üçün sosial xidmət müəssisəsi sakinlərinin və burada istehsalat təcrübəsi keçən Sosial iş tələbələrimizin iştirakı ilə milli kinofilmlərimizdən səhnəciklər hazırlanıb. Tamaşalar Novruz bayramı ərəfəsində Maştağa Mədəniyyət Mərkəzində ictimaiyyətə təqdim olunub.

Tədbirdə Azərbaycan Universitetinin Sosial İşin Təşkili Kafedrasının müdiri Tünzalə Verdiyeva və İnformasiya-kommunikasiya texnologiyaları fakültəsinin dekanı Asif Paşayev də iştirak edib.

Novruz bayramına həsr olunmuş tədbirin məqsədi gənc nəslin nümayəndələri ilə ahıl yaş kateqoriyasında olan şəxslərin birlikdə asudə vaxtının səmərəli təşkili, sosial bacarıq və aktivliyin

inkışafı, milli-mənəvi dəyərlərimizin unudulmaması, dünyagörüşünün inkişafı, eləcə də təcrübə mübadiləsinin təmin olunmasıdır.

Qeyd edək ki, Ahıl şəxslər üçün ixtisaslaşdırılmış sosial xidmət müəssisələri irqindən, etnik mənsubiyyətindən, dinindən, dilindən, cinsindən və mənşəyindən asılı olmayaraq, özünəqulluq qabiliyyəti, habelə qulluq və kömək edə biləcək əmək qabiliyyətli qohumları və ya qanuni nümayəndələri olmayan pensiya yaşına çatmış şəxslərə sosial xidmətlərin göstərilməsi və onların sosial reabilitasiyasının həyata keçirilməsi üçün nəzərdə tutulmuş stasionar sosial xidmət müəssisəsidir.

Marina Nasibova
Maliyyə, III kurs (tədris ingilis dilində)
Koblenz Universiteti, Almaniya

Salam, mən Marina Nasibova. Azərbaycan Universitetinin Maliyyə (tədris ingilis dilində) ixtisası üzrə III kurs tələbəsiyəm. 2022/2023-cü tədris ilinin yaz semestrini "Erasmus+" mübadilə proqramı çərçivəsində Almaniyanın Koblenz Universitetində (Rhein Ahr Campus) təhsil almaq şansı aldım. Bura gəlməyimdən az bir zaman keçməsinə baxmayaraq artıq yeni şeylər öyrənməyə və həyata fərqli bir pəncərədən baxmağa başlamışam. Xaricdə təhsil almaq ilk öncə insanın xarakterinə, düşüncə tərzinə daha sonra elmi cəhətdən inkişafına təsir edir. Əlbəttə, ilk gələndə adaptasiya olmaq bir qədər çətin idi. Çünki, fərqli mühitin bir parçası olmaq biraz vaxt alır. Amma kiçik çətinliklər böyük uğurun bir parçasıdır. Yeni insanlar tanımaq, fərqli mədəniyyətlərin nümayəndələri ilə eyni mühitdə olmaq həqiqətən həyəcanverici bir hissdır. Fərqli ölkələrdən olan müəllimlərin dərslərində iştirak edib onların təcrübələrindən faydalanmağa və yeni biliklər əldə etməyə çalışıram. Burada keçirəcəyim günlər mənə çox həyəcanlandırır və inanıram ki, hər şey gözələyimdən də yaxşı olacaq.

Özünü həm elmi cəhətdən, həm də bir şəxsiyyət kimi

inkişaf etdirməyin və həyata fərqli bir pəncərədən baxmağın ən yaxşı yollarından biri xaricdə təhsil almaqdır. Hər kəsə bu şansıdan yararlanmağı tövsiyə edir və universitetimizə belə bir şərait yaratdığı üçün təşəkkür edirəm.

Egemen Zafer
Biznesin idarə edilməsi
I kurs (tədris ingilis dilində)
Koblenz Universiteti, Almaniya

İlk təəssürat vacibdir, çünki ilk təəssürat bizim məkan və ya şəxs haqqında ilkin düşüncələrimizi və təsəvvürlərimizi formalaşdırır. Remagen və Koblenz Universitetinə (Rhein Ahr Campus) gələncə isə, ilk təəssürat təbii gözəllik və akademik mükəmməllikdir.

Remagen, Reyn çayının sahilində yerləşən gözəl manzərəli şəhərdir. Çayın və ətrafdakı dağların heyrətamiz manzərəsi insana sakitlik və hüzür verir. Şəhərin zəngin tarixi İkinci Dünya Müharibəsi zamanı dağıdılmış Ludendorff körpüsünün qalıqlarından aydın görünür. Şəhər həm də çoxsaylı üzüm bağlarına ev sahibliyi edir ki, bu da onu şərab həvəskarları üçün məşhur bir məkana çevirir. Remagendə yerləşən Rhein Ahr Kampusu çox müasir akademik müəssisədir. Onun imkanları heyranedicidir və kampus mühəndislik, biznes və kompüter elmləri daxil olmaqla geniş kurs və proqramlara malikdir. Kampus müasir texnologiyalar və resurslarla yaxşı təchiz olunub ki, bu da, məkanı tələbələrin tədrisi və inkişafı üçün ideal bir mühitə çevirir.

Tural Həsəni
Vergi və vergiqoyma, Magistratura, II kurs
Tuscia Universiteti, İtaliya

İlk öncə Azərbaycan Universitetinə bu imkanı yaratdığı üçün təşəkkürümü bildirirəm. Hazırda "Erasmus+" proqramı üzərindən İtaliyanın Viterbo əyalətində yerləşən Tuscia Universitetində magistratura səviyyəsi üzrə 2-ci kurs, 2-ci semestrə təhsilimi davam etdirirəm. Bu ali məktəb universitetlərin dünya üzrə reytingində kifayət qədər iddialı yerlərdə mövqə tutur. Universitetin kollektivi öz işində kifayət qədər peşəkarlaşmış komandadır və tələbənin fənlər, dərslər prosesi və bu kimi digər məsələlərlə bağlı problemlərinin qısa müddətdə həll olunmasında əllərindən gələni dəstəyi maksimum qaydada göstərir. Universitetin təhsil sistemi kifayət qədər müasir standartlara cavab verir və tədris prosesi tələbələrin sosial şəraitlərini nəzərə almaqla həyata keçirilir.

Bu proqram üzrə bir semestrlik təhsil alan tələbələrə yalnız təhsil deyil, fərqli mədəniyyətlərə məxsus yeni insanlarla tanış olmaq, onlarla fikir mübadiləsi aparmaq fərsətini də yaradır. Bununla da təhsilə paralel olaraq çevrənizi genişləndirə, özünü yeni dostlar tapa və onlarla birlikdə İtaliyanı kəşf edə bilərsiniz. Bu və bu kimi digər mübadilə proqramlarına qatılmaq istəyən tələbələrə qoşulmalarını və fərqli atmosferdə yaşanılan tələbə həyatını şiddətlə tövsiyə edirəm.

Baba Ağamoğlanov
Marketinq, IV kurs
Dubrovnik Universiteti, Xorvatiya

Deyə bilərəm ki, Dubrovnik Xorvatiyanın ən gözəl şəhəridir, təmiz, səliqəli və sakit yerdir. Aralıq dənizi sahilində yerləşən mühüm turizm mərkəzidir. Bu gözəl şəhəri turistlər üçün cəlbedici edən bir faktor da tarixi abidələridir. Şəhər çox gözəl qorunub saxlanılıb və insanda ehtəsürat yaranır ki, sanki açıq səma altında muzeydir.

Bu semestr "Erasmus+" mübadilə proqramı ilə Xorvatiyaya oxumağa gələn 2 tələbədən biriyəm. Xaricdə təhsil almaq universitetimin mənə verdiyi bir şans idi və bu şansı dəyərləndirdiyim üçün özümü xoşbəxt hiss edirəm. Dubrovnik Universitetinin təhsil sistemini və yerli sakinlərin qonaqpərvərliyini çox bayandım. Dəstək üçün müəllimlərimə və Beynəlxalq əlaqələr şöbəsinin əməkdaşlarına təşəkkür edirəm.

Ülkər Abdurahmanlı Gənclərlə iş, Magistratura, II kurs Tuscia Universiteti, İtaliya

Mən Ülkər Abdurahmanlı, Azərbaycan Universitetində magistratura pilləsinin II kursunda, Gənclərlə iş ixtisasında təhsil alıram. Hazırda "Erasmus+" mübadilə proqramı çərçivəsində İtaliyanın Viterbo şəhərində yerləşən Tuscia Universitetində təhsilimi davam etdirirəm. Azərbaycan Universitetini seçməyimin əsas səbəblərindən biri təkəcə bakalavriat tələbələrindən deyil, magistratura tələbələrindən də eyni, hətta daha geniş imkanlarla təhsillərini başa vuracaqlarını bilməyim idi. Azərbaycan Universitetinin Beynəlxalq əlaqələr şöbəsinin digər qabaqcıl ölkələrin universitetləri ilə qarşılıqlı mübadilə və təcrübə proqramlarına xüsusi əhəmiyyət verməsi də düşünürəm ki, tələbələrə öz karyeralarını uğurla qurmalarına böyük töhfə verir. İndi isə İtaliyanın Lazio vilayətində qədimliyi və gözəlliyi ilə tanınan Viterbo şəhəri və Tuscia Universitetindən aldığım təəssüratları bölüşmək istəyirəm. Tuscia Universiteti məni həm təhsil və tədris prosesinin təşkili, həm də professor-müəllim və digər heyət baxımından çox xoş ab-hava ilə qarşıladı.

Tədris prosesi tələbələrin rahatlığı üçün həm məsafədən, həm də ənənəvi formatda keçirilir.

Erasmus tələbələri üçün davamlı mədəni gəzintilər

və tədbirlər təşkil olunur. Bu səbəbdən düşünürəm ki, burada olduğum 5 aylıq müddət təkəcə təhsil və dünyagörüşü baxımından deyil, çox sayda xarici tələbə ilə tanışlıq, fərqli millətlərin fərqli mədəniyyətlərini kəşfə çıxmaq baxımından da böyük şansıdır.

Yeniliklərə açıq, təhsil və karyera planlarını daha geniş həcmdə qurmaq istəyən hər bir tələbənin bu və bu tipli digər proqramlara qoşulmaqla həyatlarında yeni bir səhifə açacaqlarını bildirmək istəyirəm. Olduğumuz məkan və situasiyadan asılı olmayaraq, hər birimizə uğurlar arzulayıram. Dünyanı daha rəngli görməyimiz ümidilə...

Şirxan Aslanov Dövlət və ictimai münasibətlər II kurs, Dubrovnik Universiteti, Xorvatiya

Artıq 2 aydır ki, Xorvatiyanın Dubrovnik Universitetində oxuyuram. Bu müddət ərzində müxtəlif mədəniyyətlərdən olan yeni insanlarla tanış olmuşam.

Onlarla bir yerdə yaşamaq, oxumaq və vaxt keçirmək çox maraqlıdır.

Dubrovnik Universitetində təhsil sistemi fərqlidir, həmçinin burada fərqli mübadilə proqramları ilə dünyanın hər yerindən gələn tələbələr təhsil alır. Onların arasında az da olsa Azərbaycan haqqında məlumat olmayanlar var. Çalışdığım qədər hər birinə ölkəmiz haqqında məlumat verir, suallarını cavablandırırım.

"Erasmus" proqramı tələbələrə xaricdə təhsil almaq üçün çox böyük fürsət yaradır. Tək təhsilə deyil, həm də yeni şəhərlər, ölkələr və ən əsası insanlar kəşf etməyə dəstək göstərir. Mənim fikrimcə hər bir gənc, hər bir tələbə bu proqramı sınamalıdır. İkinci mübadilə üçün də müraciət etməyi düşünürəm.

Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin tabeliyində Sosial Xidmətlər Agentliyində işləyən məzunlarımız

Samir Müzəffər oğlu Hüseynov
Sosial iş, 2016, bakalavriat

Azərbaycan Respublikası Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi tabeliyində Sosial Xidmətlər Agentliyi
Valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqlarla iş departamenti
Uçot və təhlil şöbəsi, Şöbə müdiri

Qara Əlvən oğlu Rəhimov
Sosial iş, 2014, bakalavriat

Azərbaycan Respublikası Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi tabeliyində Sosial Xidmətlər Agentliyi
Valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqlarla iş departamenti
Nəzarət və alternativ tədbirlər şöbəsi, Şöbə müdiri

Əlizamin İskəndər oğlu İskəndərov
Sosial iş, 2015, bakalavriat

Azərbaycan Respublikası Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi tabeliyində Sosial Xidmətlər Agentliyi
4 sayılı psixonevroloji sosial xidmət müəssisəsi
Direktor müavini

Musa İslam oğlu Əmrahov
Sosial iş, 2013, bakalavriat

Azərbaycan Respublikası Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi tabeliyində Sosial Xidmətlər Agentliyi
Səyyar və yarımsasionar sosial xidmətlərin təşkili departamenti
Yarımsasionar sosial xidmətlərin keyfiyyətinə nəzarət şöbəsi
Böyük mütəxəssis

Şahin Surxay oğlu İsmayılov
Sosial iş, 2015, bakalavriat

Azərbaycan Respublikası Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi tabeliyində Həssas əhali qruplarından olan şəxslər üçün Sığınacaq və Sosial Reabilitasiya Müəssisəsi
"Qaynar xətt" xidməti, Sosial işçi

Şəlalə Arif qızı İsmayılova
Sosial iş, 2017, bakalavriat

Azərbaycan Respublikası Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi tabeliyində Sosial Xidmətlər Agentliyi
Valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqlarla iş departamenti
Nəzarət və alternativ tədbirlər şöbəsi, Mütəxəssis

Ramin Rəqib oğlu Məcdunov
Sosial iş, 2017, bakalavriat

Azərbaycan Respublikası Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi
 Nazirliyi tabeliyində Sosial Xidmətlər Agentliyi
 Dağlıq Şirvan regional filiali
 Aparıcı mütəxəssis

Təbriz Rəsul oğlu Mustafayev
Sosial iş, 2018, bakalavriat

Azərbaycan Respublikası Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi
 Nazirliyi tabeliyində Sosial Xidmətlər Agentliyi
 Gəncə-Daşkəsən regional filiali
 Aparıcı mütəxəssis

Ülviyyə Elşad qızı Mehdiyeva
Sosial iş, 2019, bakalavriat
Gənclərlə iş, 2021, magistratura

Həssas əhali qruplarından olan şəxslər üçün Sığınacaq və Sosial
 Reabilitasiya Müəssisəsi, Məişət zorakılığından zərər çəkmiş
 şəxslərin sosial reabilitasiya şöbəsi, Sosial işçi

Xancan İlqar oğlu Nuhov
Sosial iş, 2020, bakalavriat

Azərbaycan Respublikası Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi
 Nazirliyi tabeliyində Sosial Xidmətlər Agentliyi, Bakı filiali
 Mütəxəssis

Mehriban İlqar qızı Qənbərova
Həyat fəaliyyətinin müxtəlif sahələrində sosial iş, 2020,
magistratura

Azərbaycan Respublikası Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi
 tabeliyində Sosial Xidmətlər Agentliyi
 Bakı filiali, Böyük mütəxəssis

Cavad Yaşar oğlu Ağadadaşlı
Həyat fəaliyyətinin müxtəlif sahələrində sosial iş, 2020,
magistratura

Azərbaycan Respublikası Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi
 tabeliyində Sosial Xidmətlər Agentliyi
 Şirvan-Salyan regional filiali
 Mütəxəssis

Nurtən Şamil qızı Əmənli
Sosial iş, 2021, bakalavriat

Azərbaycan Respublikası Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi
 Nazirliyi tabeliyində Sosial Xidmətlər Agentliyi
 Bakı filiali
 Mütəxəssis

Əmir Nazim oğlu Nəbiyev
Sosial iş, 2021, bakalavriat

Azərbaycan Respublikası Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi
Nazirliyi tabeliyində Sosial Xidmətlər Agentliyi
Bakı filialı
Mütəxəssis

Murad Hübət oğlu Məmmədli
Sosial iş, 2021, bakalavriat

Azərbaycan Respublikası Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi
Nazirliyi tabeliyində Sosial Xidmətlər Agentliyi
Mərkəzi Aran regional filialı
Mütəxəssis

Pənah İsrəfil oğlu Əlicanov
Sosial iş, 2021, bakalavriat

Azərbaycan Respublikası Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi
Nazirliyi tabeliyində Sosial Xidmətlər Agentliyi
Şəki-Zaqatala regional filialı
Mütəxəssis

Aytac Elxan qızı Saniyeva
Gənclərlə iş, 2022, magistratura

Azərbaycan Respublikası Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi
Nazirliyi tabeliyində Sosial Xidmətlər Agentliyi
Qazax-Tovuz regional filialı
Mütəxəssis

Şalan Səməd oğlu Novruzov
Gənclərlə iş, 2022, magistratura

Azərbaycan Respublikası Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi
Nazirliyi tabeliyində Sosial Xidmətlər Agentliyi
Dağlıq Şirvan regional filialı
Mütəxəssis

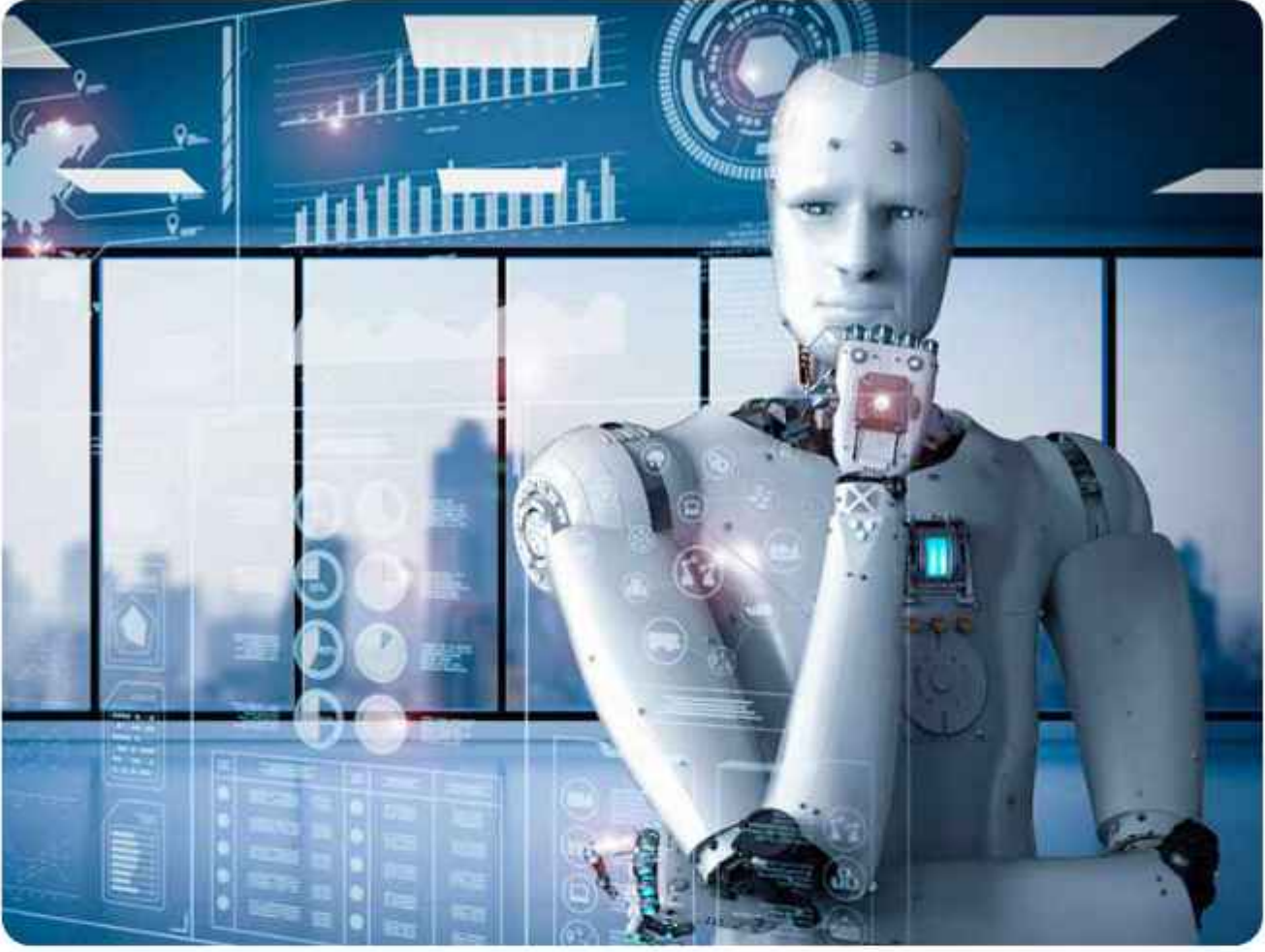
Əkbər Namiq oğlu Əliyev
Sosial iş, 2022, bakalavriat

Azərbaycan Respublikası Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi
Nazirliyi tabeliyində Sosial Xidmətlər Agentliyi
Mil-Muğan regional filialı
Mütəxəssis

Nərgiz Emin qızı Kərimova
Sosial iş, 2022, bakalavriat

Həssas əhali qruplarından olan şəxslər üçün Sığınacaq və Sosial
Reabilitasiya Müəssisəsi
"Qaynar xətt" xidməti
Sosial işçi

GƏLƏCƏYİN PEŞƏLƏRİ

Dünya sürətlə dəyişir. Həyat bir yerdə dayanmadığı kimi, peşə və ixtisaslar da fasiləsiz olaraq yenilənir və təkmilləşir. Yeni texnologiyalar meydana gəlir, biri digərini əvəzləyir. Texnologiyaların inkişafı yeni peşə və ixtisasları ortaya çıxmasına səbəb olur. Bütün bunlara paralel olaraq iş dünyasının ehtiyacları və tələbləri dəyişir, əmək bazarı xüsusi bilik, spesifik bacarıq və verdişlər tələb edir. Zamanın yeni çağırışları ilə ayaqlaşmaq zərurətə çevrilir. İndi elə əmək sahələri var ki, yaxın keçmişimizdə nəinki onların məzmununu və əmək şəraiti haqqında əsaslı məlumatla malik deyildik, heç bəzilərinin adını da eşitməmişdik. Süni intellekt günümüzdə iş dünyasına hakim olmağa başlayıb. Müxtəlif sektorları transformasiya edən süni intellekt və rəqəmsal dünya peşələrin gələcəyini dəyişdirir.

Hər əsr bəşəriyyətin tarixində yeni kəşflər və imkanlarla qalır. XV-XVI əsrlər böyük coğrafi kəşflər, XVIII əsr buxar, XIX əsr polad və kömür əsri kimi xatırlanır. Tarixə milyonlarla insanın məhvinə səbəb olan iki dünya müharibəsi bəxş edən XX əsr həm də kosmos və nüvə əsri idi. Bu yüzillik çoxmillətli müstəmləkə imperiyalarının dağılması, onlarla yeni müstəqil dövlətin yaranması, faşizmin və sosializmin iflasi, bazar iqtisadiyyatının və liberal demokratiyanın yeni ölkə və bölgələrdə yayılması ilə də səciyyəlidir. Bu baxımdan XXI əsr də istisna deyil və böyük

ehtimalla tarixin yaddaşına baş döndürən sürət və amansız rəqabət sözləri ilə yazılacaq. Bu gün dünyada olduqca sürətli və radikal dəyişikliklər baş verir. İnformasiya və kommunikasiya texnologiyaları cəmiyyətin inkişafına təsir göstərən əsas amillərdən birinə çevrilib. İnsan fəaliyyətinin bütün sahələrinə nüfuz edən kompüter artıq "əmək aləti"dir, həyatımızın ayrılmaz tərkib hissəsi və hətta deyə bilərik ki, həyat tərzimizdir. Əqli fəaliyyətin, iqtisadiyyatın elə bir sahəsi yoxdur ki, orada kompüter texnologiyası tətbiq edilməsin. Bütün bunlara paralel

olaraq insanlar iqlim dəyişmələri və ciddi ekoloji böhranlar, demoqrafik problemlər, ərzaq və xammal problemləri, urbanizasiya, münacişə ocaqlarının yaratdığı problemlər və psixoloji problemlərlə üz-üzə qalıblar. Texnologiya inkişaf etdikcə kibertəhlükəsizlik təhdidləri, məxfilik, süni intellekt etikası ilə bağlı məsələləri həll etməyi tələb edən problemlər də yaranır. Bütün bu məsələlər, dünyada baş verən texnoloji dəyişikliklər və biznes münasibətlərində yaranan yeni şərait əmək bazarına da təsirsiz ötürülmür. Mütəxəssislər və ekspertlər hesab edir ki, gələcəyin peşələri məhz bu sahələri və problemləri əhatə edəcək. Bütün bunlardan irəli gələrək Süni orqanların yaradılması üzrə mütəxəssis; Təbiət dəyişiklikləri üzrə mütəxəssis; Alternativ nəqliyyat üzrə mütəxəssis; Sosial şəbəkələrdə sosial işçi və psixoloq; İnformasiyanın utilizasiyası üzrə mütəxəssis; Ahıl insanların problemləri üzrə mütəxəssis, Karantin mütəxəssisi kimi ixtisas və peşələrin təxminən 2030-cu ildə reallığa çevrilə biləcəyi ehtimal olunur. Siyahıya Gen mühəndisliyi, Süni zəka və robotika mühəndisliyi; Big Data mühəndisliyi; Pilotsuz avtosənaye; 3D istehsal mühəndisliyi; Artırılmış reallıq, Virtual reallıq, Neyrointerfeys; Tullantı mühəndisliyi; Rəqəmsal detektiv; Blockchain inkişaf etdiricisi; Əşyaların interneti təhlükəsizliyi və bu kimi sahələri də əlavə etmək lazımdır. Siyahını kifayət qədər uzatmaq mümkündür. Xüsusilə rəqəmsallaşma və süni intellekt bir çox yeni iş imkanları gətirəcək. Əsas iki sahəni də unutmaq lazımdır, nə qədər ki, insan var, aqrar sfera və tibb hər zaman aktual qalacaq. Peşələrin bir çoxu isə təkamül yolu keçəcək.

90-cı illərdən bəri müasirləşən texnologiyaların yeni fəaliyyət sahələri yaratdığına şahidi oluruq. Məsələn, onlayn bankçılığın inkişafı nəticəsində bank sektorunda insan əməyinə olan tələbin kəskin şəkildə aşağı düşəcəyi uzun müddətdir dünyada müzakirə edilən mövzulardan biridir. Mütəxəssislərin fikrincə, bu sahədə ştatların nəinki ixtisara düşməsi, yaxın bir neçə il ərzində artıq bank xidmətində insan əməyinə ehtiyac qalmayacaq. Bank sektorunda əməliyyatçı, kassir, kredit mütəxəssisi kimi iş sahələri mərhələli şəkildə əmək bazarından çıxır. Banklar kreditlərini və digər məhsullarını müştərilərinə artıq onlayn şəkildə təqdim edir. Mərkəzləşdirilmiş elektron informasiya sistemləri vasitəsilə sənədləri də əldə etmək mümkün olur.

Proqnozlara görə, indi məktəbə başlayan uşaqların 50 faizinin gələcəkdə yiyələnəcəyi peşə və ixtisaslar bu gün bizə məlum deyil. Yaxın 20 il ərzində hazırda mövcud olan peşələrin 47 faizi sıradan çıxacaq. İnsanlar bir neçə il sonra tək-cə bir-birləri ilə deyil, həmçinin robotlar və kompüterlərlə də rəqabət aparmalı olacaqlar. Dünya İqtisadi Forumunun 2018-ci ildə açıqladığı hesabatına əsasən, 2025-ci ildə əməyin yarından çoxundan insan yox, məhz maşınlar cavabdeh olacaq.

Robotlar yaxın on il ərzində həyatımızın demək olar ki, hər sahəsində yer alacaq. Onları tək-cə istehsalatda

və satışda deyil, evimizdə də görə biləcəyik, ofis və idarələrdə bir çox işləri icra edəcəklər. Təbii ki, bu zaman həmin qurğuların izləyəcək peşəkarlara - robot koordinatorlarına da ehtiyac yaranacaq. Buna görə də insanlara fərqli sənədlər və bacarıqlar lazımdır ki, onlar fiziki əməklə məşğul olan robotu idarə edə bilsinlər. Gələcəyin peşələri haqqında danışarkən iki məsələyə də xüsusilə diqqət yetirilməlidir. Bunlardan birincisi texnologiyanın inkişafı, digəri də insanın yalnızlaşmasıdır. Texnologiyanın inkişafı kompüter texnologiyası və süni zəka kimi sahələrin digər sahələrə inteqrasiyasını əhatə edən peşə və ixtisasları aktuallaşdırır. Burada informasiya və kommunikasiya texnologiyalarının, o cümlədən yüksək elmi yükə malik olan texnologiyaların tibbə, kənd təsərrüfatına, virtual oyun sənayəsinə inteqrasiyası nəzərdə tutulur. İnsanın yalnızlaşması məsələsinə gəlincə isə bu prosesdə mentorluq, psixologiya, kouçinq kimi sahələr hazırda da aktualdır və gələcəkdə də öz aktuallığını qoruyub saxlayacaq. Hər bir halda bir rəhbərə, fasilitatora, yol yoldaşına hər zaman ehtiyac var. Dünyanın ən zəngin işadamlarından biri və "Microsoft"un qurucusu olan Bill Qeyts müxtəlif mövzularda, o cümlədən gələcəyin peşələri ilə bağlı açıqlamaları ilə tez-tez gündəmə gəlir. "Yenidən təhsil almaq kimi fürsətə olsaydı, süni intellekt, enerji və biologiya kimi sahələrdən birinə üstünlük verərdim" sözləri də ona aid edilir. Süni intellekt ilə insanların həyatını daha çox məhsuldar və yaradıcı etmək mümkündür. Daha təmiz və daha dayanıqlı enerji iqlim dəyişikliyinə təsirlərini minimuma endirə bilər. Ölkələrin bərpa oluna bilən enerji mənbələri və ətraf mühitin qorunması kimi məsələlərə münasibəti dəyişdikcə günəş, külək və su enerjisi kimi bərpa olunan enerji mənbələrinin istifadəsinin geniş yayılması öz növbəsində yaşıl enerji mütəxəssislərinə tələbatın artacağını göstərir. Biotexnologiya isə insanlara daha uzun və sağlam həyat vəd edir. Bütün bunlar göstərir ki, insan üçün ən zəruri seçimlərdən biri, insanın həyata vəsiqəsinin başlanğıcı olan peşə və ixtisas seçimi ilə bağlı məsələlər çoxdur. Odur ki, peşə-ixtisas seçiminə həm də gələcək həyat yolunu və tərzini seçmək kimi baxmaq, ciddi yanaşmaq lazımdır. Maraqlı, istəklə, bacarıqla, qabiliyyətlə, peşənin cazibədarlığı, statusu və nüfuzu, karyera planları, əmək bazarının indi diqqət etdiyi tələblər qədər gələcəyin peşələri barədə də düşünmək və nəzərə almaq lazımdır. Gələcəyin fəaliyyət sahələri və iş yerləri texnoloji tərəqqi, demoqrafik dəyişikliklər, ətraf mühit problemləri, sosial və iqtisadi meyillər kimi bir çox amillərin təsiri altında formalaşır. Gələcəkdə hansı peşələrin meydana çıxacağını və aktuallaşacağını indidən dəqiq bilmək çətin olsa da, proqnozlaşdırmaq mümkündür. Bir şeydən əminlik ki, şahid olduğumuz texnoloji inqilab gələcəyin peşələrinin ortaq cəhətidir və gələcəyin iş dünyasında rəqabətə davam gətirmək elə də asan olmayacaq.

ELEKTROMOBİL: DÜNƏN, BU GÜN, SABAH

Ekoloji cəhətdən təmiz və sağlam nəqliyyat vasitələrinin axtarışı elektrikle işləyən avtomobillərə olan marağı hər keçən gün daha da artırır. Daxili yanma mühərriki ilə işləyən klassik avtomobil bazarının böyüməsi 2018-ci ildə artıq başa çatıb. Bundan sonra dünyada avtomobil bazarının böyüməsi yalnız elektromobillər hesabına baş verəcək. Elektromobillə keçid iqlim dəyişikliyinə önənməsi istiqamətində fəaliyyətlərin mühüm tərkib hissəsi hesab olunsa da, bu, çox ciddi və üzərində daim təkmilləşdirmələr aparılmasının zəruri olduğu sahədir.

Yeni dövrün ixtiralarından biri hesab olunan elektrikle işləyən avtomobillər maşın sənayesinin ənənəvi yanacaq növlərinə alternativ ola biləcək enerji mənbələri axtarışının nəticələrindən biri olaraq ortaya çıxıb. Günümüzdə elektrikle işləyən avtomobil sənayesi sürətlə inkişaf edir və dünya kütləvi şəkildə elektromobillərə keçid prosesini yaşayır.

Böyük Britaniya, Yaponiya, ABŞ-in bəzi ştatları (məsələn, Kaliforniya) 2035-ci ilədək, İsrail, İsveç, İslandiya, İrlandiya, Sloveniya və Niderland isə 2030-cu ilədək benzin və dizellə işləyən avtomobillərdən tamamilə imtina etmək barədə qərar qəbul ediblər. İri Avropa şirkətləri 2040-cı ilədək hasilat yanacağı ilə işləyən yük maşınlarının istehsalını dayandıracaqlar. Qlobal səviyyədə əminlik var ki, avtomobillər havanın zərərli qazlarla çirklənməsində iri sənaye müəssisələri qədər "böyük rol" oynayır. Dünya üzrə karbon qazları

emissiyasının 20 faizə qədər yerüstü nəqliyyatın payına düşür. Bu sahədə liderliyi isə 25-30 faizlə kənd təsərrüfatı və energetika sektorları edir.

Tədqiqatlar göstərir ki, hətta hibrid avtomobillər belə atmosfərə benzin və ya dizellə işləyəndən 30 faiz daha az karbon qazı buraxır. Alimlərin hesablamalarına görə, ekolojiya dostu olan avtomobillərə keçid bu tullantıların miqdarını kəskin azaldacaq. Buna görə də avtomobil bazarında kəskin və sürətli dəyişikliklər baş verir. Son illərdə benzin və dizel yanacağından daha az zərərli maye qaz (LNG), həmçinin hələlik müəyyən mübahisələr mövcud olsa da, tam zərərsiz hesab olunan elektrik enerjisindən istifadəyə keçid prosesi böyük sürət alıb. Elektrikli avtomobil yaxud elektromobil daxili yanma mühərriki (DYM) ilə deyil, müstəqil enerji mənbəyindən (batariya, yanacaq elementləri,

kondensator və s.) qidalanan, bir və ya bir neçə elektrik mühərriki ilə hərəkətə gətirilən avtomobildir. Elektromobil DYM və elektrik ötürücü avtomobillərdən, habelə trolleybus və tramvaylardan fərqləndirilməlidir. Elektromobil dedikdə, aparıcı təkərləri idarə etmək üçün kimyəvi cərəyan mənbəyindən elektrik enerjisini istifadə edən avtomobil nəzərdə tutulur. Elektromobilin müstəqil kimyəvi enerji mənbəyi (cərəyan) olan relssiz nəqliyyat vasitəsi olduğunu da söyləmək olar.

Hibrid (mələz) avtomobillə gəlincə, onun məqsədi benzin sərfiyyatını azaltmaqdır. Buna nail olmaq üçün tıxaclarlarda və aşağı sürətlərdə hərəkət zamanı benzin mühərriki əvəzinə elektrik mühərrikindən istifadə edərək atmosfərə buraxılan tullantıların qismən sıfır olması təmin edilir. Elektrik mühərrikinin işləməsi üçün tələb olunan enerji benzin mühərriki işə salındıqda və ya əyləcdən istifadə ediləmə zamanı akkumulyatorlara yüklənir. Ona görə də bu avtomobillərin elektrik enerjisi ilə doldurulmasına ehtiyac yoxdur.

Maraqlı fakt ondan ibarətdir ki, elektromobil DYM-dən daha əvvəl yaranıb. Elektrikli avtomobilin ixtirası haqqında ilk qeydlər 1828-ci ilə aiddir, lakin əsl ixtiraçı məlum deyil. Həmin dövrdə Macar ixtiraçısı Anyos Jedlik avtomobildən daha çox skeytbordda bənzəyən kiçik model elektrikli araba düzəldib və Jedlikin ixtirası bu mühəndislik sahəsinin inkişafına güclü təkan verib. Elektrik mühərriki olan araba şəkilli ilk nəqliyyat vasitəsinin 1841-ci ildə yaradıldığı düşünülür, ilk praktiki elektrik avtomobili isə 1880-ci illərdə istehsal edilib.

İlk "əsl elektrik avtomobili" kimi qəbul edilən "Flocken Elektrowagen" 1888-ci ildə alman Andreas Flocken tərəfindən dizayn edilib. Tələb olunan zaman benzin, tələb olunan zaman elektrik mühərriki ilə idarə oluna bilən ilk avtomobili isə Ferdinand Porsche tərəfindən hazırlanıb. "Mixte Wagen" (Qarıxışq maşın) adlandırılan bu avtomobil 1902-ci ildə təqdim edilib.

20-ci əsrin əvvəllərində sayı təxminən 30 min olan elektrik avtomobilləri 19-cu əsrin sonları və 20-ci əsrin əvvəllərində populyar olsa da, daxili yanma mühərriklərinin inkişafı və kütləvi ucuz benzin istehsalı onların istifadəsinin azalmasına səbəb olub. DYM-li avtomobillərin daha sürətli yanacaq doldurma müddətləri və daha ucuz istehsal xərcləri onları daha populyar edib.

1900-cü illərdə ABŞ-da istehsal olunan 4 min 192 avtomobilin təxminən üçdə birinin elektrikli olduğu və elektrikli avtomobillərin yüksəlişinin Henry Ford tərəfindən əngəlləndiyi irəli sürülür. Çox az adam bilir ki, kütləvi istehsal üsulları sayəsində Ford benzinlə işləyən avtomobillərin qiymətini elektrikli avtomobillərdən qat-qat ucuzlaşdırıb. İşlənmiş tullantıların səbəb olduğu çirklənmə problemləri və alternativ enerjinin mənbələrinin tapılması ehtiyacı ortaya çıxanadək heç kim elektrikli nəqliyyat vasitələri məsələsinə diqqət yetirməyib.

2023-cü ilin əvvəlində Çində 14,6 milyon elektrik nəqliyyat vasitəsi istifadə olunub. Dünyada 27,7 milyon ədəd elektromobilin olduğunu nəzərə alsaq, Çindəki elektromobillər dünya elektromobil sayının 53 faizini təşkil edir. Elektromobil bazarında ikinci yerdə ABŞ dayanır. Orada 3,4 milyon elektromobil qeydiyyatda alınıb. Üçüncü yerdə isə Almaniya var. Orada 1,9 milyon elektromobil var. Dördüncü və beşinci yerlərdə Fransa (1,1 milyon elektromobil) və İngiltərədir (1 milyon elektromobil).

2000-ci illərdə tarixin axarı elektromobillərin xeyrinə dəyişdi və bu maşınların əsl yüksəlişi başladı. İqlim tələblərinin sərtləşməsi, neft qiymətlərinin artması fonunda havaya buraxılan zəhərli qazların azaldılması zərurəti elektrikle işləyən avtomobillərin istehsalında yeni bir dalğa yaratdı. Ekoloji problemlər, yanacağın qiymətinin durmadan artması elektromobillərə marağı canlandırdı və onları yenidən məşhurlaşdırdı. Bərpa olunan enerjiyə qayıdışın öncüllərindən biri 2003-cü ildə bir qrup mühəndis tərəfindən qurulan "Tesla Motors" şirkəti oldu. Adını elektrik mühəndisi və fizik Nikola Tesladan alan şirkət ilk tam elektrikli avtomobilini 2008-ci ildə təqdim etdi. "Tesla Motors" şirkətinin yüksək texnologiyalı elektrikli avtomobillərin istehsalı sahəsində uğuru nəhəng avtomobil istehsalçıların mövzuya marağını artırdı və bir çox şirkət yeni brend və modellərlə elektrikli avtomobil dünyasına qatıldı.

Son illər dünyanın avtomobil bazarında elektrikle işləyən avtomobillərə tələbatın getdikcə artması müşahidə olunur. Artıq lider avtomobil istehsalçıları ənənəvi yanacaq işləyən nəqliyyat vasitələrinin ekologiyaya vurduğu zərərini azaltmaq məqsədilə hibrid avtomobillərlə yanaşı, elektromobillərin də istehsalını ildən-ilə genişləndirirlər.

Tarix təkrarlanır və 1900-cü illərin əvvəllərində olduğu kimi bir daha elektrikli nəqliyyat vasitələrinin yüksəlişinin şahidi oluruq. Elektromobilə keçid iqlim dəyişikliyinə önənməsi istiqamətində fəaliyyətlərin mühüm tərkib hissəsi hesab olunur. Ayrı-ayrı ölkələrdə hibrid və elektromobillərdən istifadənin stimullaşdırılması və kütləviləşdirilməsi məqsədilə müxtəlif güzəştlər (güzəşli kreditlər, vergi güzəştləri kimi) tətbiq edilir. Həmçinin qiymət bahalığına görə vətəndaşların mümkün itkilərinin bir hissəsini

qarşılaşmaqla elektromobillərə keçidi sürətləndirməyə çalışırlar. Mətbuatda yayılan məlumatlarda göstərilir ki, Norveç elektromobil alan vətəndaşa 4 min avro ödəniş edir, ƏDV, şirkət vergisi, alış vergisi tipli vergilərdən azad edir, ödənişsiz parkinq hüququ, avtobus xəttindən istifadə haqqı verir. Norveç dünyada ilk ölkədir ki, orada elektromobil satışı ənənəvi avtomobil satışını üstələyib. Niderland şirkətlər üçün elektromobil alış zamanı 5 min avro, taksilər üçün 10 min avro subsidiya verir, qeydiyyat və yol vergisindən azad edir. Fransada işlənmiş elektromobil alana dövlət 1000 avro, tezəsini alana isə 6 min avro dəstək verir. Bundan əlavə, elektromobil sahibləri kifayət qədər yüksək olan ekoloji vergini ödəməkdən də azaddırlar. Bütün bunların nəticəsidir ki, elektromobillər Avropa bazarında maşın satışlarının təxminən 13 faizini təşkil edir.

Eyni zamanda, 2027-ci ilə qədər elektrikli avtomobillərin qiymətinin eyni xarakteristikali daxiliyanma mühərriklili avtomobillərlə bərabərləşəcəyi gözlənilir. Bu da onu deməyə əsas verir ki, 2030-cu ilədək dünyada satılan hər iki avtomobildən biri elektrikli olacaq. Həmçinin 2033-cü ildən sonra dünya avtomobil bazarının yarısından çoxunun elektromobillərin payına düşəcəyi proqnozlaşdırılır. Dünyada elektromobil tətbiqi üzrə liderlər Avropa ölkələri və Çindir. 2020-ci ildə Avropa Birliyində 1 milyondan çox, 2022-ci ildə isə dünyada 10 milyondan çox elektrik avtomobili satılıb. Analitiklərin 2023-cü ilin aprel ayında verdikləri proqnoza görə, cari il dünyada satılan hər beşinci avtomobil elektrikli (o cümlədən, hibrid) olacaq.

Avropa Komissiyasının hədəfi 2030-cu ilədək qitənin yollarında elektromobillərin sayının 30 milyondan az olmamasıdır. Bu planın həyata keçməsi üçün əsas təhlükə enerjisi qurma qurğularının az olması, iqlim

(şaxtılı havalarda elektromobillərin gediş imkanları azalır) və qiymət məsələləri hesab edilir ki, bunlar da elektromobillərin cəlbediciliyini azaldır.

Analitik mərkəzlər də elektromobilə keçid prosesinin özü ilə bir sıra problemlər gətirəcəyini proqnozlaşdırırlar. Bunlardan birincisi tələbatın artması nəticəsində enerjisaxlama batareyalarının, həmçinin onların hazırlanmasında istifadə olunan xammalın qiymətinin bahalaşmasıdır. İkinci problem elektromobil istehsalının karbon qazı emissiyasını artırmasıdır. Buna görə də istehsalçıların istehsal prosesinin özünü də alternativ enerjiyə keçirməsi tələb olunur.

Elektromobil istehsalçıların mövqeyi isə belədir ki, bu maşınlar həm ətraf mühitə, həm də cəbə faydalıdır. Onlar iqlimin qorunmasında mühüm rol oynayır, dizel və ya benzinli avtomobillərdən daha az karbon qazı istehsal edirlər. Bu avtomobillərin enerji bərpa etməsi mövzusu düşünülüyü qədər çətin deyil. Qida qurğusu infrastrukturunu inkişaf etdirilir və batareyaları doldurmaq istiqamətində təkmilləşdirmələr də ildən-ildən müasirləşdirilir.

Azərbaycana gəlincə, ölkəmizdə hibrid və sırf elektriklə işləyən avtomobillərə maraq ildən-ildən artır. Bu maşınların idxalında artım tendensiyası müşahidə olunur. Dövlət Gömrük Komitəsinin məlumatına görə, 2023-cü ilin yanvar-mart aylarında ölkəyə 408 ədəd elektromobil gətirilib. Bu da əvvəlki ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 5,8 dəfə çoxdur. Elektrikli avtomobil istifadəçilərinin sayının getdikcə artması nəzərə alınaraq Bakının bir neçə yerində elektromobillər üçün enerjidoldurma məntəqələri yaradılıb. SOCAR-ın bir neçə yanacaqdoldurma məntəqəsində elektromobillər üçün qidalanma qurğuları quraşdırılıb. Ölkəyə idxal olunan ekoloji təmiz nəqliyyat vasitələri, xüsusən də elektromobillər idxal zamanı bütün rüsumlardan azad edilib.

Bütün bunlarla yanaşı iqtisadiyyatı, eləcə də dövlət gəlirləri əsasən ənənəvi enerjiden asılı olan Azərbaycanda da alternativ enerjinin istehsalının artırılması istiqamətində addımlar atılır. Azərbaycan dövləti "yaşıl enerji"yə keçidi təmin etmək üçün bir sıra strateji sənədlərdə, milli prioritetlərdə və dövlət proqramlarında bu istiqamətdə müəyyən hədəflər müəyyənləşdirib.

Elektrikli işləyən avtomobil almağı düşünmək üçün onunla bağlı kifayət qədər informasiyaya sahib olmaq lazımdır. Məlumdur ki, hər yeni texnologiya çıxanda onun qəbulu və mübahisəsi zaman alır və yeni tanış olduğumuz hər hansı mövzu barədə miflərlə tez-tez rastlaşırıq. Elektrikli avtomobillər ətrafında da gəzən bir çox mif var. Bəziləri yavaş olduqlarını söyləyir, bəziləri isə təhlükəli. Elektrikli avtomobillər baha başa gəlir və ya onlar da tamamilə etibarlı deyil, dizel avtomobillər qədər ətraf mühiti çirkləndirir kimi xəbərlər tez-tez qarşımıza çıxır. Bütün bunlarla birlikdə maşın sənayesinin bu sektoru böyüməyə və inkişaf etməyə, elektromobilləri təkmilləşdirməyə davam edir.

Azərbaycanda son illər elektriklə işləyən avtomobillərdən istifadənin genişləndirilməsi istiqamətində önəmli addımlar atılır. Statistika göstərir ki, bu tədbirlərdən sonra ölkəyə elektromobil idxalı əhəmiyyətli dərəcədə artıb. Belə ki, 2023-cü ilin yanvar-sentyabr aylarında Azərbaycana 2 min 118 ədəd yalnız elektrik mühərriki ilə hərəkətə gətirilən nəqliyyat vasitəsi idxal olunub. Bu rəqəm 2022-ci ildə 3 min 102, 2021-ci ildə isə 160, 2020-ci ildə 167, 2019-cu ildə 132, 2018-ci ildə isə 101 olub.

AZƏRBAYCAN
UNİVERSİTETİ

Gənc tədqiqatçıların VII respublika elmi konfransı

15 mart 2024-cü il

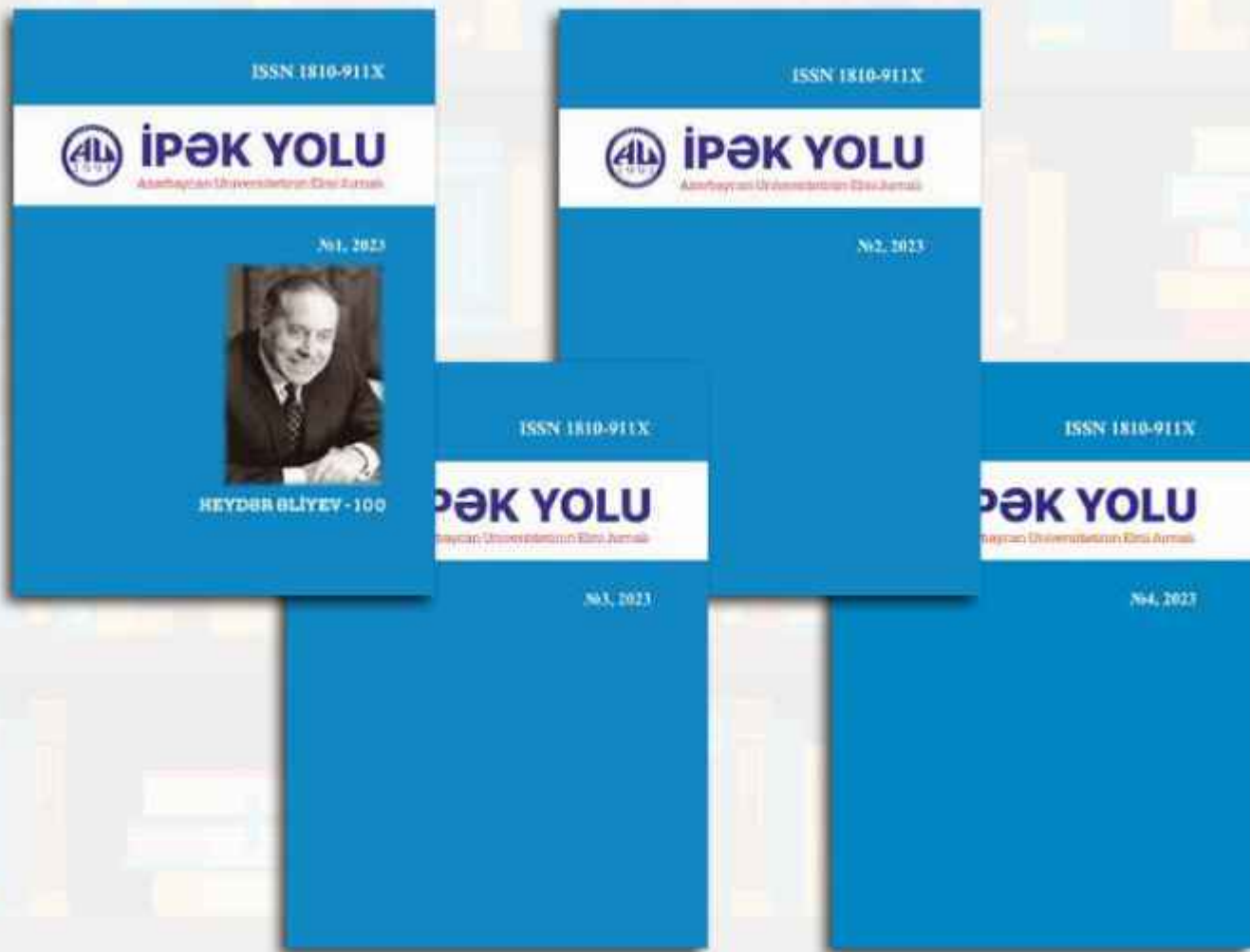

INTERNATIONAL CONFERENCE ON

SOCIAL WORK & SOCIAL RESEARCH

6-7 DECEMBER, 2024
BAKU | AZERBAIJAN

"İpək yolu" elmi jurnalı

1997-ci ildə təsis olunan "İpək yolu" elmi jurnalı iqtisad və filologiya elmlərinə aid Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Ali Attestasiya Komissiyası tərəfindən "Azərbaycan Respublikasında dissertasiyaların əsas nəticələrinin dərc olunması tövsiyə edilən dövrü elmi nəşrlərin siyahısı"na daxildir.

Bundan əlavə jurnal
Index Copernicus, Erih PLUS, E-library - VINITI (Rusiya)
beynəlxalq indeksləmə bazalarına da daxil edilib.

İldə 4 dəfə nəşr olunan jurnalın hər il bir nömrəsi Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamına uyğun olaraq Azərbaycanın görkəmli şəxsiyyətlərinin yubileyi və ya əlamətdar hadisələrin ildönümünə həsr olunur.

AZƏRBAYCAN UNİVERSİTETİ

Gələcəyini bu gün seç!

6 AYLIQ İCMAL JURNALI

Ünvan: AZ1007, Azərbaycan Respublikası
Bakı şəhəri, Nəsimi rayonu, Ceyhun Hacıbəyli küçəsi, 71

Tel.: (+994 12) 431 41 12/13/16
office@au.edu.az
www.au.edu.az